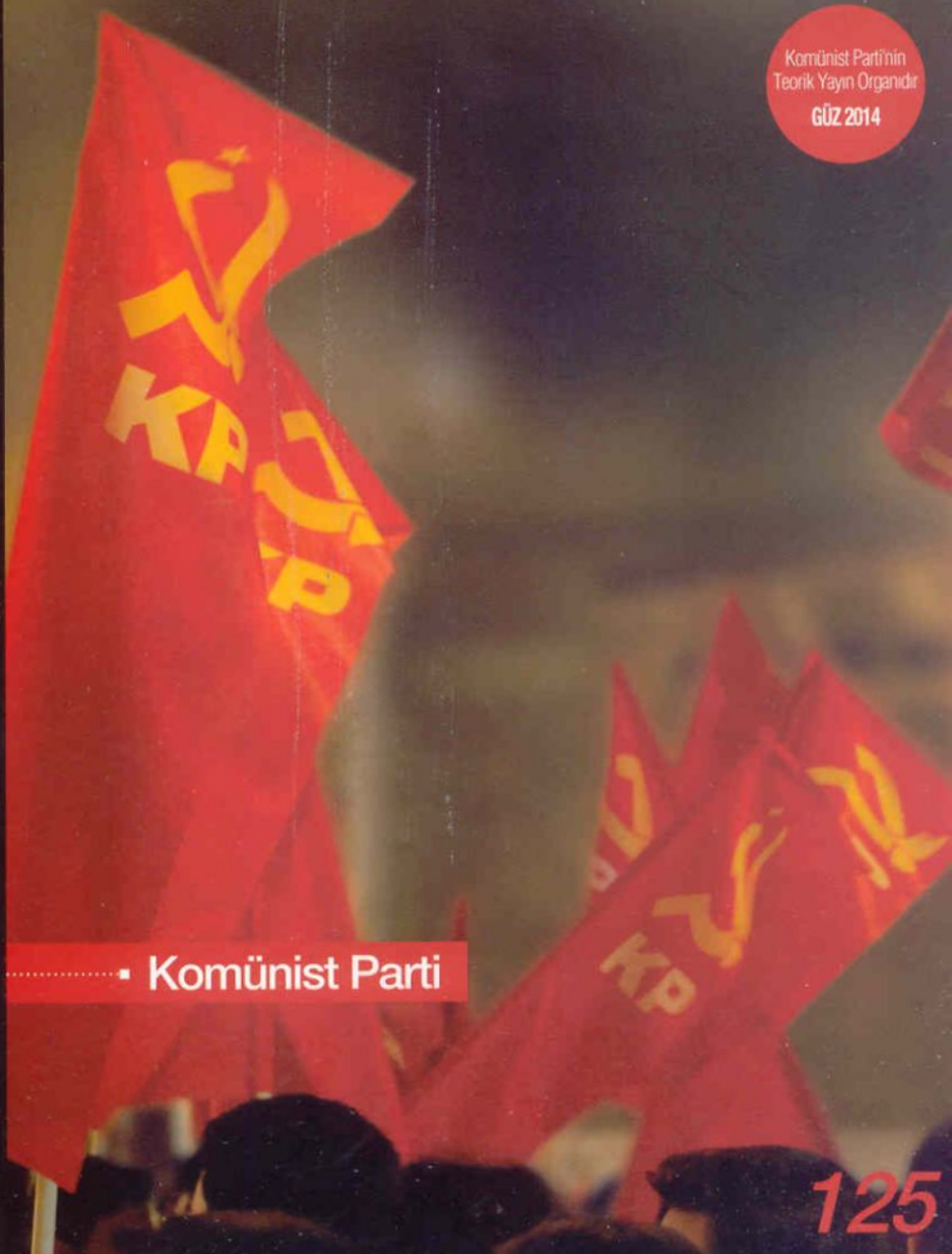
GELENEK

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİN!

Komünist Parti'nin
Teorik Yayın Organıdır
GÜZ 2014

Komünist Parti

125

Komünist Parti

GELENEK 125

MARKSİST LENİNİST
ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

GELENEK 125: Üç Aylık Marksist Dergi (Eylül-Ekim-Kasım 2014)

İleri Yayıncılık Tanıtım ve Ticaret Limited Şirketi adına İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Müdür: Mehmet İnam
Yayın Kurulu: Marksist Leninist Araştırmalar Merkezi
Yayın Türü: Yerel-süreli yayın

Kapak Fotoğrafı: Serdar N. Yüce

Adres: Osmanağa Mah. Osmancık Sok. No:9/16 Kadıköy-İstanbul
Baskı: Kayhan Matbaası, Merkezefendi Mah. Fazılpaşa Cad. No:8 Giriş Kat D:2 Topkapı-İstanbul Tel: 0212 5760136

Komünist Parti

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Tartışılan parti değil, "komünist parti"dir...
KEMAL OKUYAN

Krize kenar notları ya da komünist parti nedir, ne değildir?
AYTEK SONER ALPAN

Birlik için sesli düşünceler: Aynlık sevdaya dahil
SELAHATTİN AKDAĞ

Kent sınıfı, sınıf partiyi arıyor
ÖZGÜR ŞEN

Yeni bir dönem açılırken gençlik nerede duracak?
SENEM DORUK - UĞUR KAYRAK

Komünist Parti Temmuz 2014 Siyasi Raporu

Uluslararası komünist hareketten 10 Eylül mesajları

GELENEK 125

Gelenek'in bu sayısı geçtiğimiz aylarda Türkiye Komünist Partisi içinde meydana gelen ayrışmayı konu almak üzere Komünist Parti Merkez Komitesi tarafından hazırlandı. Dergimizin bu sayısının en önemli amacı parti içinde derin bir krize neden olan temel ayrıştırıcı dinamiği açımlamak ve sosyalizmin güncelliğinin ve gerekliliğinin altını kalınca çizdiğimiz bu dönemde, bir örgütsel form olarak komünist partinin güncel olup olmadığını tartışmak.

Gelenek'in bu sayısında doğrudan partinin yaşamış olduğu krize ve yukarıdaki soruya odaklanan üç yazıya yer veriyoruz. Birbirini tamamladığını düşündüğümüz yazılardan ilki Kemal Okuyan tarafından kaleme alınmış olan "Tartışılan parti değil, 'komünist parti'dir" başlıklı yazı iken diğeri Aytek Soner Alpan'ın krize düştüğü kenar notlarını içeren ve "komünist parti nedir, ne değildir?" sorusuna yanıt aradığı yazısı. Krize odaklanan yazılardan sonuncusu Selahattin Akdağ'ın *Gelenek*'in 61. sayısında yayımlanmış olan makalesi. Yoldaşımız *Gelenek*'in önümüzdeki sayısında yayımlanacak olan ve bu yazıyı giriş kabul eden ikinci bir yazı ile söz konusu tartışmaya devam edecek. Özgür Şen, dergimizin bu sayısına sınıf mücadelesine kentleşme dinamikleri açısından yaklaştığı ve önümüzdeki dönemde verilecek mücadeleye dair önemli projeksiyonlar içeren makalesi ile katkıda bulunuyor. Senem Doruk ve Uğur Kayrak'ın birlikte hazırladıkları çalışma, yeni dönemde gençliğin nerede duracağı sorusuna 1960'larda yükselen gençlik hareketi ile günümüzü karşılaştırarak yol açıcı olacağını düşündüğümüz yanıtlar veriyor. Bu sayıda, TKP içinde yaşanan krize kapsamlı bir yanıt olan, ancak bizim bundan ziyade Komünist Parti'nin yakın ve orta vadeli mücadelesinde bir rehber olarak gördüğümüz Türkiye Komünist Partisi Atılım Kongresi'nde kabul edilen siyasî ve örgütsel raporun Kongre'ye iletilen katkılar ve ayrışmaya paralel olarak gerekli hale gelen değişiklikler ekseninde güncellenmiş halini Komünist Par-

ti Merkez Komitesi imzası ile yayımlıyoruz. Dergimiz yayına hazırlanırken, mirasçısı olduğumuz Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümünü geride bıraktık. 95. yaşımıza çok daha güçlü gireceğimiz inancı ile tüm yoldaşlarımızı kutluyoruz. Uluslararası komünist hareket, TKP'nin kuruluş yıldönümü vesilesiyle KP Merkez Komitesi ve üyelerine dönük kutlama ve destek mesajları yayımladılar. Kardeş komünist parti ve örgütlerin bu mesajlarını da dergimizin bu sayısıyla birlikte okurlarımızla paylaşıyoruz.

Gelenek, yaşanan ayrışmadan kan kaybederek değil, netleşerek, daha etkili bir siyasî hattı teorik açıdan zenginleştirecek olma görevinin heyecanı ile çıkıyor. *Gelenek*, elinizde olan sayısıyla birlikte leninizme ve kendi leninizm okumasına karşı yapılan saldırılara karşı komünist parti konusunda ısrar edenlerin yayını olmaya devam ettiğini ilan ediyor.

Bu bilinçle tüm gücümüzle işçi sınıfımızın ve Türkiye devriminin öncü partisi olan Komünist Parti'yi selamlıyoruz:

Yaşasın Komünist Parti!

Tartışılan parti değil, "komünist parti"dir...

KEMAL OKUYAN

Otorite sahibi, önsel olarak güven duyulan bir merkezin varlığı... Kararların bir kez alındıktan sonra bütün parti örgüt ve üyeleri için bağlayıcı olması...

Ne gerek var diye sorulabilir. Örneğin, Merkez Komite'nin otoritesi, güvenilirliği her defasında yeniden sınansın, yeniden kanıtlansın denebilir. Daha iyisi, Merkez Komite, atacağı her adımda partinin bütününün sesini dinlesin. Kararlar bağlayıcı olsun ama bu kararları benimsememe hakkı sonrasında da korunsun. Böyle devam edebilir, kulağa hoş gelecek biçimde.

Sonra, çok sıkı ve demirden bir disiplin...

Bu da itici gelebilir, hatta alay konusu olabilir. Karikatür yöneticilerin elinde, yaratıcı düşünce ve tartışmaya karşı önleme dönüşebilir. Konum, pozisyon, koltuk düşkünlerinin "öteki"leri bastırıp sindirmesi ve "eskisi gibi yönetme yetilerini koruması"na yol açabilir. Sorgulamayan, kafa sallayan, tembel bir militan tipolojisinin ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilir.

Güzel... Peki bunun alternatifi nedir?

Gevşek, pamuk gibi yumuşak bir disiplin anlayışı? Otoritesi olmayan, partinin ortalamasını temsil eden, aldığı kararlar "parti kolektifi" tarafından kevgire dönen bir merkez?

Cık... Tarihte görüldüğü gibi, olmuyor.

Disipline vurgu Lenin'in, biliyoruz. Öyle sadece illegalitenin en zorlu anlarında, 1905'in, 1917'nin sıcak günlerinde filan değil, devrimden yaklaşık 2.5 yıl sonra aynı vurgu. Denebilir ki, o başka, 1920'de Avrupa'nın sert iklime alışkın olmayan partilerinin devrimci durum koşullarına uyum sağlaması için demir-

den, çelikten sıkılıktan filan söz ediyor. Yani, tamamen psikolojik... Yani, bir tür dost tavsiyesi... Zaten, kendi partisi, Sovyet Rusya'nın iktidardaki partisi için de ne zaman vidaları sıkmaktan bahsetse, bilmelisiniz ki, ülke büyük tehdit altında...

Böyle denebiliyorsa, şu sorularla başlayalım: Disiplin, hani şu en katısından, ne zaman özellikle gerekir? Devrimci koşullarda mı? Yoksa "hazırlık" döneminde mi? İktidara yürünürken mi, savunmadayken ya da mevzi kazanmak için mücadele ederken mi? Merkeziyetçilik koşullara göre gevşetilip sıkılaştırılabilen bir fonksiyonsa, bu koşullar önceden saptanabilir ve "demokratik" normlar parti yaşamında güvence altına alınabilir mi?

Bu sorulara bir biçimde yanıt vermek, şu disiplin başlığını ve de merkeziyetçiliği teknik, biçimsel bir mesele olmaktan çıkarmak, öncülük teorisinin doğal parçası olarak ele almayı becermek durumundayız.

Deneyelim...

Komünist Parti Manifestosu ile başlanmıştı... Öncesi var, insanlık çok uzun süredir eşitlikçi toplum arayışını sürdürüyor. Ancak işçi sınıfını merkeze yerleştirerek ve tarihin mantığını, yasalarını ortaya koyarak kurtululuşu gerçek bir zemine taşımak açısından, 1848 tarihli Manifesto'nun, Marx ve Engels'in ortak imzasını taşıyan belgenin kritik bir uğrak olduğu açık.

Bugünden bakıldığında Komünist Parti adlandırmasının tarihsel meşruiyetini öncelikle Manifesto'dan aldığını söyleyebiliriz. Ama ne ilginçtir ki, aynı andlandırma, çeşitli nedenlerle, Manifesto'nun yayınlanmasından kısa süre sonra geriye düştü. 1847'de kurulan ve 1852'de yaygın bir soruşturmayla nihayete eren Komünist Birlik'in ardından uluslararası işçi hareketinde öne çıkmaya başlayan kimlik açık ara "sosyal demokrasi"ydi.

Basit bir adlandırma tercihi değil bu.

Komünizm, 1840'lardaki siyasal popularitesini Fransız Devrimi'ne ve büyük ölçüde Jakobenlerin sol kanadına borçlu. Babeuf'ün "komünizm" adlandırmasına olmasa da, kavramına derinlik kattığı, Marx'a cesaretle yol açtığını biliyoruz. Başka ülkelerden aktivist ve düşünürler de komünizm kervanına katıldıklarında, bir kural olarak, 1789 Fransız Devrimi'nin meşruiyetinden hareket ediyorlar. Sonrasında Marx ve Engels'in bir iletişim ağı olarak örgütlediği komünist grup ile diğerleri arasındaki bağlar güçleniyor ve ortaya Birlik, bu birliğin temel belgesi olarak da *Komünist Parti Manifestosu* çıkıyor.

Komünist Parti Manifestosu dar, kitleselleşmekten uzak bir örgütün çağrısı. Daha sonra başta Almanya olmak üzere birçok ülkede birliğin etkisi artıyor ama işçi sınıfının örgütlenme isteğindeki muazzam yükselişle kıyaslandığında Komünist Birlik, ölçek açısından marjlarda kalıyor.

Bütün bunlar şu nedenle önemli: Komünizm, modern çağda, Fransız Dev-

rimi'nin "aşırı sol" kanadının uzantısı olarak sahneye çıktı. Bu kanat özgürlükçüdür ama ondan çok daha fazla eşitlikçidir; devrim ve iktidar arasındaki bağlantıyı kavramıştır, 19. Yüzyılın ikinci yarısında gelişmiş ülkelerdeki mücadelelerde kendini hissettiren "toplumsal olan"a vurgu yapma eğiliminden uzaklaşarak, "siyasal olan"a yönelmiştir.

Geleneğimizin önce Fransa, sonra Almanya, nihayetinde Rusya eksenli geliştiğini hesaba katarsak, komünizmin serüveninde Almanya eksenli kesitin ciddi boşluklar bıraktığını itiraf etmek durumundayız.

Almanya'da, özellikle 1871 Paris Komünü'nün yenilgisinden sonra, komünizm değil, sosyal demokrasi sahnededir.

Rusya'da da marksizm partileşirken, doğal olarak (ve ağır baskı koşullarına karşın) Almanya'yı takip etmiş, uluslararası hareketin yol haritasına öykünmüş, İkinci Enternasyonal'in parçası olmayı hiç sorgulamamış, "sosyal demokrat" ismini tercih etmiştir.

Bu dönem, uluslararası harekette "komünist parti" yoktur ve bu eksiklik yalnızca adlandırmayla ilgili değildir. Sosyal demokrat ya da sosyal demokrat işçi partileri, daha sonra III. Enternasyonal'e üye olan partilerle kıyaslandıklarında hem programatik hem de örgüt yapısı açısından "sağ"da ve gevşek partilerdir. Başkadırlar.

İlk programını ağırlıklı biçimde, devrimcilikle pek ilgisi olmayan Struve'nin yazdığı Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi, 1898'de yola çıkarken, çarlığın yarattığı zorlu koşullardan etkilenmekle birlikte, ister istemez Alman "yoldaşlar"ın peşine takılıyordu.

Parti, başka şeyler bir yana, farklı teorik ve siyasal kalkış noktalarına sahip marksist grupların bir araya gelmesiyle oluşmuştu.

Çok değil, 4-5 yıl sonrasına gelindiğinde ayrım noktaları yeniden üretildi, partide yalnızca bolşevik ve menşevik kanatlar değil, irili-ufaklı birçok fraksiyon ortaya çıktı. Fraksiyonlaşma II. Enternasyonal'e yabancı bir durum sayılmazdı ancak bolşeviklerle menşevikler arasındaki sorun, fiilen iki ayrı parti olarak devam etmeyi zorunlu kılmaktaydı. Bu iki kanat zaman zaman yakınlaştı, zaman zaman RSDİP etiketini kullanan başka gruplarla ittifak kurdu ama hiçbir durumda gerçek anlamda birlik olamadı. Lakin, çoğunlukla yasadışına itilen parti, herkes için bir şemsiyeydi, başından beri Rus işçisi bu partiyi hizipleriyle tanımış, o hizipler arasındaki ayrımları takip edebilmişti,. RSDİP "markası"nı elinin tersiyle ittirmek kolay değildi.

Bu anlamda, Rusya'da işçi hareketinin Lenin ve arkadaşlarını da içine alan marksist bölmesinin tarihi, aynı zamanda, hizipler arası mücadelenin tarihidir. Ve yalnızca bu tarihsel gerçek nedeniyle değil, işçi sınıfının kurtuluşu tek tek ülkelerde son derece karmaşık dinamiklerin ürünü olduğundan ve olacağından, bugün "hizipli" bir partinin devrime önderlik edemeyeceği *a priori*

ileri sürülemez.

Tartışma sürekli buraya çekilmeye çalışılıyor ve "ama Rusya'da parti içinde hep hizipler vardı" deniyor. Troçkistler böyle diyor, Avrupa marksizminin başka varyantları böyle diyor, bizde de yıllardır bu nakaratı tekrarlayanlar var.

Haklarını yememek gerek, önemli bölümü hizipçiliğe karşı. "Hizip olmasın ama eğilim kurma hakkı olsun" noktasındalar. İçlerinde hiziple eğilim arasındaki farklılıklara ilişkin şablon hazırlayanlar bile mevcut.

"Eğilim kurma hakkı olmazsa, parti içi demokrasi olmaz" diyerek kestirip atıyorlar. Kanıt bolşevizmden! Lenin hayatı boyunca hiziplerle barış içinde yaşamış... Lenin hizipleri yasaklamış ama eğilimleri yasaklamaya yeltenmemiş... Lenin hizipleri yasaklarken bile tereddüt etmiş, fazla ileri gidilmemesi için önlem almış... Lenin en zor dönemeçlerde bile tartışan bir partiden yanaymış...

Kanıtlar kanatlı, eğilimli, kuyruklu ama bir türlü dikiş tutturamayan başka partilerde aranmayacak. Elbette Lenin'in muzaffer partisinden gösterilecek!

İşte tam da bu nedenle Lenin'le devam edelim.

Nerede kalmıştık? Rusya'da işçi sınıfı hareketinin partileşmede Alman ekolünü örnek aldığında...

Rusya'da partili hareketin tarihi hiziplerin tarihidir. Evet, bu çok doğru. Ama Rusya'da partili hareketin olmasa bile, bolşevizmin tarihi, aynı zamanda uluslararası hareketi her açıdan kısıtlayan Alman ekolünden kopma çabasının tarihidir. Unutulmasın, Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi, 19. yüzyılın sonunda kurulduğunda, devrimciliği tartışmalı bir oluşumdu ve birçok açıdan batı Avrupa'daki örneklerinin de gerisindeydi.

Koşullar bu kadarına izin veriyordu ve iyi ki Lenin bu partinin kuruluşunu önemsedi, Rusya'da marksizmin geleceği açısından derin bir anlam yükledi.

Sonra bu partiyi devrimcileştirme uğraşına girildi kesintisiz bir biçimde. Rusya'da sınıf mücadelesinin seyri zaten partiyi sola çekiyordu. Öyle ki, menşevikler bile zaman zaman Avrupa ölçülerine göre "devrimci" sayılabiliyordu. Lenin ve yakın arkadaşları[1] bu koşullarda, ellerinde hazır bir reçete, gelişkin bir parti teorisi olmaksızın, RSDİP'i mümkün olduğunca ileri noktaya taşımaya çaba harcadı. Partinin en güçlü hizbi oldukları tartışmalıydı, partiye istedikleri gibi yön de veremiyorlardı. Dahası, Alman sosyal demokratlarının otoritesine kafa tutmaları hiç kolay değildi.

Marx'ın saygınlık ve otoritesini her fırsatta istismar eden, içinde farklı hizip-

1 Bolşevik hareketin, başından sonuna sabit bir iç çekirdeği yok. Ancak yine de bolşevizmi bir gelenek haline getiren ciddi bir kadro birikimi var. Çok geniş bir coğrafyada "her durumda" güvenilebilecek, farklı formasyonlara sahip bir ekipten söz ediyoruz.

leri barındıran ama ne hikmetse yönetimi her durumda reformistlerin elinde kalan Alman Sosyal Demokrat Partisi, kim ne derse desin, uluslararası hareketin kutup yıldızıydı. Lenin'in bu yıldızı alaşağı etmesi için koşullar olgunlaşmamıştı, bolşevizmin kendini merkeze koyacak güce kavuşması gerekiyordu. Kabul etmek gerekiyor ki, 1914'e kadar Lenin'in gündeminde bir hesaplaşma, Avrupa'daki ana akım sosyalist hareketten kopma düşüncesi de yoktu.

Devrimci mücadelede ideal modeller bir fantazi elbette. Ancak her durumda, işe yeniden başlanacaksa, marksist teoriye ne gereksinim var?

Örnek olsun, Küba'da Komünist Enternasyonal kültürüyle oluşturulmuş Küba Komünist Partisi değil de, Castro'nun gerilla hareketi iktidarla buluştu, ülkenin rotasını sonradan sosyalizme kırdı diye leninist partiden vazgeçmek aklı başında bir komünistin yapacağı bir tercih midir? Kübalıların kendisi dahi bu yoldan devam etmedi!

Lenin'in 1918'de, Kautsky'i sert bir biçimde eleştirirken, "Avrupa'nın en büyük talihsizliği ve tehlikesi hiçbir devrimci partiye sahip olmamasıdır" dedikten sonra, "kuşkusuz, görkemli bir popüler devrimci hareket bu eksikliği giderebilir ama bu, yine de, ciddi bir talihsizlik ve vahim bir tehlikedir"[2] ekini yapmasına ne demeli? Kitleselleşmiş bir devrimci çıkışın öncü partiye gereksinimi ortadan kaldıracağı hesabıyla "komünist siyaset" yapılabilir mi?

Teori yol gösterir, hayat fırsatlar yaratır!

Leninist parti, Rus devrimci hareketinin dersler dolu tarihinden ve özellikle 1917 yılının öğrettiklerinden, dahası sosyal demokrat partilerin evrimi ve ihanetinin ortaya çıkardığı gerçeklerden hareketle ulaşılan teorik bir sonuçtur.

Bu sonuç, dünya işçi sınıfı hareketine büyük bir özgüvenle ve tereddütsüz biçimde dayatılmıştır. Ad değiştireceksiniz, Komünist Parti olacaksınız denmiştir... Sapmalardan arınacaksınız denmiştir... Merkeziyetçi olacaksınız denmiştir... Her tür mücadeleye hazırlanacaksınız denmiştir... Disiplini sağlayacaksınız denmiştir... Komünist Enternasyonal'de alınan kararlara uyacaksınız denmiştir...

Partili mücadele geleneği, partili gelenek dediğimizde, II. Enternasyonal dönemini değil de, 1919'da yola çıkan Komintern'i, yani III. Enternasyonal'i başlangıç olarak alıyoruz. Komünist Enternasyonal üyesi partiler ve Enternasyonal'in dağıtıldığı 1943 sonrasında o geleneği sürdürenler her zaman başarılı olmadı; tersine çokça hatalı siyasal tercihler yapıldı, bazı partiler kuruluş felsefeleriyle alakasız noktalara savruldu. Ama her şeye rağmen, Komünist Enternasyonal'de ana hatları çizilen öncü parti fikri, bugün de, devrimci mücadele açısından en uygun aracı tariflemeye devam ediyor. "Başka türlü devrimcilik olmaz" anlamında bir muhafazakarlık değil bu. Önsel olarak sos-

2 https://www.marxists.org/archive/lenin/works/1918/oct/10.htm

yalizm mücadelesine en yatkın olduğu bilinen aracı kullanmak, onu geliştirmek kararlılığına yorun...

Komintern'le birlikte yola koyulan komünist partilerde hiziplere, eğilimleri, parti içi gruplara tolerans yoktu. Çoğu kez kurulların aşağıdan yukarıya seçimi ve alınan kararların herkes için bağlayıcılığı basitliğiyle tarif edilen "demokratik merkeziyetçilik" ilkesinin altı çizilirken, parti merkezinin otoritesine özel olarak vurgu yapılmaktaydı. İşçi sınıfının, çoğulcu yapısının tezahürü olarak, siyasi platformda da birden fazla partiyle temsil edilebileceği düşüncesi tamamen terk edilmişti.

Bunları beğenmeyebilirsiniz... O zaman "komünist parti" iddiasından vazgeçeceksiniz. Çünkü komünist partileri, bugün bir enternasyonal olmasa da, Komünist Enternasyonal çıkışlıdır, onun mühürünü taşımaktadır.

Komünist Enternasyonal'in, "dünya devrimi"nin eli kulağında olduğunun sanıldığı bir yılda, 1919'da kurulduğu ve örgütün tüzüğünde yazdığı gibi "zafere daha çabuk ulaşmak için"[3] farklı ülkelerdeki mücadeleyi tek merkezden koordine etme kaygısıyla hareket ettiği, dolayısıyla buradan bugüne uzanan evrensel bir "teori" çıkarılamayacağı söylenebilir. Doğrudur, Komintern'in kuruluşunda çok değil bir yıl sonra terk edilmeye başlanan bir iyimserlik hakimdir ama bu iyimserlik dağılırken üye partilere "farklı şeyler" fısıldanmamıştır ki!

Komünist partilerde "tekçi" siyaset tarzı egemen olmuş, bu tarzdan, bazı örneklerde karikatür yapılar doğsa da, hiç vazgeçilmemiştir.

Yeri gelmişken, Komünist Enternasyonal'le ilgili efsanelerle de biraz uğraşalım. Öyle bir izlenim verilmektedir ki, örgüt 1919'da kurulduğunda üye partiler muazzam dinamikti, güçlüydü. Takip eden Lenin'li yıllarda (1919-1922) bu dinamizm korundu, sonra yavaş yavaş partiler kurudu, geriye çekildi, iddiasını yitirdi.

Böyle düşünenler, biraz tarih okuduklarında hayal kırıklığına uğrayacaktır. III. Enternasyonal kurulduğunda, ortada komünist hareket adına Rusya dışında pek bir şey yok! Kuruluş kongresine gelen delegelerin önemli bölümü eski Rus İmparatorluğu coğrafyasından. Bazı Avrupa ülkelerinden temsilci bile gelemiyor. Kimi parasızlıktan, kimi örgütsüzlükten, kimi polis teröründen. Sovyet Rusya'da bulunan "yoldaşları"na vekalet veriyor kimi partiler. Tablo o kadar vahim ki, "asıl kuruluş gelecek yıl" bile deniyor. Ancak kuruluştan sonra da durum hemen değişmiyor. Birçok parti Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'ne (KEYK) temsilci yollayamıyor, işlerin neredeyse tamamını Ruslar üstleniyor.

Evet büyük coşku var kuruluşta ama bu coşkunun nedeni bir Sovyet iktidarı, iki Avrupa'da yükselen devrim. Yoksa en gelişkin ülkeler dahil, Avrupa'da komünist hareket çok zayıf. Almanya ve Çekoslovakya, iki sanayi ülkesinde

3 III. Enternasyonal, Belge Yayınları, sayfa 25.

üye sayısı 1921'de 300 binlere dayanıyor çünkü devasa sosyal demokrat partilerin yarattığı hayal kırıklığından dolayı bu partilerden kopan azınlıklar bile birkaç yüz binle ifade edilebiliyor.

Diğer ülkelerde küçük partilerden söz ediyoruz. Yükselen devrime önderlik edebilmek için nicel ve nitel sıçrama kaydetmesi gereken partilerden...

Komintern'in kurulduğunda neye benzediğini daha iyi anlamak için 1919'da Berlin'de enternasyonal tarafından toplanan Gençlik Kurultayı'na 13 ülkeden 20, 1920'de Moskova'da gerçekleşen İşçi Kadın Kurultayı'na 16 ülkeden 21 delege katıldığını hatırlatmak sanırım yeterli.

Bakmayın Avrupa'daki devrimci dalgaya, komünist hareket bayağı cılız.

Bolşevikler, bazı komünist partilerin devrimci dalgaya tutunarak hızla potaya girebileceğini düşünüyor ilk başta. Ancak bunu düşündükleri anda bile, ön plana ayrışmayı, bolşevikleşmeyi, iç disiplini, homojenliği koyuyorlar. Sonra yavaş yavaş "erken devrim"den umudu kesiyorlar. Fazla ileri gitmeye de gerek yok, 1922 yılında Lenin gerçek komünist partileri yaratma sürecinde sessiz, derinden, kararlı, yavaş ama emin adımlarla yol alındığını söylüyor.

Komünist partileri yaratılıyor...Yeni tipte partiler...

Bayağı şekil verilmeye çalışılıyor. "Her ülkenin koşulları farklıdır" denirken, her ülkenin komünist partisine "farklı" müdahalelerde bulunuluyor. Kişiliksizleştirici bir yan taşıyor muhakkak. Ancak unutulmamalı ki, bu müdahaleler, Lenin'in ve sonrasında Stalin'in çabaları olmasaydı, 20. yüzyılda bildiğimiz türde komünist partileriyle karşılaşmayacaktık. Sonuç ne olurdu kimse bilemez. Ancak komünist parti yaşanan onca trajediye, dışarıdan müdahale ve katkıların yarattığı olumsuzluklara karşın bugün, Sovyetler Birliği'nin yokluğunda bile, toplumsal kurtuluş kavgasında en fazla umut veren, sınıf mücadelesinin gereksinimlerine yanıt üretme açısından en yetkin araç olma özelliğini koruyor.

Ne diyorduk?

Komünist Enternasyonal partilerinin önüne konan koşullardan, ilkelerden bahsediyorduk.

Komünist Enternasyonal'in kendi yapılanması da, üye partilere (seksiyon) dayattığı örgütsel ilkeler de "demokratizm"den alabildiğine uzaktır. Katılım ve tartışma kanalları gerçek siyasi temeller üzerine inşa edilmiş, demokrasi kavramı etrafında oyun oynanmamıştır.

Söz gelimi, Komünist Enternasyonal'e üye olan partilerin eşit oy hakkı bulunmamaktadır. Hangi partinin, kaç oya sahip olacağı özel kongre kararına bırakılmıştır![4]

4 A.g.e., s. 26.

Komünist Enternasyonal'in Yürütme Komitesi'ne önemli partilerin doğrudan üye yollaması da benzer bir uygulamadır. "Önemli" gibi ölçülmesi imkansız bir kriterden söz edilebiliyor olması bile biçimci bir demokrasi anlayışının nasıl reddedildiğine bir başka kanıttır.[5]

Bunlar Komintern'in Tüzüğü'nden. Enternasyonal'e katılmanın 1920'de kabul edilen 21 koşulu ise daha ağır hükümler içermektedir.

Örneğin, Komünist Enternasyonal, üye olmak isteyen partilere, reformizmden kesin bir biçimde kopmaları için ültimatom verebilmektedir.[6] "Olabildiğince merkeziyetçi bir tarzda örgütlenmek"ten, "demir disiplin"den, parti yönetiminin "en geniş yetkilerce donatılması"ndan söz eden de aynı belgedir.[7] Komünist Enternasyonal, üye partilerin programlarını onaylama işini de üzerine almıştır![8]

Üyelik başvurusunda bulunan partilere konan 21. ve son koşul ise Komintern'in çalışma biçimini ve tezlerini temelden reddeden parti üyelerinin ihracıdır.

Hatırlatalım, bu koşulları kaleme alan bizzat Lenin'dir ve Enternasyonal'in İkinci Kongresi'nde koşullar kabul edilirken metnin dili az da olsa yumuşatılmıştır![9]

İlginç değil mi?

Lenin çiçeği burnundaki diğer komünist partileri neredeyse askeri disiplinle hizaya getirmeye çalışırken, kendi partisinde neler yapıyordu acaba?

Hizipçilik diyebiliriz!

Malum, 1921 yılında iktidardaki Bolşevik Parti'nin 10. Kongresi'nde, parti içindeki hizipler yasaklandı. Yasağın Lenin tarafından ülkenin içine girdiği konjonktürel güçlükleri aşabilmek için gündeme getirildiği ileri sürülür. Ekonomideki yıkım, işgal tehlikesi, proletarya diktatörlüğünün zayıflığı... Özetle Lenin, mecbur kalmıştır hizipleri yasaklamaya... İddia edilen budur. Bolşevik Parti'nin bütün tarihi için de benzer bir yaklaşım geliştirilir. Denir ki, en zor anlarda bile Lenin parti içinde farklı görüşlere izin vermiş, partide platformların özgürce tartışmasını sağlamıştır.

İdealizmin daniskası!

5 a.g.e., s. 26.

6 Komünist Enternasyonal, Belge Yayınları, s. 28-34

7 a.g.e.

8 a.g.e.

9 V.I.Lenin; Terms of Admission into Communist International, https://www.marxists.org/archive/lenin/works/1920/jul/x01.htm

İdealizmin daniskası çünkü, sanılmaktadır ki, Lenin parti içinde her istediğini yapabilen, yaptırabilen mutlak bir otoritedir, partide neyin nasıl olacağına o karar vermektedir.

Tekrar olacak, Rusya'da parti farklı grupların bir araya gelmesi ile kurulmuş, sonra hiziplere bölünmüştür. Bu hizipler arasında her zaman geçişkenlik olmuş, devrimci mücadelenin seyri içinde bu hizipler birbirlerinden tamamen kopamamıştır. 1917 yılında hiziplerden biri olan Bolşevik Parti, kendini yeniden yapılandırmış, hızlı bir biçimde diğer gruplardan devrimcileri bünyesine çekmiş ve ancak içinde farklı eğilimlerin barınmasını göze alarak başat devrimci oluşum haline gelmiştir. Lenin, ortalamacılık yapmaksızın bu eğilimleri bir arada tutmak konusunda büyük beceri gösterirken, dilediğini yapan mutlak bir otorite değil, gerçekçi bir komünist önder olarak hareket etmiştir.

Eğilimlere, hiziplere karar veren Lenin değildir. Bu bir olgudur. Rus devrimci hareketinin tarihsel gelişiminin ürünüdür. 1921 Kongresi'nde Lenin açısından önemli olan, hiziplerle ilgili ilkesel bir karardan çok, Rus Devrimi'nin itici güçlerinden bahriyelilerin iktidara karşı konumlandığı Kronstadt Ayaklanması'nın sıcaklığı sürerken İşçi Muhalefeti'nin yarattığı tehlikenin bertaraf edilmesiydi. Ve Lenin'in eli, Petrograd proletaryasında giderek artan huzursuzluktan dolayı ciddi ölçüde zayıftı.

Kendi hizbini toplayıp ayrıntılı, inceltilmiş bir strateji geliştirmekten başka çaresi yoktu.

Lenin'in hizbinin adı "10'lar Platformu"dur; Rusçasıyla "Platformu 10-ti." Artem, Kalinin, Kamenev, Lenin, Lozovskiy, Petrovskiy. Rudzutak, Stalin, Tomskiy ve Zinovyev'den oluşan platform, Kongre'yi kurtarmak için ayrıntılı bir plan yapmış ve hizipleri yasaklama girişimi bu platformda, yani bir hizip toplantısında kararlaştırılmıştır!

Söz konusu kongrede üretim sürecinin nasıl örgütleneceği gibi yaşamsal bir konu tartışılmaktaydı. Merkez Komite'de temsil edilen üç farklı odaktan Trotskiy ve Buharin'in başını çektiği grup gerçekten de askeri bir disiplini savunurken, Kollontay'ın öne çıktığı İşçi Muhalefeti "özgürlükçü" bir tutum alıyordu. Lenin'in bu tartışmada en büyük kaygısı partinin birliğinin ortadan kalkması ve ülkenin kaosa sürüklenmesiydi. Bu nedenle "ara yol" gibi gözüken bir formül önerip, delege çoğunluğunu arkasına almayı düşünüyordu. Bunu becerdi de...

Hiziplerin yasaklanması da bu formülün bir parçasıydı. Delegelerin çoğunluğunun parti birliği ve düzeni konusundaki duyarlılığını fark eden Lenin, "bıktık şu hiziplerden, yeter artık" çıkışını gerçekleştiriyordu.

10. Kongre'de ilkesel bir savaş verilmedi. İşçi iktidarı ölüm-kalım mücadelesindeyken, parti içine müdahale etme zorunluluğu doğdu. Ancak "bu müdahale geçiciydi, mecburiyettendi, istemeden yapıldı" gibi açıklamaların bir

yerden sonra anlamı yok. NEP'ten çıkılıp, kolektivizasyon ve endüstrileşme hamleleri için karar verilirken, palazlanan mülk sahibi sınıfların yarattığı tehdit elbette veri alınmıştır. Bu tehdit hissedilmeseydi, zamanlama ve şiddet açısından NEP'in terk edilmesi farklı bir seyir izleyecekti. Bununla birlikte, kabaca devlet kapitalizmine giden ve işçi sınıfı iktidarı için büyük tehlike oluşturan NEP'ten çıkışı dönemsel bir ihtiyacın ürünü olarak tarif etmek, marksizmi tahrif etmektir. NEP terk edilmeden sosyalizm olmazdı, bu kadar basit!

Lenin'in partisi de hiziplerden, iç gruplaşmalardan arınmadan yola devam edemezdi. Benzer basitlikte!

Lenin'in 10. Kongre'deki manevraları bir o tarihsel uğrağın özgül gereksinimleri açısından, bir de partinin evriminin tarihsel doğrultusu açısından değerlendirilmelidir. İkisi de aynı sonucu vermektedir.

Evet, Lenin teorinin diliyle değil, usta manevralar yapan bir ihtilalci siyasetçinin diliyle konuşuyor Kongre'de. Nitekim, 10'lar Platformu'nun kapalı toplantılarında duruma göre nasıl öneriler yapılacağı ele alınıyor, hatta kongrenin kapanışında tansiyonu düşürüp, parti birliğinden dem vurmak bile planlanıyor. Dahası, hiziplerin yasaklandığı kongre sırasında 10'lar Platformu'nun kendi içinde dar bir büro seçmesi bile kararlaştırılıyor!

Bütün bunlar, Lenin'in tercihi değil. Burada kıran kırana bir mücadele var. Belki çoğunluğu sağlayamayacak olsa, Lenin "hiziplerin yasaklanması" önerisini o sırada gündeme getirmeyecekti. Kim bilir...

Ancak Lenin'in başka bir noktada açık tercihi var: Yeni kurulan komünist partilere aynı yolu önermiyor. Baştan ve kalıcı bir biçimde yeknesak partiler gündeme getiriyor. Rusya'da yirmi yıllık bir sürecin çıktıları ile bir anda ve neredeyse tek hamlede buluşulması isteniyor. Tekrar olacak, bunu beğenmeyebilir, Komünist Enternasyonal'in yanlış yaptığını iddia edebilirsiniz. Ancak bu durumda "komünist parti" üzerinde hak iddia etmekten vazgeçmelisiniz.

Burada şaşırtıcı olan, parti içinde eğilim hakkını savunanların, komünist partilerin içindeki kuralsızlıktan, keyfilikten şikayet etmeleridir. Avrupalı marksistlerin hemen tamamı, Lenin sonrasında SBKP'de hukuksuzluğun egemen olduğunu iddia eder dururlar. Oysa, yukarıda bir bölümünü açıkladığım nedenlerle, Bolşevik Parti'nin asıl "kuralsız" dönemi Lenin yıllarıdır. 1919-20 hem Rus hem de diğer genç komünist partilerde kuralların oluşturulduğu, kurallı çalışmaya geçişin sancılarının çekildiğini görüyoruz. Buradan bürokratlaşmanın çıkıp çıkmadığı ayrı bir tartışma konusu. Ancak kimse "Lenin döneminde partide haklar, özgürlükler vardı, vah vah" demesin. Lenin'in, "bolşevik hizbi", öncü partiye doğru hızla evrilttiği 1917 Şubatı'nı takip eden birkaç yıl boyunca partiyi nasıl yönettiği, yönetmek zorunda kaldığı belli. En büyük kural Lenin'in otoritesiydi. Bu otorite işçi sınıfını iktidara taşıdı, iç savaşı kazandırdı, yabancı müdahaleyi püskürttü, ülke ekonomisine soluk aldırdı ama Varşova önlerinde bir çuval inciri berbat etmeye ramak kalan bir trajediye de yol açtı.

Lenin, devrimci bir hizbe sahip olsa da, sosyal demokrat bir partinin açıklarını kapatmayı becerecek çapta bir ihtilalciydi. Komünist parti fikri, bu açıkları mümkün olduğunca önceden kapatma arayışıdır.

"İlle de eğilimler olsun, onların varlık hakkı kabul edilsin" diyenler arasında önde gelen troçkistlerden Mandel de var. 1982'de yayınlanan Althusser, Parti ve Sınıf başlıklı makalesinde[10] "kalıcı eğilimler"le "geçici eğilimler" arasındaki ayrıma işaret eden Mandel, eğilimlerin kongreler öncesinde ya da sınıf mücadelelerindeki önemli dönemeçlerde ortaya çıkabileceğini ancak bir kez karar alındıktan sonra sönümlenmesi gerektiğini belirtmekte.

Burada tartışılan eğilimlerin ortaya çıkıp çıkamayacağı değil, eğilimlerin meşrulaşması. Mandel ve Althusser, kongrelerde merkezi kurulların, eğilimlerin partideki ağırlıklarına göre oluşturulması gerektiğini özellikle belirterek, gerçekte eğilimlerin bir kez meşrulaştıktan sonra pek de "geçici" olamayacağını teslim etmiş oluyorlar.

Onlara göre eğilimlerin kendisinde bir sorun yok, önemli olan eğilim kurma hakkının istismar edilmemesi!

1921'e geri dönelim. Onuncu Kongre hizipleri yasakladı. Riyazanov, daha da ileriye giderek partide seçim (kongre) platformlarının da yasaklanmasını istedi. Lenin buna şiddetle itiraz ediyordu şu gerekçelerle: Böyle bir önlem alabilecek gücümüz yok; partide işler yolunda giderse ne âlâ, ancak temel konularda bir görüş ayrılığı çıkarsa, bu görüş ayrılığını partiye başvurarak çözmek dışında bir yol kalmaz.

Burada bir problem çözme biçimi olarak, kilitlenmeye yol açan tekil bir konunun partide referandumla halledilmesi önerilmekte. Her biri işçi sınıfı içinde güçlü bağlara sahip olan parti içi gruplar arasında kıyasıya mücadele ederken, bolşevik kadrolardan bazısı Lenin'e *"hizipleri yasaklıyoruz ama yarın bu yasak bize karşı işleyebilir"* kaygısını iletirken, son derece doğal.

Dediğim gibi, Lenin elinde cetvel, istediği gibi bir parti tasarlayabilecek durumda değildi. 1921'deki Kongre'de hizipler yasaklandı, tamam! 1922'de İşçi Muhalefeti hâlâ örgütlü hareket ediyor, hatta Komünist Enternasyonal'e başvurup, "yardım" çağrısında bulunuyordu. 1923 ise, çok daha ciddi bir çıkışa sahne oldu. Aralarında Preobrajenskiy, Serebriyakov, Antanov Ovsiyenko gibi önemli isimlerin olduğu 46 Bolşevik, Politbüro'ya bir rapor sunarak, partinin bürokratlaşmasından şikayet ediyor ve MK'nin başarısız olduğunu ileri sürüyordu.

Lenin hastaydı, parti çalışmalarının dışında kalmıştı. O ana kadar bir biçimde korunan "birlik" çatırdıyor, parti geri dönüşü olmayan bir iç mücadele dönemine giriyordu. Ve bu mücadelede muhalefetin merkezine, 46'lar içinde yer almamasına karşın, Trotskiy yerleşiyordu.

10 https://www.marxists.org/archive/mandel/1982/xx/althusser.htm

Demek ki, 1921'de hizipleri yasaklamanın gerçek yaşamda bir karşılığı yoktu. Parti merkezi, önlem almadığı için değil... Tersine, başına çoklukla ÇEKA sorumlusu Feliks Djerzinskiy'nin geçtiği araştırma komisyonları kuruluyor ve hizip örgütlenmeleri takibe alınıyordu. Ancak, önemli isimlerle anılan ve azçok da popüler desteğe sahip olan parti içi grupları tüzük maddesiyle, kongre kararlarıyla ortadan kaldırmak mümkün olamazdı. Gerçek şudyu ki, başından beri içinde farklı eğilimleri barındıran Rus işçi sınıfı hareketinin marksist kolu, devrimden sonra tutarlı bir politik hat oluşturma sancıları çekiyordu.

Bütün bunları, Lenin "eğilimlerin kurumsallaşmasını istiyordu", "aslında hizipleri de zorunluluktan yasaklamıştı" dendiği için uzun uzun yazıyorum. Lenin istemiyordu, durum buydu. Hiç çekinmeden söyleyeyim, iş Lenin'in tercihlerine kalsaydı, onun 1920'de, 1921'de bir sürü önemli isimden derhal kurtulacağını ileri sürmek için yeterince nedenim var.

Ama konumuz bu değil.

Bütün bunları söyledikten sonra, karşılaşabileceğimiz tez şu olabilir: Devrimi gerçekleştiren partinin iç yaşamının ne kadar dinamik olduğunu siz de gördüğünüz halde, neden hiziplere, eğilimlere bu kadar tahammülsüzsünüz?

Teori, tarih bilinci biraz da bu nedenle önemli. Kimse bundan sonra gerçekleşecek sosyalist devrimlerde öncü konuma yerleşecek örgütlenmeler hakkında bugünden peşin hüküm veremez. Ama, öncülük için en elverişli, öncülüğe en yatkın biçimin peşinden gidilmeli, doğrusu da budur.

En başta söylediğimize geliyoruz tam da bu noktada. Bu biçimle öncülük teorisinin ruhu arasında bir bağlantı olmak durumunda. Yoksa gerçekten de zıvanadan çıkması pek muhtemel bir akıl yürütmenin içine yuvarlanıverir, ideal leninist partinin "tıkır tıkır işleyen bir askeri aparat"ı andırması gerektiğini söyleriz.

Oysa konunun merkezinde disiplin ve otorite gibi kavramlar yok.

Leninizm, işçi sınıfının birleşik ve tek bir tarihsel çıkarı olduğu gerçeğinden hareket eder. Bu gerçek ile, işçi sınıfının değişik kesimlerinin maddi koşullar, kültürel ve ideolojik eğilimler açısından farklı gerçekliklere sahip olma hâlinin yarattığı çelişkiyi çözücü bir müdahaledir leninist öncülük anlayışı.

Sınıfın bileşenlerinin temsili gerekçe gösterilerek, işçi sınıfı partilerinin çoğulcu olması gerektiği iddiası, leninizm tarafından her tür ampirik bulguya inat, bir kenara atılmıştır.

İşçi sınıfı partilerinin farklı toplumsal dinamikleri kapsaması gerektiği düşüncesi bu yaklaşımın en tuhaf örneklerindendir ve TKP'deki iç sorun sırasında telafuz edilmiştir. Oysa işçi sınıfı partisi gençlik, Aleviler, Kürtler, kadın ve farklı emekçi dinamiklerinin bileşkesi değildir; bu dinamiklere işçi sınıfı perspektifiyle müdahale eden öznedir.

Bu müdahale, doğası gereği otoriterdir, birleştiri, bağlayıcı ve ortaklaştırıcıdır. İşçi sınıfı partileri, siyasi mücadele ve müdahale konusu olan toplumsal koşullar ve dinamiklerle farklı noktalarda ve farklı araçlarla temas ederken içerik ve doğrultu tekliği sağlamak durumundadır. Devrimci mücadelenin verili uğrağında mutlak doğru seçenek yoktur; komünist parti en doğrusu kadar, en etkilisini aramalı, bunu yaparken kendi içinde yanlışı ya da eksikliği düzeltme olanağı sağlayacak mekanizmaları yaratmalıdır.

Daha ya da en doğrusunu yakalamak için, parti merkezinin fonksiyonlarını tabana doğru yaymak, geçici de olsa farklı otoriteleri meşrulaştırmak ve partiyi her defasında bu otoriteler arasında tercihe zorlamak, partinin hareket yeteneğini azaltacağı gibi, ayrışmayı engellemek için "uzlaşma"yı ve doğal olarak ortalamacılığı teşvik edecektir. Oysa öncü partinin asıl gereksindiği risk almak, zorlamalar hatta denemelerde bulunmaktır. Bunu merkezi otoriteyi zayıflatarak asla gerçekleştiremezsiniz.

Eğilim kurma hakkı, son tahlilde, işçi sınıfı partilerinin iç yaşantısını toplumsal alana taşıma, orada sınama girişimidir. Hangi niyet ve kısıtlamayla olursa olsun, partide birbiriyle yatayına karşı karşıya gelen odaklar, mümkün olan en fazla enerjiyi kendine çekmeye çalışmadan yapamaz. Parti içi ya da dışı fark etmez.

Oysa komünist partileri, bir dizi nedenle, partinin iç hukuğunu koruma altına alma ihtiyacı hissetmiş, toplumsal dinamiklerle canlı bir ilişki kurmanın başka yollarını aramıştır.

Unutmayalım, siyaset kendi içinde arıza barındıran bir ilişki biçimidir. Bir komünist parti, bu arızaların tamamını yok edemez. Demirden disiplin sağlamak, parti merkezinin otoritesini pekiştirmek, kararları titizlikle hayata geçirmek ve karar süreçlerinde katılımı ve tartışma kalitesini yükseltmek, üyelerin söz ve eleştiri hakkını korumak birbirinin karşısına konmadığında, tersine birbirinin önkoşulu olarak görüldüğünde bu arızalar en aza inecek, kontrol altına alınacaktır.

Komünist partiler, bu açıdan en gelişkin tipte örgütlerdir.[11]

11 Merkeziyetçi bir partinin katılım kanallarını nasıl işleteceği, bürokratlaşmadan nasıl uzak durabileceğini Gelenek'in bir sonraki sayısında yer alacak yazıda ele almaya çalışacağım.

Krize kenar notları ya da Komünist parti nedir, ne değildir?

AYTEK SONER ALPAN

Gelenek, yaratılması sürdüğü sürece vardır.

Engelş, *Komünist Parti Manifestosu*'nun 1890 tarihli Almanca baskısının önsözünde *Manifesto*'ya yayımlandığı dönemde neden "*sosyalist* manifesto" demediklerini kendilerini ütopik sosyalistlerden ayırma gayreti ile açıklıyor. Sosyalizm yerine komünizmi ön plana çıkarmalarının bir diğer nedeni, dönemin komünizm algısının, kaba da olsa işçi sınıfı hareketi arasında sosyalizm ile mukayese edildiğinde daha revaçta olmasıdır.[1]

Lenin, 1917 Nisanı'nda yoldaşlarına acilen komünist parti adını almayı önerdiğinde ana argümanlarından biri bolşeviklerin tüm Avrupa'da kendi ülkelerinin burjuvazileri safına geçmiş sosyal demokrat partilerden ayrılma gereksinimiydi.[2] Lenin, geçmiş ve sosyal demokrasi ile terminolojik köprülerin atılması çağrısını uluslararası planda da yapıyordu. Bu çağrı, kimi zaman bolşevik fraksiyonların kitlesel sosyal demokratik partilerden ayrılması, küçük bir kadro birikimi ile yeni partilerin kurulması, kimi zaman da mevcut partilerin isim değiştirmesi biçiminde karşılık buldu. Mesela Yunanistan Sosyalist İşçi Partisi, 1920 yılında isminin sonuna parantez içinde komünist sıfatını eklemiş, 1924'te ise Yunanistan Komünist Partisi adını almıştı. Bu ismin alınması, Komintern etkisi kadar partide yeşeren "sağ ve sol oportünist eğilimler

1 Karl Marx ve Friedrich Engels. *Komünist Manifesto (ve hakkında yazılar)*. İstanbul: Yordam Kitap, 2008, 68.

2 V. İ. Lenin. "Devrimimizde Proletaryanın Görevleri - Proletarya Partisinin Bir Platform Taslağı", *1917*, İstanbul: İnter Yayınları, 1999, 85-90.

ve gruplar" ile yolları ayırma gereksiniminden de kaynaklanmaktaydı.[3]

Örnekler çoğaltılabilir. Söylemek istediğimiz ise şudur: Parti sözcüğü, etimolojik olarak taraf olmayı, ayrışmayı anlatıyor. Marksizm-leninizm zemininde şekillenen ve işçi sınıfının öncü partisi olan komünist parti ise, tarihsel örneklerin de gösterdiği üzere, sınıflar mücadelesinde sınıfın en gelişkin aracı olarak kendini siyaseten geri olandan ayırma anlamına geliyor.

Şöyle de söyleyebiliriz: Komünist parti, ayrımların belirginleştirilmesidir ve bu ayrımların üzerine oturur. Bu yazının öncelikli amacı işte bu ayrımlara, tarihsel ve güncel anlamda önemli gördüğüm üç ayrıma dikkat çekmek ve Türkiye Komünist Partisi'nin yaşadığı krize kimi kenar notları düşmek.

> *Komünist partinin üzerinde durduğu en önemli ayrımlardan biri gündelik mücadele/hareket ile nihaî hedef arasındaki* ***diyalektik*** *ayrımdır.*

Komünist parti için gündelik mücadele/hareket ve nihaî amaç arasında *diyalektik* bir ayrımın tarif edilmesi ve bu ikisi arasındaki gerilimin canlı tutulması hayati önemdedir ve biri revizyonizme diğeri ütopyacılığa çıkan iki uca karşı mücadele için gereklidir. Bu ayrım aynı zamanda işçi kitleleri ile öncü ve iktisadî mücadele ile siyasal mücadele arasındaki ayrımdır.

Revizyonizmden başlayalım. Burada "nihaî hedef hiçbir şey, hareket her şeydir" şeklindeki Bernstein'ın meşhur vecizesini hatırlamamak mümkün değil. Lenin'e göre bu ifade revizyonizmin özünü uzun açıklamalardan daha iyi anlatır ve bu öz, "duruma göre tutum saptamak, günlük olaylara, önemsiz siyasal ayrıntılardaki iniş ve çıkışlara uymak, proletaryanın temel çıkarlarını, tüm kapitalist düzenin temel çizgilerini ve tüm kapitalist gelişmeyi unutmak, bu temel çıkarları gerçek ya da sözde küçük kazançlar uğruna feda etmek"tir.[4] Lenin, görüldüğü üzere, revizyonizmi tarihsel olanı güncel olan uğruna feda etmek, eklektik bir reel politiker çizgiye hapsolmak olarak tarif etmektedir. Gerçekten de güncelin mücadele için bir yöntemsel başlangıç noktası olarak seçilmesi, komünistler açısından ölümcül bir hata olacaktır. Güncel, farklı tarihsel süreçlerin sürekli değişen ürünlerinin bir bileşkesidir. Bu bileşkenin başlangıç noktası olarak seçilmesi, açıktır ki, onun peşinden sürüklenmek anlamına gelecektir. Kendisini güncele hapseden revizyonizmin tarih bilinci tanım gereği olamayacağı için revizyonistler güncelin içinde "yeni" öğeler bulmak konusunda oldukça "yetenek" sahibidirler. Hatta revizyonistler için daima "yeni" öğeler ve "yeni" dönemler mevcuttur. Bu nedenledir ki, tarihsel olanın içinde gerçekten hangi öğelerin öne çıktığını kavramaktan acizdirler. Bu nedenle gündelikçi ve güncelci revizyonist basınca karşı komünist parti nihaî hedefine, sosyalizme ve ilkelerine kıskançlıkla sahip çıkar.

---

3 Yunanistan Komünist Partisi Tarih Departmanı. *Dokimio Istorias tou KKE 1918-1949* cilt-1, Atina: Synchrone Epoche, 2011, 154.

4 V. İ. Lenin. "Marksizm ve Revizyonizm". *İşçi Sınıfı Partisi Üzerine* içinde, Ankara: Sol Yayınları, 1993, 251.

Sosyalist devrim perspektifinin güncelci, reel politikerci bir miyopi ile ikâme edilmesi bir tehlike ise diğer tehlike, bu perspektifin, politikaya alan bırakmayan, ütopyacı bir nihaî-hedefçilikle iğdiş edilmesidir. Gündelik mücadele ve kazanımları hiçe sayan, reel politika alanını ve dolayısıyla güncel görevleri boşlayan, tüm sorunları bizi gelecekte hazır olarak bekleyen bir devlete havale eden bir apolitizmden bahsediyoruz. Bu apolitizm, nihaî hedefin bilgisine ancak gündelik mücadele ile varılacağının farkında değildir. Bu nedenle ütopyacıdır. Tam da bu noktada Lenin'den bu yana komünistlere dönük "teoriyi pratiği birbirinden tecrit ediyorlar" suçlaması anlamsızlaşır. Komünistler, nihaî hedefin bilgisini metafizik tecritten kurtararak gündelik mücadelenin bir ürünü olarak kavrarlar ve onlar için "mücadeleden öğrenmek" denen mefhûm tam olarak budur. Biz, buna *sosyalist iktidar perspektifi* diyoruz.

Komünist parti, nihaî hedefine sahip çıkan ve bunu gündelik, somut eyleminin planlanmasına yedirebilen, hareket ile nihaî hedef arasındaki diyalektik ayrımı atlamayan, bu ikisi arasındaki gerilimi sürekli kendi içinde yeniden üreten ve nihayetinde içsel olarak aşan bir partidir. Bu gerilimi sağlıklı kurmak ve yönetmek, partinin "tarihsel misyon ve öznel doğrultu" ile garanti altına alınan homojenliği için de kritiktir. Komünist parti, bu iki uç arasındaki gerilimi yönetebilecek bir ideolojik gelişkinliğe ve bu gelişkinliği yeniden üretecek bir kadro birikimine sahip olmalıdır. Bu nedenle, komünist parti, kendi içinde ve dışında kendisine dönük gelişen reel politikerci-güncelci baskı ve nihaî-hedefçi ütopyacı apolitizm ile mücadele eder. Kadrolaşmanın önemli dinamiklerinden biri de bu mücadele ve az önce anmış olduğumuz ideolojik gelişkinliğin yaratılması ve sürekliliğinin kazanılmasıdır. Bu da bizi bilinç ve ideoloji başlığına getiriyor. Ancak ideoloji meselesine geçmeden önce nihaî hedefe ilişkin son bir not daha yazmak yerinde olacaktır. Kapitalizm koşullarında mücadele eden bir komünist parti için nihaî hedef sosyalist devrim olsa da bunun da aslında bir ara hedef olduğu unutulmamalıdır. Komünistlerin nihaî hedefi *komünizm*dir. Bu vurgunun komünist partinin tarihi açısından önemi şudur: Komünist parti, kurulduğu andan, bu isimle faaliyet göstermeye başladıktan itibaren bir siyasi parti olarak vardır. Parti, kurulduğu andan itibaren çevresindeki toplumsallığı genişletir, sınıflar mücadelesine müdahalelerini daha etkili kılmaya çalışır ve bu doğrultuda araçlar geliştirir. Ancak bu demek değildir ki, komünist partinin bu şekilde kendisini ifade ettiği ve sınıf içinde çalışma yürüttüğü zaman kesitinden bir nokta öncesini parti olmamakla nitelemek mümkün olsun. Bu, komünist partinin daimi kasılıp gevşeme hamleleri ile tanımlanan dinamik gelişim çizgisini anlamaktan uzak, partinin gelişimini lineer bir çizgiye hapseden bir anlayışın değerlendirmesi olabilir. Öte yandan, nihaî hedef göz önüne alındığında, komünist parti asla olgunlaşamayacaktır:

> "...bir parti her gelişmenin yeni bir yükümlülük, yeni sorumluluklar yaratmış olması bakımından hiçbir zaman tamamlanmış, son şeklini almış değildir; [...] her parti bir sınıfın özelliklerini, niteliklerini, dünya görüşünü yansıttığına göre, sınıf ayrımını ortadan kaldırmayı amaç

edinen bir partinin mükemmelleşmiş ve tamamlanmış olması, sınıfların ve bunların ifadelerinin ortadan kalkmasıyla birlikte varlığının da son bulmasıyla belli olur."[5]

Bu notu düştükten sonra ideoloji başlığına geçebiliriz.

Komünist parti, işçi sınıfının kendiliğinden ideolojisi ile sosyalist ideolojiyi birbirinden ayırır.

Komünist partinin üzerinde bina edildiği marksizm-leninizmin temel esprisi işçi sınıfının kendiliğinden eylemi yoluyla asla sosyalist bilince ulaşamayacak olmasıdır. İşçi sınıfının kendiliğinden ve salt iktisadî zeminde yürüteceği mücadele ile edineceği bilinç ancak sendikal bilinç düzeyinde kalır. Bu durum, işçi sınıfının yapısını da etkileyen kapitalizmin gelişme dinamikleri ile ilgilidir. Bilinç ve ideoloji maddi zeminden bağımsız biçimde ele alınamaz. İşçi sınıfının kendiliğinden bilincinin siyasal bir düzleme yükseltilmesi ancak komünist partinin müdahalesi ile olur. Öte yandan, işçi sınıfının nesnel koşullar aracılığıyla, dışarıdan müdahale olmaksızın sosyalist bilince kavuşacağı tezi, kapitalizmin iç çelişkileri nedeniyle kendiliğinden çökeceği tezinin başka bir düzlemdeki mukabilidir. Kendiliğindencilik ve katastrofizm el ele yürüyen iki sapmadır.

Bu noktada kimi hususların altının çizilmesi gerekir:

Kendiliğindenlik ve bilinç bir başlangıç noktası olarak karşı karşıyadır; ancak, komünistler, kendiliğindenliği rüşeym halde bilinç olarak görürler ve bunun geliştirilmesi, siyasal düzleme taşınması için müdahale ve mücadele ederler. Bu nedenledir ki, kendiliğinden hareketlerin varlığı, yükselişi yahut büyüklüğü, hiçbir koşulda komünist partiyi gereksiz kılmaz; aksine kendiliğinden hareket, komünist partinin öncülük misyonunun yerine getirilmediği zaman asla gerçek bir sınıf savaşımı haline gelemez. Bu nedenle, kendiliğinden hareketlerin varlığı, yükselişi yahut büyüklüğü komünist partinin zorunluluğuna işaret eder.

Öte yandan komünist parti, kendiliğinden yükselişlerden kopmaz, onları sosyalizm programı etrafında siyasallaştırmaya ve birleştirmeye gayret eder. Burada altı çizilmesi gereken bir nokta, harekete siyasi müdahalelerde bulunmakla kendiliğindenliğe siyasal bir gömlek giydirmeye çalışmak arasındaki farktır. İkincisi, kendini edilgen olarak kendiliğindenliğe uyduran oportünizmin eğilimidir. Komünist parti, "hareket" olmadan yaşayamayacağını bilir; ancak kendiliğinden harekete, "halk dinamiğine", hatta sınıf hareketine ve onun gündemine tabi olmaz. *Tarih bilinci tarafından belirlenen kendi bağımsız gündemine sahiptir.* Devrimci durumda dahi kendiliğinden hareketin gündemi ile komünist partinin gündemi tam manasıyla

5 Antonio Gramsci. *Modern Prens*, Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık, 1984, 42.

örtüşmez, çakışır ve bu çakışma tesadüfî *değildir*.[6] Parti, iradi biçimde kendi gündemini sınıfa "dayatır", aynı zamanda sınıfın gündelik mücadelesine sürekli siyasî müdahalelerde bulunur ve bir toplumsallık oluşturur. Bunu yapamayan parti de, sadece örgütsel pozisyonlara ricat eden ve kendisini örgüte sıkıştıran, siyaset üretemeyen "yönetici" kadrolar da çürür.[7]

Peki bu tarihsel ve güncel görevleri komünist parti nasıl yerine getirir? Burada Lenin'in *"plan-olarak-taktikler"* dediği açılımlar devreye girmektedir. Lenin'in kullandığı tabirin neyi ifade ettiğini anlamak için bir örnek verilebilir. Bu planlardan biri, *Ne Yapmalı*'da detaylı biçimde ele alınan tüm Rusya'da yayımlanan bir gazetenin çıkarılmasıdır. Nesnelliğin ve öznel gereksinimlerin detaylı bir analizi neticesinde geliştirilen, partinin siyasal ve örgütsel görevlerini anlatan plan-olarak-taktikler, menşevikler tarafından sert biçimde eleştirilmiştir. Menşevikler, "büyüyen partinin büyüyen ihtiyaçları"na yanıt veren *"süreç-olarak-taktikleri"* ileri sürmüşlerdir. Menşeviklere göre, Lenin'in öne sürdüğü plan-olarak-taktikler, marksizmin özüne aykırıdır ve halkın gerçekliğinden kopuktur. Süreç-olarak-taktik denen menşevik yaklaşım, plan yerine "kendiliğinden unsurun değerinin bilinmesi" ve "bu unsurlarla ortam arasındaki karşılıklı etkileşim" gibi "halk dinamizmini gözardı etmeyen" diğer yaklaşımlardan oluşan bir pakettir. Lenin, bu yaklaşıma şiddetle karşı çıkmış ve plan-olarak-taktikleri eleştirip, tedrici bir mücadele biçimi olarak süreç-olarak-taktikleri öne çıkartmayı marksizmi teori alanında kabalaştırmak, pratikte de partiyi geriye çekmek ve ilkelliği övmek olarak nitelemiştir.[8]

Bu noktada altının çizilmesi gereken bir diğer nokta ideoloji ve ideolojik mücadelenin komünist parti için özerk önemidir. Öncelikle "ideolojik içeriği olmayan örgüt pratikte işçileri iktidar sahibi burjuvazinin acınacak uyduları haline dönüştüren bir bozukluktur"[9], dahası mücadelede de *"herhangi bir biçimde* sosyalist ideolojiyi küçümsemek, *ona birazcık olsun yan çizmek*, burjuva ideolojisini güçlendirmek anlamına gelir."[10] Yani komünist partinin birbirinden ayrı düşünülemeyecek içe ve dışa öncülük faaliyetleri aynı zamanda kuvvetli ve sürekli bir ideolojik mücadele boyutu taşımalıdır. Sosyalist ideo-

6 Bu örtüşmeme hali ulusal hareketlerle olan ilişki için de geçerlidir.

7 Lenin, Siyasi Büro ile Örgüt Bürosu arasına bir çizgi çizilemeyeceğini anlatırken şöyle demektedir: "Siyasal sorunlar örgütsel sorunlardan mekanik biçimde ayrılamaz. Siyaset belli kişilerce yapılır; ancak başka insanlar kararları kaleme alırlarsa, bundan hiçbir fayda gelmez." V. İ. Lenin, "RKP (B)'nin 11. Kongresi", *Collected Works*, vol. 33, Moskova: Progress Publishers, 1973, 316.

8 V. İ. Lenin. *Ne Yapmalı? Hareketimizin Canalıcı Sorunları*, Ankara: Sol Yayınları, 1998, 58 ve 117.

9 V. İ. Lenin. "Kadetleşen Sosyal Demokratlara Karşı Savaşım ve Parti Disiplini", *İşçi Sınıfı Partisi Üzerine* içinde, Ankara: Sol Yayınları, 1993, 229-230.

10 Lenin. *Ne Yapmalı?*, 48. Yeri gelmişken ayrıca belirtmem gerekir ki Lenin, *Ne Yapmalı*'da defaten bolşevikleri "ideolojik bulan" eleştirilere yanıt vermektedir. "İdeolojinin rolünün abartılması" konusunda bolşeviklere dönük eleştirilere Lenin'in yanıtı çok serttir. Bkz. a.g.e., 43.

lojinin hem sınıfın içinde yaygınlaştırılması hem de parti içinde sağlamlaştırılıp, yeniden üretilmesi bu mücadelenin konusudur ve ancak iyi tanımlanmış siyasal hedefler yoluyla başarıya ulaşabilir. Bu nedenledir ki ideolojik mücadele ertelenemez, sözüm ona siyasal hedeflerin karşısına konulamaz.

> *Komünist parti, nesnellik ve "devrimin güncelliği" arasındaki ayrıma dayanır.*

Bu ayrım diğerlerine göre daha kapalı görünüyor, ancak en az diğerleri kadar önemli. Ne kastettiğimizi anlatmaya çalışalım ve György Lukács'ın "devrimin güncelliği" kavramı ile başlayalım.

Lukács'a göre "*Lenin'in örgüt düşüncesi, devrim olgusunu, devrimin güncelliğini şart koşar*", parti, "*devrimci bir dönemde bir sınıf mücadelesi aracı olarak düşünülür*".[11] Burada kullanılan "devrimin güncelliği" kavramı, "devrimci durum"dan farklı bir kavramdır. Lukács'ın vurgusu, bugünden yarına gerçekleşecek bir devrimci kalkışma potansiyeline değil; bir perspektife işaret eder. Bu perspektif, komünist partinin her adımını devrimci bir kalkışmanın merceğinden geçirerek atması, örgütün iç yaşantısının ve kadro standartlarının böyle bir perspektifle kurulması ve kadroların siyasal ve örgütsel bağlanmalarının iç içe geçmesi anlamına gelmektedir. Devrimin güncelliğine yapılan vurgu, aynı zamanda sosyalist iktidar perspektifi ile yakından alakalıdır.

Komünist parti, somut durumun somut tahlilini yapar, nesnelliği analiz eder. Ancak parti, komünist siyaseti kendi etkisine kapalı bir nesnelliğe hapsetmez. Bu, yapılabilecek en büyük hatalardan biridir. Komünist partinin nesnelliğe karşı güçlü durması gerekir. İşte bu duruşu sağlayan tarih bilinci ve onunla ilintili olan devrimin güncelliği fikri ve perspektifidir. Bu perspektif, komünist partinin tutuculaşmasını da, devrimci bir dönüşümün dışındaki alternatiflere yönelmesini de engeller. Aksinin sonuçlarını kapitalizmin "Altın Çağı" denen özel konjonktürde serpilmiş Batı marksizmine ve "kestirme yol" arayışlarına bakarak gözlemek mümkündür:

> *"...kapitalizm, kolay yıkılmayacağını batılı marksistlere gösterdikçe, onlar entellektüel potansiyellerini düzenin direnişini aşacak bir nicelliğe, muhalefetin ölçeğini artırıcı yolları keşfetmeye adadılar. İşçi sınıfının sınırları veya tanımı konusundaki literatürün bu kadar artmasındaki temel neden de budur. İşçi sınıfına önderlik edecek partinin stratejik sorunları yerini, kapitalizmin direnişini aşacak bir ölçeğe işçi sınıfı üzerinden ulaşılıp ulaşılamayacağı tartışmasına bırakmıştır."*[12]

---

11 György Lukács. *Lenin'in Düşüncesi - Devrimin Güncelliği*, İstanbul: Belge Yayınları, 1979, 27.

12 Cemal Hekimoğlu. "Sosyalizmin Güncel Teorik Sorunları için Notlar - İktidardan Kaçış", *Gelenek*, no.56 (Şubat 1998), 17. Benzer bir saptama da şöyle ifade edilmiştir: "Kapitalizmin 'altın çağ'ında güçlü bir muhalefet dürtüsüyle başlayan bir entelektüel akım, sistemin kusurlarının ve çelişkilerinin Büyük Buhran'dan bu yana herhangi bir zamandakinden daha gözle

Nesnelliğin komünist hareket açısından sınırlı olanaklar sunduğu dönemlerin siyasal, iktisadî ve ideolojik boyutlarını normalite olarak kabul etmenin ciddi sapmalara yol açabileceği görülmektedir. Daha güncel bir örnek ülkemizden verilebilir. 1980 sonrası karanlığı, ama çok daha ağırlıklı olarak AKP'li yılları ve AKP rejimini "normalite" ve "nesnellik" kabul eden sol, türlü kestirme yol arayışlarına girmiştir. Kürt ulusal hareketine, liberalizme, sosyal demokrasiye, milliyetçiliğe, hatta AKP'nin kendisine yamanma girişimleri tam da burada ele aldığımız ana ayrımın yapılamamasından kaynaklı kestirme yol arayışlarıdır. Sol, en son, Haziran Direnişi'nin kendisini bir kestirme yol olarak görerek tarihî bir hataya imza atmış oldu. Devrimin güncelliği, nesnelliğin basıncı karşısında kestirmeciliğe karşı örgüte yapılmış bir aşıdır ve bu aşı, kolektif aklı, tarih bilincini öne çıkarır.

Devrimin güncelliği, aynı zamanda örgüte yapılan sosyalist devrimci bir aşıdır. Zira proleter devrimin güncelliği burjuvazinin artık bir sınıf olarak devrimci olmaktan çıktığı, tarihsel olarak da bu sınıf ile özdeşleşen devrimci taleplerin proleter devrimin konusu haline geldiği anlamını taşımaktadır. 1917'de bolşevikler ile menşevikleri burjuvaziye ve demokratik taleplere yaklaşım konusunda ayıran, devrimin güncelliği perspektifidir.

Devrimin güncelliği perspektifinin yokluğunda komünist partinin üzerine bina edildiği leninist örgüt modeli de kof bir organizasyonel şema olarak kalır. Genellikle de nesnelliğin basıncı altında hantal, bürokratik bir yapıya dönüşür. Çünkü "tarihsel bakımdan" partinin gerekliliği de ancak bu zeminde, devrim ve iktidar ("devlet olma") sorunu etrafında ortaya çıkar.[13] Bu zemin ortadan kalkarsa, partinin gerekliliği de ortadan kalkmış olur. Bu nedenle komünist partinin, en temel örgütsel ilkesi, devrimin güncelliğidir. Bu temel ilke, diğer örgütsel ilkelerin de siyasal içerikli olmasını zorunlu kılar. Örneğin merkeziyetçilik, salt biçimsel tezahürleriyle değil, siyasal bir yaklaşımla ele alınmak zorundadır. Tıpkı merkeziyetçi biçimin merkezi siyasetin sonucu olarak görülmesi gerektiği gibi. Nesnellik ile "devrimin güncelliği" arasındaki açıyı merkeze alan bir tarif yapmak gerekirse, "merkeziyetçilik, işçi sınıfının öncü partisinin verili nesnelliğe müdahalesinin en belirgin karakteristiğidir".[14] Müdahalenin tabi olduğu perspektif, daha önce de söylediğimiz gibi örgütün içsel yapısını ve kadro standartlarını da belirleyen devrimin güncelliği fikridir. Merkeziyetçi yapıyı ve beraberinde gelen disiplin olgusunu bir emir-komuta zincirinden çıkaran da aslında budur.

Bu noktayı biraz açalım. Sosyalizm mücadelesinde iş işten geçtikten sonra

görülür olduğu bir anda, kapitalizme teslimiyetle sonuçlanmıştır." E. M. Wood. *Sınıftan Kaçış - Yeni Hakiki Sosyalizm*, İstanbul: Yordam Kitap, 2006, 17.

13 Gramsci. *Modern Prens*, 42.

14 Kemal Okuyan. "Sosyalizm mücadelesinin neresindeyiz?", *Gelenek*. no.66 (Ağustos 2001), 20.

yapılan *post festum* eleştirilerin, "biz demiştik"lerin bir kıymeti yoktur.[15] Olması da beklenemez. Ancak bunun nedeni, kararlar alınırken "sonuna kadar" tartışılması, söz konusu karara dair tüm soruların merkez tarafından yanıtlanmış olması, merkezin bu anlamdaki "saydamlığı" değildir. Böyle bir durum, komünist parti kadrolarının niteliği ile ilgilidir. Komünist partinin kadroları, proletarya devriminin en bilinçli unsurlarıdır. Kararların hayata geçmesi, devrimin bu en bilinçli unsurlarının, bilinçli ve özgür edimleri ile bir disiplin içinde gerçekleşir. Bu da özgün bir özgürlük anlayışı ortaya çıkarır. *Bu özgürlük, devrimin güncelliğinin gerektirdiği zorunlulukların kavranmasıdır.* Lukács'a göre "komünist partinin disiplini, (partilinin) tüm kişiliği(nin) koşulsuz biçimde hareketin praksisi içine soğurulmasıdır ve özgün bir özgürlük anlayışının ortaya çıkarılmasının tek yolu"dur. "Eğer partinin her üyesi, tüm kişiliğini ve tüm varlığını partiye bu şekilde adarsa, merkeziyetçi ve disiplinle ilgili ilke üyelerin iradeleri ve parti liderliğinin iradesi arasındaki canlı etkileşimi düzenleyecektir."[16]

Lukács'ın bu meseleye kafa yoruyor olması elbette tesadüfi değildir. Leninizm, ilk günden başlayarak bugüne değin bu eksende eleştirilere tabi tutulmuştur. Bu yazının amacı tümüyle bu eleştirilere yanıt vermek olmadığı için konu üzerine uzun uzadıya değerlendirme yapamayacak olsak da, Lenin'in *Ne Yapmalı*'dan başlayarak "Iskra'nın antidemokratik eğilimleri" ve benzeri eleştirilere yanıt vermek durumunda kaldığını söylemiş olalım.[17] Lenin, kendi örgüt teorisi neticesinde parti-içi yaşantının monotonlaşacağı, parti içinde "bireysel ekolojilerin" merkez tarafından kurutulacağı, parti kadrolarının basit dişlilere dönüşeceği eleştirilerine kadroların niteliğinin artması gerekliliği ile yanıt vermiştir ki, bu husus bizim de buradaki başlangıç noktamızdır. Lenin'e göre, bu şekilde parti, "'demokratçılık'tan" çok daha değerli olan bir şeye, devrimciler arasında eksiksiz bir yoldaşça karşılıklı güvene kavuşmuş"[18] olacaktır. Bu nedenle, yalnızca kuruluşta değil, sonrasında da "kadroların birliği süreci, kendisi için, 'farklı görüş' olmaktan başka özelliği olmayan eğilimleri doğal olarak dışlayacak"[19], merkezileştirici, tekleştirici ve homojenleştirici bir yan taşıyacaktır.

Bu üç ayrımı neden ele aldık? Öncelikle bu üç ayrım, dediğimiz gibi, hayati öneme sahiptir ve bir komünist partiye karakterini verir. İkincisi, TKP'de ay-

15 "Geriye bakarak, hangi yolun tutulacağı konusunda mücadele verildikten sonra, ve seçilen yolun doğru olup olmadığı konusunda tarih hükmünü verdikten sonra, partiyle birlikte büyüyen parti görevleri hakkında derin vecizeler söylemek elbette ki kolaydı." Lenin, *Ne Yapmalı?*, 53-54.

16 György Lukács. *History and Class Consciousness - Studies in Marxist Dialectics*. Cambridge: MIT Yayınları, 1971, 320, 336.

17 Lenin, *Ne Yapmalı?*, 138.

18 a.g.e., 141.

19 Harun Koçak. "Parti: Uzlaşma mı, Mücadele mi?", *Gelenek*, no.9 (Temmuz - Ağustos 1987), 50.

rışma ile sonuçlanan son krizde, bir komünist partinin üzerine bina edildiği üç ayrım silikleştirilmeye ve Parti'nin leninist karakteri aşındırılmaya çalışılmıştır. Şimdi bu krizin boyutlarını bir miktar somutlayalım.

İdeolojik saldırının öğeleri

Krize kenar notları üzerine genel değerlendirmelerden başladık ve krizin ideolojik boyutu ve ortaya çıkardığı kimi somut başlıklar ile devam ediyoruz. Buradaki iddia şudur: Geride bıraktığımız kriz, komünist harekete karşı kuvvetli ve çok boyutlu bir ideolojik saldırıydı aynı zamanda. Söz konusu ideolojik saldırının argümanlarını üç ana gruba ayırmak mümkün.

Birinci grup 1960'ların ve 1970'lerin geri "sol" tezlerinden oluşuyor. Bu grupta öne çıkan iki temel argümandan bahsedebiliriz. Bunlardan ilki, gençliğe özsel bir ilericilik ve devrimcilik atfetmek, sınıflar mücadelesinde gençliği işçi sınıfının bir ittifak unsuru olarak görmektir (İşçi-gençlik el ele). Buradan başlayarak, özellikle gençlik içinde yürütülen çalışmada kitleselleşmek uğruna siyaset geri çekilmiş, öne çıkarılan siyaset kişiliksizleştirilmiş ve nihayet partinin gençlik çalışması (örgütü değil) gençliğin "bağımsızlığı" argümanı ile tarz ve içerik olarak parti çizgisinden net biçimde mesafelenmişti. "Gölge eden ihtiyarların" artık yerlerini gençliğe bırakması çağrıları dahi mevcuttu. Bu argümanlar, sınıfsal bakışın rafa kalkması demekti ve yapılan ve söylenenleri temize çekmek için tüm bu argümanların altına "yolumuz işçi sınıfının yoludur" yazmak yetmiyordu. *Gelenek* ve TKP'nin gençliğe ilişkin tezleri bu argümanlara karşı şekillenmişti. Bunların yanında, bir de sosyalist iktidar mücadelesi ile siyasî ve ideolojik bağları koparılmış bağımsızlıkçılık, buna eşlik eden anti-kapitalizmden kopuk bir anti-emperyalizm yeşermeye başlamıştı.[20]

Yine bu kategori altında ele alınması mümkün olan bir diğer argüman, "halklaşma" ve "hareketleşme" yönündeki vurgulardı. "Halklaşma" konusunda ne kadar mesafe katedildiğini, parti-içi kültürün ve yaşantının ülke ortalamasına ne kadar yakınsadığını bizzat eski merkez komitesi üyelerinin fazla söze mahal bırakmayan sosyal medya performanslarından takip etme şansımız oldu.

İkinci grubu Soğuk Savaş döneminin antikomünist argümanları başlığı altında toplamak mümkün. Adlandırmanın ağır olduğunu bilmekle birlikte, bunun nesnel bir değerlendirme olduğu kanısındayım. Komünist partilerde tek adamlık olduğu, partinin kapalı kapılar ardında yönetildiği, kadroları tektipleştiren, doktriner, standartçı vb. merkezî mekanizmaların varlığı

20 Bu yazı tamamlandıktan sonra "sosyalizmin halkın gündemi olmadığı" yolundaki pek veciz ancak naftain kokan değerlendirmeleri de okuma şansına sahip olduk. Bahse konu olan aşamacı temcit pilavını yazının bütünlüğünü bozmamak için burada ele almıyoruz. Ancak söz konusu argümanın ve arka planının kırk yıl öncesinin milli demokratik devrim tezleriyle bağının bizim tarafımızdan değil, Perinçek'in "MDD'ci Tezleri Ayarlama Enstitüsü" tarafından hemen tasdik edildiğini söyleyerek geçiyoruz. İsteyen *Aydınlık*'ın arşivini karıştırabilir.

gibi tanıdık pek çok argümanı bu süreçte işittik ve okuduk. Bürokratik merkeziyetçilik, mürit partililer, statükoculuk gibi kavramlar yine bu süreçte gündelik dolaşıma girdi. Alternatifler de yine aynı kaynaktan geliyordu: Şeffaflık, parti-içi demokratik katılım mekanizmaları. Anahtar sözcük de "yeni" ve yenileşmeydi.

Bu argümanları küçümsememek gerekiyor. Bunlar adlı adınca antikomünizmi toplumsallaştırmış, sosyalist devletleri yıkarken kullanılmış, karşı-devrimde kitleleri mobilize etmiş argümanlardı.

Üçüncü grup, 1990'lardan bu yana sıkça işittiğimiz liberal ve yine antikomünist argümanlardan oluşuyordu. Farklı toplumsal kimliklerin kapsanması için kimlikçilik üzerinden "çoğulculuk" öneriliyordu. Alevi yoldaşlarımıza seslenmek için yapılan yalana dayalı ve onların Alevi kimliklerini komünist kimliklerinin önüne koyan propaganda buna bir örnekti. Kürt yoldaşlarımıza, "Kürt politikasının Diyarbakır'dan belirleneceği" yönünde yapılan teklifler, LGBT yoldaşlarımıza "rahat çalışma ortamı sunulacağı" yönünde verilen teminatlar da diğer örnekler. "Leninizmi sizden öğrenecek değiliz", "'Ne Yapmalı'cılar Kitabı'ndan önce de leninizm vardı" naralarına eşlik eden iyi kamufle edilmiş anti-leninizmi yine bu kategoride sayabiliriz. 1993'ten sonra çokça dinlediğimiz, daha sonra bir süreliğine uykuya yatırılan farklı tür devrimciliklerin ortalamasının da devrimci olacağına inanan yanılsama, parti-içi eğilimlerin meşruiyeti, demokratik merkeziyetçilik, içe dönük-dışa dönük öncülük ayrımı, "partinin 'tekleşmesi' sorunu" gibi zamanında defaten çürütülmüş tezler yeniden devreye sokuldu. Üstelik yıllar önce mahkum edilmiş bu tezlerin, hizibin ittifaklar politikası gereği hareketimizin "kurucu tezleri" gibi sunulmasına, bu yönde bir illüzyon yaratılmasına ve geleneğimizin içki masalarına meze yapılmasına izin verildi.

Bu kategorilere sığmayan ancak saldırının boyutlarını gösteren davranışlar ve argümanlar da mevcuttu. TKP'nin "yeterince devrimci olmadığını" veya "devrimcileşmesi gerektiğini" iddia etmek, kadroların geçmişe ve geleceğe dönük özgüveninin kırılmasını amaçlayan önemli adımlardan biriydi. Bundan sonra tüm parti tarihini, partinin siyasal ve örgütsel kararlarını geriye doğru sorgulamaya açan, hatta TKP'nin parti dahi olmadığını iddia eden bu tarz argümanlar rahatça yaşam şansı bulabilirdi. Bu durum, Sovyetler Birliği'nde partiye olan güvenin sarsılması için atılmış adımlarla büyük paralellikler taşıyordu. Parti tarihinde eşi görülmemiş biçimde kurul mahremiyetinin ihlal edilmesi, "tesadüfen çantada kalan" MK tutanaklarının dışa açık toplantılarda köy kahvesinde asker mektubu okur gibi okunması türünden pratikler Türkiye Komünist Partisi'nin alamet-i farikası olan süreklilik, iç-örgütlülük, parti kültürü gibi başlıklarda ciddi tahribatlara yol açtı. Ancak bu tahribatın büyük bölümü, artık başka bir örgütün iç meselesi durumundadır. Bizim meselemiz ise buna neden olan yapısal, kişisel ve konjonktürel sorunları tespit edip üzerine gitmektir.

Bir süre öncesine kadar karşımızdaki manzara, hizibi örgütleyen merkezi kadrolarda muazzam bir insani erozyonun yaşandığını da gözler önüne sermiştir. Aynı konuda söylenen tutarsız ancak kullanışlı yalanlar için bile gerekçe göstermeye çalışmayan, dezenformasyonu ve hakareti meşru gören bir tarz ile karşı karşıyaydık. Bu anlamda, AKP tarzı siyasetin içimizde zuhur ettiğini söylemek mümkün. Dört temel karakteristiği vardı bu siyaset tarzının. Yola, bilindiği üzere, tasfiyeciliğin sol literatürdeki tanımını değiştiren bir tasfiyecilik tanımı ile çıkıldı ve bu argüman yol boyunca etkin biçimde kullanıldı. Tasfiyecilik normalde bir siyasi hattın ya da partinin kendisinin ortadan kaldırılmasını anlatırken, bu durumda kişilerin parti sorumluluklarından ayrılmaları ihtimali tasfiyecilik adını alıyordu. Stratejinin bir boyutu da buradan türetilen "mağdur edebiyatı" üzerine kuruldu. Aslı astarı olmayan "bize şu dendi, bize bu dendi" sızlanmaları bu edebiyata hızlıca eklendi. Kimin kime köylü dediği meçhulken, ortada bir köylü kurnazlığı olduğu kesindi. İkinci öğe, bu mağdur edebiyatının hızla "mağrurluğa" savrulmasıydı. Tıpkı, AKP'nin söyleminde olduğu gibi... Dün mağdur olunmuştu, ama artık "yağma yoktu, onlar vardı". Fazla Komintern hikayesi dinlemiş bir kişinin, karşısında kalabalık bir toplam görünce kendisini kaybedip, edep sınırlarını zorlayarak teşekkür ile yoldaşlarımızı emekliliğe sevketmeye çalışması bunun sadece bir örneğiydi. Bunların alkışlanması ise burada bahsettiğimiz türde bir bozulmanın ne kadar hızlı yayıldığının göstergesi olabilirdi ancak. Üçüncü öğe, benimsenen ve üye toplantılarında sıkça tekrarlanan "parti-içi darbe" söylemiydi. Parti-içi darbenin karşısına konulan parti-içi demokrasi idi. Demokrasi-darbe ikiliği üzerine oturan bu söylem tabii ki zamanın ruhuna uyuyordu. Son olarak yayınlara da yansıyan "onlar elit, biz halkız" ikiliği, "bölünmenin kültürel boyutu mevcut" saçmalığı, AKP tipi söylem ve tarzın bir diğer bileşeni olarak karşımıza çıktı.

Bahse konu manzara ışığında düşünecek olursak, liberal bir sanal çöplükte yazan müptezel bir ismin TKP'deki ayrışmayı "TKP'de temayüz eden bu durum hayırlıdır. Ve gerçekçidir. (...) 12. Kongre'nin ortaya çıkmasıyla TKP'nin içindeki sosyalistler kendi yolunu seçti ve geriye kalanlara Türkiye Kemalin ya da Kemalist Partisi'ni bırakmış oldu."[21] biçiminde kutladığı yazıyı yazarken cesareti nereden aldığı açık olsa gerek. Birkaç ay önce ifadelerini çirkin buldukları Erkan Baş'ın çok doğru olarak değerlendirdikleri kongre konuşmasını alıntılarkenki ruh hallerinin kaynağını da... Öte yandan Erkan Baş'ın BirGün gazetesinde kendilerini "TKP içindeki devrimci kadroların ileri atılması" olarak tanımlaması herhalde ancak Gökhan Kaya ile muhabbetlerinin ileri boyutlara taşındığının bir göstergesi sayılabilir. Liberallerin bu pür neşe halinin siyasî bir gerekçesi olması gerekir ve bunun "TKP'nin devrimcileşmesi" ile ilgili olduğunu düşünmek ahmakça olacaktır. Liberallerin bu ayrışmadan sonra bir müttefik bulacakları için de sevindiklerini sanmıyorum. Bu gedikli liberal toplam, TKP içinden çıkan bir kişi ya da grubun bu denli çabuk biçim-

21 Gökhan Kaya. "Steril bir reklamcı projesi olarak Türkiye K(emal'in) Partisi", *Tumusol*, 16 Temmuz 2014.

de kendilerine yar olmayacağını bilecek kadar siyasal deneyim sahibidir. Bu neşe halinin esas sebebi, TKP'nin temsil ettiği siyasî-ideolojik hat ve değerlerin hırpalandığına, TKP'nin kıramadıkları direncinin azalacağına, önlerindeki TKP bariyerinin kalkacağına inanmalarıdır. Haliç Kongresi'ne verilen açık çekin sebebi ise, oportünist bir düşmanımın düşmanı taktiğinden başka bir şey değildir. Tarihsel ve güncel olarak kavgalı oldukları TKP'nin değerlerinin nasıl aşındırılabileceğini ve kimler tarafından aşındırıldığını görmüştür gedikli liberaller. Marifet iltifata tabidir, müşterisiz meta zayidir!

Bu çok boyutlu saldırıdan, örgütsel olarak yara almış olsak da, ideolojik ve siyasî olarak sağlam çıktık. Yaşanan deformasyonun gölgesinin üzerimize düşmediğini söylemek değil buradaki niyetim: Partimizin programı, ilkeleri, siyasete yaklaşımı bu büyük saldırıda zarar görmedi. Bu süreç bir likidasyonla sonuçlanmadı. Tarihsel TKP'nin likidasyonunun bir günde olduğunu sanan "bir gün baktım, bir de ne göreyim parti yok olmuş" diyen avaneler gibi likidasyon sürecine seyirci kalmadık. En yeni üyemizden en deneyimlisine kadar, hepimiz partimizi savunduk. Bu şekilde gerçek tasfiye girişimi püskürtüldü. Şimdi bu sürecin üzerimize düşürdüğü gölgeyi uzaklaştırmak, geleneğimiz ve bu süreçten öğrendiklerimizle hızla yola devam etmek gerekiyor. Başladık bile. Yıllar önce memleketi komünist partisiz bırakmayacağımıza söz vermiştik. Dün olduğu gibi bugün de sözümüzü tutuyoruz. TKP'nin programı, ilkeleri, tarzı ve ahlakının taşıyıcısı olan Komünist Parti ile yola devam ediyoruz. Krize hep birlikte düştüğümüz son bir kenar notu ile:

Komünist Parti, geleneğimizin yaratılmasının sürmesi, komünist harekete karşı gerçekleşen saldırıya verilen yanıttır. Komünist Parti, siyaseten geri olandan kendimizi ayırmamızın, partimizi yeniden ayağa kaldıracağımıza olan inancın adıdır.

Birlik için sesli düşünceler: Ayrılık sevdaya dahil

SELAHATTIN AKDAĞ

(Okur için zorunlu açıklama: 15 yıl önce yazılan ve Gelenek'in Kasım 1999 tarihli 61.sayısında yayınlanan bu yazının tekrar basılmasını isteme gerekçem, hâlâ güncelliğini koruyor ve bugünü kavrayıp anlamlandırmak açısından bir kıymet taşıyor olması değil; bunlarla birlikte, devam niteliğindeki yeni yazının bu "giriş" olmadan eksikli ve kimi açılardan yetersiz kalacak olmasıdır. Devam yazısı Gelenek'in bir sonraki sayısında yer alacaktır.)

1980'li yılların ikinci yarısında "ille de birlik" şiarıyla yola çıkan ve kendi örgütsel birliğini batıran, bununla da yetinmeyip, pek çok örgütsel birliğin gönüllü ölü misali güle oynaya kendilerini gömdükleri bir mezarlık yaratan bir geleneğin, o geleneği geride bırakan eski bir üyesi olarak, ayaklar altına alıp tepelediğimiz şu birlik fikriyat ve fiiliyatı üzerine iki çift kelam etme ihtiyacı duyduğumda, sözlerime, Atilla İlhan'ın son şiir kitabına da adını veren şiiri ile başlamak istedim.

Evet, ayrılık sevdaya dahil. Başka bir ifade ile, ayrılık kavgaya dahil...

Bunda yadırganacak bir şey yok esasında. Çünkü birlik fikri de, barış meselesinde olduğu gibi, kendi karşıtıyla anlam kazanıyor. Ancak birlik düşüncesinin karşıtı olan ayrılık, barış düşüncesinin zıttı olan savaştan çok daha derin ve olumlu bir içerik taşıyor.

İnsanlığın büyük serüveninde muazzam altüst oluşların, sıçramaların, geriye düşüşlerin insan doğasında, duygu ve düşünce dünyasında yarattığı etkileri içeren bir gayriresmi tarih yazımı olarak da adlandırılabilecek edebiyatın,

özelde de şiir geleneğinin bir şair üzerinde yarattığı sezgi ve algılama keskinliği yönünden hayli zengin örneklerinden biri olan Attila İlhan, siyasi kötürümlüğüne rağmen, ayrılık dediğimiz şeyin taşıdığı derin ve olumlu içeriği fark etmeyi ve onu olağanüstü bir çarpıcılıkla mısralara dökmeyi başarmıştır.

Ayrılık sevdaya dahildir, çünkü, ilave eder Attila İlhan, ayrılanlar hâlâ sevgili...

Öyle olmasaydı zaten, ne bunca şiir, şarkı, öykü, roman ne de film olurdu ayrılık üzerine ve ne de bunların alıcıları...

Sosyalizm bayrağı ve ideali etrafında toplanan insanlar için birlik ve ayrılık, kendi başlarına hiçbir anlam ve önem taşımayan, ancak ve ancak mücadele ile anlamlandırılabilen, yani kavgaya dahil olan iki başlıktır. Komünistler, korkmadan, öfkelenmeden, haset etmeden, kibirsiz ve soğukkanlı bir biçimde şu sözleri sarf ederler: Ayrılık da birlik de kavgaya dahildir. Kavga olmadan anlam taşımazlar, ne iyi ne de kötü...

Birlik konusunda herkes, kavgaya dahillik yönünde neredeyse otomatikman böyle bir yargıya ulaşır da ayrılık için böyle bir olumluluk doğmaz kafalarda.

Ayrılık kötüdür, vahimdir, yıkım ve kıyıcılıktır.

Ve kalanlar tasfiyeci, gidenler gadre uğramış mazlumlardır...

Gerçekten de böyle midir? Yoksa bunun altında yatan, yalnızlık korkusu ve bu korkunun beslediği "birlikten kuvvet doğar" türü, sınıf mücadelesi baz alındığında hiçbir manası olmayan bir genelleme midir?

Ne olduğunu algılamak için konuyu açmak lazım.

Ayrılık sevdaya dahildir, çünkü aşk, öyle bir duygu ve düşünce bütünlüğüdür ki, insan için hep ve her vakit aranan ideal bir tamlıktır. Kendini bir elmanın yarısı olarak hisseden insanın ikinci yarısını aramasını, dolayısıyla da bir bütün olma hasretini besler. Bu anlamda aşk ölümsüzdür. Bu, beylik bir laftır ve pek çok beylik laf gibi etkisini yitirmesine rağmen hâlâ doğruluğunu korumaya devam etmektedir.

İlave edilmelidir: Her ayrılık erkendir; vakit erişmeden, saat çalmadan gelir. Bu yüzden ayrılanlar hâlâ severler birbirlerini ve ayrılık, şu ya da bu gerekçeyle tamlık duygusunu yitiren sevgilileri tekrar bir araya gelmeye, olmuyorsa bir başka insanla yeniden ve daha güçlü bağlar tesis etmeye, yarım kalanı bir başkasında tamamlamaya iteler.

Aşk ölmez; bir başka kaş, bir başka göz, bir başka güzellik; yani bir başka kadın, bir başka erkek olarak kendini yeniler, dönüştürür. Ve her insan, bir öncekinden daha kudretli olur sevgisinde, hasretinde.

Aynı şey sınıf mücadelesi için geçerli değildir ama. Çünkü aşk, doğduğumuz günden beri çevremizdedir. Film olur, şarkı olur, şiir olur, masal olur... Olur oğlu olur... Yani aşk konusunda iyi ya da kötü bilgi sahibi olmak için olağanüs-

tü bir çaba gerekmez. Kavga öyle değildir ama. Modern sınıf mücadelesi bilgi ister, bilim ister, akıl ister. Bunlar yoksa yürek, yani cesaret, yani inanç, yani coşku hiçbir işe yaramaz...

Ayrılığın ve birliğin iyi yahut kötü, olumlu yahut olumsuz olup olmadığı hususunda fikir sahibi olmak isteyenler, sınıf mücadelesinin gereklerine, ayrılanların ve kalanların konumlanışlarına, programlarına, siyasi açılım ve iddialarına bakmak zorundadırlar.

Sınıf mücadelesi içerisinde, saydığım tüm bu nitelikleri kendi bünyesinde toplayan ve zafer için var olan parti ve partili komünistler, adalet dağıtan, "şu haklı şu haksız" diyerek ne olduğu belirsiz vicdani hissiyatları tokuşturan yargıçlar değildirler. Parti bir mücadele aygıtıdır ve komünistler, yönlerini amaçlarına, programlarına, siyasi hatlarına ve sınıf mücadelesinin gereklerine göre belirlerler.

Evet, birlik ve ayrılık kavgaya dahildir. Tek şartla, ayrılanlar ve birleşenler hâlâ devrimciyseler, hâlâ komünistseler...

Bunun ölçütü ideolojidir, gelenektir, programdır, siyasi hattır, sosyalizm projesinin netliğidir ve tüm bunları bünyesinde barındıran partidir...

Türkiye'de bu işler tersine dönmüştür. 12 Eylül 1980'den bugüne kadar geçen süreye bakın; ne programları, ne belirgin ve uyumlu bir siyasi hatları, ne ideolojik netlikleri ve benzerlikleri, ne de partiyi bir koalisyonlar toplamı olmaktan öteye taşıyacak irade bütünlükleri ve gelenekleri mevcut olmayanlar, birlik projesinin en hızlı bileşenleri haline gelmişlerdir ve hem devrimci hem de komünisttirler! Üstüne üstlük böylesi bir silikliği, birliğin tek yolu olarak, daha da önemlisi "sosyalistlerin birliğinin" en gelişkin örneği olarak lanse etmektedirler. Ve (tesadüf değil herhalde) yine aynı dönemlerde, bugün, bunun tam tersi bir seyir içerisinde bulunanlar, yani ayrılanlar, kalanları tasfiyecilikle, partiyi omurgasından ikiye bölmekle, kapsayıcı olmamakla suçlamakta, kendilerinin partiyle hiçbir siyasi, ideolojik, programatik ayrılıklarının olmadığını, örgütsel işleyişin yanlışlığından dem vurduklarını ve atıldıklarını iddia etmektedirler.

Lakin bu tespit kendilerine bir mazlumluk yahut büyüklük, hele ki haklılık hiç kazandırmamaktadır. Ne olması gerekiyor ve ne bekleniyordu ki? Sosyalizm Programının vücut bulduğu, bu programı hayata geçirmek üzere, gerçekleşmiş sosyalizm ile işçi sınıfı mücadelelerinin, antiemperyalist ulusal kurtuluş hareketlerinin ve eşitlikçi-özgürlükçü kavgaların yarattığı tüm değer ve deneyimleri kendi bağrında toplayarak bir araya gelen ve bu toprakların öncü partisini yaratan kadroların ve onların somutladıkları geleneğin kendini var ettiği 1992-1999 yılları arasındaki dönemde, siyasi, ideolojik, programatik farklılıklardan kaynaklı ileri bir kopuş, farklı ve sınıf mücadelesini sıçratıcı bir ayrışma mı olacaktı yani? Elbette ki örgütsel sorunlardan, yanlışlıklardan dem vurulacaktı.

Lakin bu örgütsel farklılıklar yahut yanlışlıklar mevzuunda da bir tutarsızlık ve tuhaflık mevcut. Çünkü her devrimci bilir ki, örgütsel işleyişteki çarpıklıklar en az üç şeye birden işaret eder: Program yanlış, siyasi hat sakat, ideolojik kimlik tutarsızdır... Yine çünkü diyorum; örgütsel işleyişi biçimlendiren, ona yön veren bu üçlü bileşimdir. Ama ayrılanlar iddia etmektedirler ki, bunlarda bir sorun yoktur.

Sorun yoksa, olacakları ben size kısaca özetleyeyim: Programatik, ideolojik, siyasi hiçbir ayrım noktalarının bulunmadığını söyleyerek ayrılanlar, bu durumda ayrıldıkları yapıyla aynı programı, aynı ideolojik zemini, aynı siyasi hattı paylaşmaya devam edeceklerdir. Yani inşa edecekleri (ederlerse) yeni siyasi organizasyonda, kaçınılmaz olarak, aynı örgütsel işleyişi merkeze koyacaklardır. Bu durumda yeniden ayrışacak, ayrılanlar yeni örgüt kuracak, onlar da aynı gerekçeyle ayrışacak ve bu, ömür vefa ettiği oranda sürüp gidecektir.

Bunun adı trajedidir. Ve böylesi bir trajedinin aktörü olmamanın tek yolu, örgütsel ayrışma gerekçelerini siyasallaştırmaktan, onları ideolojik ve giderek programatik ayaklar üzerine oturtmaktan geçer. Ancak bu da beyhude ve denenmiş bir çabadır. Beyhudedir, çünkü, örgütsel yanlışlıkları baz alan ayrışma gerekçeleri, temel siyasi ve ideolojik başlıklara, somut bir programa dönüştürülemezler.

Geriye kalan, örgütsel işleyişi orasından burasından parçalamaktır. Bu durumda da ortaya çıkan örgüt ve örgütsel işleyiş, üzerinde yükseldiği ideolojik, siyasi, programatik zeminle uyumlu olmaz ve bileşenlerini çürümeye, en iyi ihtimalle yukarıda sözünü ettiğim birlikçilere ve birlik projelerine katılmaya iteler.

Her ikisi de siyasi intihar demektir. Bu intihar ölümle sonuçlanmayabilir; bunun tek yolu da ayrıldığınız yapıyı izlemekten, ona benzemeye çalışmaktan, onunla ortaklıklar yaratmaktan geçer ve bunun da adı trajedidir. Çünkü kimse, aslı varken taklidine yönelmez ve herkes, "O zaman niye ayrıldın, kardeşim?" diye sorgular...

Türkiye sosyalist hareketi açık ve net olarak şu üç başlılığı bilince çıkarmak zorundadır:

1) Kapsayıcılık: Çok tartışılan ve her niyete yenen bir muz olarak algılanan bu başlık bir dışsallığı değil, bir içselliği ifade eder ve dışsallık koalisyona, içsellik homojenliğe denk düşer.

Koalisyonlar dışsallık üzerine bina ederler kendilerini; ortada ya "ortak" diye tanımlanan bir düşman ya da ortak, ama paydası çok düşük bir müştereklik olmalıdır. Kaldı ki bu müştereklik de esasında sosyalizm içre değil, düzen içre bir paydadır.

Hafızalarını zorlayıp 1980 öncesinin aşamacı programlarını hatırlayanlar yahut bugün nesli iyice tükenmek ve eski yalınlığını yitirmekle birlikte hâlâ

programlarını bu geleneğin üzerine inşa eden siyasi organizasyonları inceleyenler, ne demek istediğimi anlayacaklardır. Müştereklik, düzenin yarattığı ve geniş toplumsal yığınları kestiği varsayılan sorunların hafifletilmesi yönünde, düzen içi siyasi hedeflerdir ve bunlar birer taktik yahut sosyalizm mücadelesinin yan ürünleri olarak değil, hedef ve aşama olarak tanımlanmaktadırlar. Bu aşama geçilmeden diğer aşamaya, yani sosyalizm mücadelesine geçilemeyecektir.

Ortak payda budur ve koalisyonlar bunun etrafında, ortak olduğu varsayılan düşmana karşı inşa ederler kendilerini.

Koalisyon dışsaldır ve her koalisyon ortağı, mücadele içerisinde bir diğerini yok etmeye, onu kendine katmaya çalışır. Dolayısı ile koalisyonlar, ortak düşmana karşı kapsayıcı, bileşenlerine karşı dışlayıcı ve soğurucudurlar.

Bu nedenle anlamsız ve tanımsız bir kapsayıcılık başlığı, örgütsel yapıyı parçalamayı, bir koalisyonlar topluluğu haline getirmeyi, siyasi ve ideolojik olarak birbirine benzeyenleri ayrıştırmayı öngörür.

Esasında bu dünyada ve sınıf mücadelesi içerisinde kapsayıcılık kudretine sahip tek şey homojenliktir. Kapsayıcılık, homojenliğin doğasındadır. Çok fazla açıklamaya ve örneğe gerek yok. Bolşevik Parti'nin tarihi bunun en canlı örneğidir. Merkez Komite üyeliğinden ve partiden birden fazla defa atılanlar, sınıf mücadelesi içerisinde kendilerini ve devrimci kimliklerini yeniden ürettikleri için, birden fazla defa partiye dönmüş ve MK üyeliğine tekrar yükselmişlerdir.

Homojenlik sadece onları, yani militanları değil, tüm emekçileri kapsamaya zorlar komünist partisini. Parti, emekçileri kapsayabilmek için, kaçınılmaz olarak, kendi kadro çekirdeğinin siyasi, ideolojik, programatik homojenliğini korumaya yönelir. İşte bu nedenledir ki, kendi kadro homojenliğini korumaya çalışan partiyi kapsayıcı olmamakla suçlamak, kapsayıcı ve birlikçi bir tutum değil, ayrılıkçı ve likide edici siyasi bir tutumdur. Böyle bir iddia ve tutumun sahipleri, kapsayamaz ve kapsanamazlar. Devrim ve sosyalizm ise, bu cenahtakiler için, bir hoş seda, tozpembe bir rüya olmaktan öteye geçemez.

2) Partinin omurgasından yarılması: Örgütsel yapının hiyerarşik olarak tepesinde yer alanları kapsayan ayrışma sürecinde akla ilk gelen bu söylem, paniği, umutsuzluğu, kırgınlık ve güvensizliği besler ve oldukça yaygınlaşır. Çünkü etkileyici ve sihirli bir tanımdır.

Velakin tüm sihirli tanımlar gibi boştur, anlamsız ve gerçek dışıdır.

Partinin omurgasından yarılması için, siyasi hattının, programının, ideolojik kimliğinin ve bunlara bağlı olarak toplumsallığının ikiye bölünmesi icap eder. Yani söz konusu ayrışmanın, iki ayrı program, iki ayrı siyasi hat ve iki ayrı ideolojik kimlik üretmesi gerekir. Bunu en çarpıcı biçimde tanımlayan örnek, Türkiye İşçi Partisi'nde yaşanan Sosyalist Devrim / Milli Demokratik Devrim merkezli ayrışmadır.

Böylesi bir denkliğe düşmeyen ayrışmalar, hangi hiyerarşik kademede gerçekleşirse gerçekleşsinler, isterse parti kadrolarının da sayısal olarak tam ikiye bölünmesiyle sonuçlansınlar, sadece şu düzleme denk düşerler: Kopuş nitel değil, niceldir... Ayrılanlar, isterse partinin siyasi hattına en büyük katkıyı koyan en tepedeki insanlar olsunlar, sonuç değişmez: Bir niteliği değil, bir niceliği götürürler.

Emekçi sınıflar ve toplum nezdinde söz konusu nitelikler bir kolektivite olan partiye aittir ve ayrılığın şiddeti, çapı, gürültüsü, en fazla, bu niteliklerin partinin ayrılmaz parçası olarak algılanmasına, daha doğru bir algıya dönüşmesine neden olur. Parti, kendi programını, ideolojik kimliğini, siyasi hattını terk etmediği ve yaşatmayı sürdürdüğü müddetçe de bu algı yeniden biçimlenir; algı olmaktan çıkar, somut bir gerçek olarak varlığını yeniden üretir. Bu durumda, ayrılanlar, sınıf mücadelesi içerisinde kendi devrimci kimliklerini yeniden üretmek zorunluluğuyla karşı karşıya kalırlar. Aksi taktirde siyaseten ve fiziken gömülürler.

Ayrışmanın yarattığı, yaratacağı üzüntü ve güvensizlik meselesine gelince... Bu hususta söylenecek şeyler çok azdır. Hiç kimse ama hiç kimse, ayrılanlara kalanlar kadar çok üzülemezler. Çünkü onların vasıflarını en iyi bilenler, onlarla siyasi mücadele içerisinde aynı bütünün bileşenleri olarak yer alanlar, karşılıklı olarak birbirlerine emek verenler, onlardır. Bu nedenle, kalanlar, değil kan davası gütmek, ayrılanların, daha doğrusu partiden düşenlerin altına yumuşak bir yastık koyarlar; kavgadan da düşmesinler, çarpmanın şiddetiyle sağlıklı düşünme yetilerini yitirmesinler diye...

Çünkü partili komünistler bilirler ki, ayrılanlar, sınıf mücadelesi içerisinde kendi devrimci kimliklerini üretmek için fazla hırpalanmamış olmalıdırlar. Ve yine bilirler ki, devrimci kimliklerini yeniden üretmeye çalıştıklarında ve parti doğru yolunda yürümeye devam ettiğinde, hayat, yani kavga, onları tekrar ve kendiliğinden partiyle bütünleştirecektir.

Bizim üzüntümüz de sevincimiz de siyasidir ve siyaset, insanın insanca yaşaması yolunda, dünyayı değiştirmek doğrultusunda en büyük araçlardan biridir.

Burjuva siyaseti ile hümanizma arasındaki açı, sosyalist siyasette yoktur ve sosyalist siyaset, insanı ezen, dışlayan, yok sayan bir tarzda değil, vefa, dayanışma, sevgi, saygı ve daha pek çok insani değer üzerinden, insanı merkeze koyan bir tarzda yapılır.

Sosyalist siyaseti merkeze almayan, bu çerçevenin dışındaki tüm üzüntüler hastalıklı bir duyarlılığı, bu temelin haricindeki tüm hümanizmalar gaddarlığı gizleyen birer maskedir...

Güvensizlik meselesi de böyledir. Emekçiler, devrimciler, ilericiler, aydınlar ve nihayetinde komünistler, bağlılıklarını ve güvenlerini kişiler üzerinden değil,

sınıf mücadelesinin gerekleri doğrultusunda, program, siyasi hat ve ideolojik kimlik üzerinden üretir yahut sorgularlar. Sosyalist siyasetin yukarıda özetle değinip geçtiğim niteliğidir bizi birbirimize bağlayan insani yön. Bu üç temel bileşeni, ideolojiyi, siyasi hattı, programı ve onların taşıyıcısı olan örgütü, örgütsel işleyişi, ilke ve gelenekleri içermeyen bir güven, bağlanma ve sorgulama eksiklidir, yanlıştır; insanları kişiye tapmaya, dogmatizme ve nihayetinde ihanete iteler.

Bizim güvenimiz, bağlılığımız, sorgulama yöntemimiz işte bu temeller üzerinde, ideoloji, siyasi hat, program, örgütsel işleyiş, ilke ve gelenekler zemininde yükselir. Kişiler, bizim aklımızda ve yüreğimizde bu değerleri taşıdıkları, ürettikleri ve bunlar doğrultusunda mücadele ettikleri sürece ve bunlara paralel olarak bir önem ve güvenirlik taşırlar. Bu zemin yoksa insan da yoktur çünkü.

Ve bu çerçevenin dışına düşenler, artık ne dostumuz ne düşmanımızdırlar.

Dolayısıyla, deminden beridir bahsedegeldiğim tür bir ayrışmada, güveninin zedelendiğinden dem vuranlar, partinin güvenlerini kazanmak için bir dizi "şirinlik" yapmasını boş yere bekleyeceklerdir; parti bu insanlara, dönüp kendi siyasi kimliklerine, sosyalizme, devrime ve onları gerçekleştirecek olan partiye bağlanma tarzlarına bakmalarını hatırlatacaktır, o kadar.

Türkiye sosyalist hareketinin bilince çıkarması gereken üçüncü ve son husus şudur: Türkiye'de, artık, birlik diye diye birlik fikriyat ve fiiliyatının tepelendiği bir dönem sona ermiştir; bu temelde inşa edilen ve inşa edilmesi planlanan büyük birlikler mezara gömülmüştür. Birlik, renkli bir homojenlik üzerinde yükselecektir artık.

Kimsenin kuşkusu olmamalı ve herkes bilmelidir ki, bugün, sosyalizm programına, onu gerçeğe dönüştürecek siyasi hatta, tüm bunları taşıyan ve ideolojik gelişkinliği sorgulanmaya dahi cesaret edilemeyen kadrolara, bu nitelikler ve sahip oldukları homojenlik emretmektedir: Birliği örgütleyin! Siyasetle, ideolojiyle, sosyalizm projesiyle; kuru kuruya birlik çağrısı yapmadan; sabır ve titizlikle, yılmadan ve inatla; ter döküp emek vererek, Türkiye'deki sosyalistlerin birliğini örgütleyin! Bu ülkenin, omurgası olduğunuz, dal budak salacak, toplumsallığıyla sosyalizmin bayrağını dosta düşmana tek seçenek olarak algılatıp dalgalandıracak komünist partisini inşa edin!..

Bu ülkede artık bunun haricinde ve ötesinde hiçbir birlik projesi var olamayacaktır.

Bu ülkede artık hiçbir siyasi, ideolojik, programatik ayrılık olamayacaktır.

Parti bunun için vardır ve dosta düşmana seslenmektedir: Gün bizim günümüzdür!..

Kent sınıfı, sınıf partiyi arıyor

ÖZGÜR ŞEN

Kapitalist gelişme yalnızca birtakım maddi olgulardan hareketle gözlenebilen ekonomik ve siyasi bir süreç değildir. Modern çağı yaratan ve sonrasında bu çağa damga vurmaya devam eden bir süreç olarak modernleşme kapitalizmle doğrudan ilişkilidir. Modernleşme, yaşantısıyla, dünyaya bakışıyla, ilişki ve davranışlarıyla kapitalizmin insanını yaratan bütünsel değişimdir. Bu bağlamda modernizm, elbette, aynı insanın siyasi ve ideolojik tavrını da içerecektir.

Modernleşmenin kapitalist gelişme ile bağı pek çok açıdan kurulabilir. Öncelikle bu süreç, burjuvazinin ve işçi sınıfının tarih sahnesine çıkışından bağımsız ele alınamaz. Farklı bir okumayla, bu iki sınıfın da modern sınıflar olduğu söylenebilir. Kapitalist gelişmenin sürekli ve dinamik karakteri, işçi sınıfını yaratan bir süreç olarak proleterleşmenin de sürekli ve dinamik bir karakter taşımasını sağlar. Dolayısıyla, kapitalist gelişmeye bağlı olarak ele alınabilecek modernleşme, işçi sınıfının oluşum sürecinden doğrudan etkilenecektir.

Modernleşme, işçi sınıfının gelişiminin ve bu gelişimin baskın olarak gözlendiği mekanlar olarak kentlerin de öyküsüdür. Bu öykünün nasıl anlatılacağı ise elbette sınıflar mücadelesinin bir konusudur. Marksizm bu hikayeyi işçi sınıfının tarafında durarak anlatmaya çalışır.

Marksizm modern zamanlara doğmuştur ve marksizmin modern zamanlarla bir derdi vardır. Marksizmin tarihsel ilerlemeyi selamlaması ve devrimci bir tarih görüşüyle ilerleme fikrini yeniden inşa etmesi, modernleşme ile marksizm arasındaki ilişki açısından özel bir öneme sahiptir.

Marksizm uç bir modernleşme yorumu değildir; Marx, kapitalizm eleştirisini basitçe daha fazla modernleşme diyerek yapmamıştır. Sosyalizm, modernleş-

menin mantıksal sınırlarına götürülmüş hali olarak tarif edilemez.

Daha fazla ilerleme, daha fazla kalkınma, daha fazla planlama, daha fazla bilinçli müdahale, hatta daha fazla kentleşme...

Modernleşmenin insanlara ilerleme, kalkınma, planlama, bilinçli müdahale ve kentleşmeyi armağan ettiği doğrudur. Ancak sosyalizmin bu kavramları yalnızca bir aşırılık haliyle alıp devşirdiği saptaması yanlıştır. Sosyalizm ile modernleşme arasındaki ilişki böyle kurulamaz.

Yalnız, somut olarak yaşananların da bu bağlamda sosyalizmin işini kolaylaştırdığı söylenemez. İlk sosyalizm deneylerinin yaşama geçtiği coğrafya ve içinde bulunduğu koşullar bu deneylerin kalkınma ve ilerleme gibi temaları öne çıkartması zorunluluğunu doğuruyordu. Bir diğer nokta ise kapitalist gelişme yoluna geç giren ülkelerin komünist hareketlerinin de siyasi mücadelenin gereklerine uygun ve gayet haklı olarak değişik tonlarda benzer vurguları yapmalarıydı. Bunlarda bir yanlışlık yok... Ama tüm bunlar marksizmin bir modernleşme eleştirisi olduğu, sosyalizmin de modernleşmeyle eşitlenemeyeceği gerçeğini değiştirmiyor.

Marksizmin birtakım kavramlara yüklediği anlam ile kapitalizmin veya modernizmin yükledikleri anlam ve işlev arasında büyük fark vardır. Yalnızca örnek olsun, pazar ekonomisinin varolmadığı koşullarda sosyalist planlama ile kapitalist devletin bir pazar ekonomisine planlama ile müdahale etmesi arasındaki fark, ilkinin daha fazla "planlamacı" mı olmasıdır? Sosyalist iktidarın bilinçli müdahalesi ve katılım mekanizmaları ile kapitalizm koşullarında, iktidarın benzer eylemleri arasındaki fark bir nicel katsayıya bakıp mı incelenecektir?

Elbette hayır...

Sosyalizmde üretici güçlerin gelişimi ve bu gelişimle ilgili tüm diğer olgu ve yöntemlerde esas olan, bir sınıfın diğer sınıfı sömürmesini engellemektir. İşçi sınıfı iktidara, kendisinin ve tüm diğer sınıfların sonunu hazırlamak için gelecektir.

Eşitlik, kardeşlik, bağımsızlık gibi burjuvazinin ilericilik dönemine ait ideallerin de marksizmde aynı içerikte kullanılmadığı, bu kavramların bambaşka anlamlara gelecek şekilde yeniden üretildiği unutulmamalıdır.

Dahası, bugün bu kavramlar kullanıldığında, hatırlananlar bunların saf "modernist" anlamları değildir. Marksistlerin sürdürdüğü ideolojik mücadele bu kavramlara bugün yüklenen anlamlarda sosyalizmden yana kaymalar sağladıysa, bu durum marksizmin modernleşmeci olduğu anlamına gelmez. Tersine, marksizmin, kavramların solcu bir zeminde anlaşılıp anlaşılmadığına bağlı olarak, başarısına işaret eder. Durum kalkınma ve planlama gibi maddi olgular için de çok farklı değildir. Bugün bu hedeflerin insanlara biraz olsun sosyalizmi çağrıştırması, marksizmin modernleşme projesinin doğrudan de-

vamı olduğunun değil, marksizmin modernizmi aşma yetkinliğinin ispatıdır.

Üstelik, kalkınmaya, ilerlemeye ve hatta planlamaya yapılan saldırıların basbayağı Batılı bir fantezi olduğu ortadadır. Afrika'nın, Orta Doğu'nun, Asya'nın fakir ve mazlum halkları için kalkınma eleştirilerinin ne kadar anlamı vardır? Daha yoksul ülkeleri bir kenara bırakalım, Türkiye için dahi kalkınma hedefinden vazgeçiyoruz demek mümkün müdür? Sosyalizm hep olduğu gibi bu kavramlara sahip çıkmaya, bu kavramlar etrafında ideolojik mücadele vermeye devam edecektir. Zaten bu ideolojik mücadele, bu kavramları ve hedefleri doğru zemine oturtmayı da içerecektir.

Marksizm şu ana kadar ortaya konan en kapsamlı modernleşme eleştirisidir. Bunu da daha fazla modernleşmeci bir tutum almasına değil, doğrudan modernleşmenin temellerine saldırmasına, bu temelleri yıkarak bambaşka bir alternatifi yaratabilmesine borçludur. Marksizm sonrasında ortaya konan eleştirel sistemlerin hiçbiri bunu başaramayacak, bu eleştirilerin hepsi sistemli ve bütünsel bir kapitalizm karşıtlığını ortaya koyamadıkları için sakat ve eksikli kalacaklardır.

Modernleşme yeni bir sınıfsal bir yapının doğuşuna işaret eder; marksizm ise burjuvazi ile proletarya arasındaki antagonizmanın belirlediği bu yeni sınıfsal yapının işçi sınıfı tarafından kendi iktidarı sırasında yok edilmesini hedefler. Modernleşme tarihsel ilerleme fikriyle en azından başlangıçta barışıktır; oysa marksizm tarihsel ilerleme fikrini devrimci bir zeminde yeniden üretirken bu ilerlemenin öznel olarak bilinçli bir şekilde yönlendirilebileceğini, bu ilerlemenin aslında modernleşmenin sonunu getirmesi gerektiğini söyler. Modernleşmenin kalkınmacılığı genel bir söylemdir ama toplumun geneli için pek az, hakim sınıf için ise çok şey ifade eder; marksizmin tarif ettiği kalkınmanın ise sınıfsal zemini bambaşkadır, toplumun genelini temsil eden işçi sınıfının planlı bir şekilde büyütülen toplumsal zenginliği eşit bir şekilde bölüşmesi hedeflenir, tüm ekonomik yapı bu hedef gözetilerek kurulur.

Proleterleşme ve kentleşme

Modernleşme iki modern sınıfın tarih sahnesine çıkışıdır ve bu sınıfsal oluşumlar temelde kentlerde gerçekleşir. Kapitalist gelişime eşlik eden modernleşme doğal olarak insanlığın hayatında kentlerin ağırlığının artması anlamına gelir. Modernleşme ile beraber insanlığın hayatına giren kavramların mekânsal olarak kentlerle özdeşleşmesi bu nedenle bir rastlantı değil zorunluluktur.

İşçi sınıfını tartışmadan kenti tartışmak, kent hakkında konuşmadan işçi sınıfı hakkında konuşmak mümkün değildir.

Kentin tarihsel kökeni üzerine oldukça detaylı bir tartışma yürütülebilir ancak modern anlamıyla kentin doğuşunu işçi sınıfının doğuşundan ayrı incelemek mümkün değildir. İşçi sınıfının doğuşundan söz edilecekse de üzerinde durulacak süreç proleterleşmedir.

Proleterleşme, dün olduğu gibi bugün de kapitalizmde toplumsal yapıyı çözümlemekte kullanılacak anahtar kavramlardan birisidir. İşçi sınıfı homojen, sabit, adı da kaderi de alnına yazılmış toplumsal bir kategori değildir. Sermaye birikiminin karşı yüzünde sürekli olarak devam eden proleterleşmenin tarihi sonucudur. Bu süreç, eşitsiz, çelişkili ve kapitalizmin ideologlarının iddia ettiğinin aksine son tahlilde geriye dönüşsüz bir süreçtir.

Proleterleşme, kapitalizmin doğum aşamasında ilkel birikim dönemiyle başlar; bu süreçte ücretlilik küçük mülk sahipliğinin aleyhine gelişir, yığınlar kitleler halinde üretim araçlarından kopartılır ve emek-güçlerini satmak için özgürleşirler. Bu özgürleşme aynı zamanda emeğin üretmek için sermayeye bağımlı hale gelmesidir.

Bu büyük kitleler üretim araçlarından kopartılırken mekânsal olarak da yer değiştirecek, hızlı bir kentleşme yaşanacaktır. Kapitalizmin kentleri de tıpkı kapitalist üretim gibi gelişir ve üretimin dağınık ve plansız yapısı kentlere damgasını vurur. Örneğin, konutların ve ulaşımın bu plansızlıktan ve deyim yerindeyse anarşiden payını almasıyla, üretim süreci ile işçinin yaşam ve ailesi arasında bir kopukluk ve keyfilik oluşur.

Proleterleşme hiçbir zaman yalnızca iktisadi düzlemde tanımlanamaz; iktisadi düzlem siyasi ve ideolojik olanla karşılıklı etkileşim halindedir. Bu etkileşim, ekonomik temeldeki değişimlerle sosyal ve kültürel dinamiklerin arasında otomatik ve doğrudan bir ilişkiye yol açmaz. Bu ilişkide iktisadi olanın ağırlığı ve belirleyiciliği bir veridir. Ama sanayi proletaryasına fabrika sisteminin doğrudan sonucu olarak bakmak yanıltıcıdır.

Sanayi devriminin fabrikalara doldurduğu insanlar gökten o andan zembille inmiş özgür emekçiler olmadığı gibi, aynı insanların o gün kentli işçiler haline geldiği de söylenemez. Bu insanların fabrikaya girdikleri gün değerleri, inançları, bir ahlak anlayışları vardır ve bir kültürel sistemin parçasıdırlar. İşte bu sosyal ve kültürel faktörler, proleterleşme sürecinin siyasi ve ideolojik etkilerinin ortaya çıkışında etkili olduğu gibi, bu etkileşimin mekânsal karşılığı olarak kentlere ve kentleşme dinamiklerine de damgalarını vururlar. Nasıl insanlar aslında bir günde işçi olmuyorlar, sınıfa ait bir değerler sisteminin süreç içinde parçası oluyorlarsa, kentleri mekan tutan insanların bir günde kente ait bir kültürel dokuyu benimsemeleri beklenemez. Dahası, bu insanların kendilerine ait ve dönüşmekte olan sosyal ve kültürel değerler de bu kent dokusunun ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla, dönüşen yalnızca insanlar değil kentin kendisidir de... Bu bağlamda kenti ve kentliliği idealize etmek mümkün değildir. Ancak zaman nasıl proleterleşmenin lehine işliyorsa, kent de aynı doğrultuda ilerleyecek, proleterleşmeye damga vuran siyasi ve ideolojik süreçler, kentleşmeyi de bu kentleşmenin ortaya çıkaracağı kente ait olguları da belirleyecektir.

Üreticinin üretim araçlarından koparılması her zaman aynı şekilde ve doğ-

rudan bir şekilde gerçekleşmez. Örneğin, mülksüzleştirilen kitlelerin zaman zaman önce yedek işçi ordusunun bir parçası olmaları bu nedenle bir istisna olarak tanımlanamaz. Yedek işçi ordusunun oluşması işçi sınıfının rutin yaşam döngüsünün bir parçası olarak görülebileceği gibi proleterleşmenin bir uğrağı olarak da nitelendirilebilir. Aynı şekilde kentlerin bu yedek işçi ordusunun da yerleştiği yer olduğu unutulmamalıdır.

Üstelik yedek işçi ordusu salt işsizlerden oluşmaz. Bu kategori, teorik olarak her an fiili olarak üretim sürecine dahil olmaya hazır enformel ve marjinal sektörleri ve dolayısıyla kent yoksullarını da kapsar. Dolayısıyla, bu noktada işçi sınıfından bağımsız bir kategoriden değil, işçi sınıfının birbirine geçişler yapılabilen bölmelerinden söz etmek gerekir.

Eşitsiz, çelişkili ve dinamik bir süreç olarak proleterleşme altında tanımlanacak ayakların ve kategorilerin kesinlikle önceden tanımlı bir düzeni, sırası veya yapısı olamaz. İşçi sınıfını oluşturan kesimler arasındaki yatay ve dikey geçişlerin verili bir sırası veya şeması yoktur. Dahası, proleterleşmeye bir başlangıç tanımlamak belki mümkün olsa da, kapitalizm koşullarında sürecin bir nihai durağı olamaz. İşçilerin bir sınıf olarak kendilerini eksiksiz örgütlemeleri, ancak tüm sınıfların sonunu hazırlamak için iktidarı fethedecekleri gün başlayacaktır. İşçilerin sınıfsal kimliklerinin tamam olma hali de bu kimliğin sınıfların varlığına karşı bir araç şeklinde kurgulanacak olması nedeniyle geçicidir.

Kapitalizm şartlarında kesintisiz gözlemlenebilecek bir süreç olarak proleterleşme, sınıflar mücadelesinin belirlediği bu şartlar içinde ideolojik ve siyasi renkler kazanır; kitlelerin işçileşmesinin aynı insanların solla ilişki açısından tek başına siyasi ve ideolojik bir anlamı yoktur. Dolayısıyla, kentleşmenin kendisi de yalnız başına siyasi ve ideolojik bir mana taşımaz, idealize edilemez. Kentleşmeyi de belirleyecek olan sınıf mücadelesinin dinamikleridir.

İşçileşme ve kentleşmenin kendine has bir nesnel dinamiği ortaya çıkartacak olması bir veridir, ancak bu dinamik dönemin ideolojik ve siyasi karakteriyle diyalektik bir ilişki içindedir. Bu ideolojik ve siyasi karakter yoğun işçileşme ve kentleşmenin yaşandığı uğraklarda bu nesnelliğin kendisinden etkileneceği gibi, bu nesnelliği de yönlendirecektir.

Dolayısıyla, komünist bir öznenin siyasi ve ideolojik olarak ağırlığını hissettiremediği bir durumda proleterleşen bireyler kendiliğinden işçi sınıfı ideolojisiyle donanamaz. Ancak yine aynı şekilde, yoğun işçileşmenin ve kentleşmenin damga vurduğu nesnel koşullarda, aynı özne bu nesnellikten daha kolay faydalanacak, deyim yerindeyse, nesnellik bu öznenin önünü açacaktır.

Tarihsel varlıklar olarak proleterleşen ve kentlileşen bireyler bu varlıklarından arınarak veya soyutlanarak değil, bu varlıklarıyla sınıfın ve kentin bir parçası olurlar. Ancak yine de bu tabloya damgasını vuran süreklilik değil süreksizliktir.

Örneğin, erken dönem işçi hareketlerinde belirleyici olan küçük burjuvazinin ve zanaatkârların eski nesnel konumlarından yeni durumlarına taşıdıkları ideolojik ve siyasi renk değil bu nesnel dönüşümle birlikte yaşanan kaçınılmaz ideolojik ve kültürel alt üst oluştur. Bu bağlamda yine döneme ağırlığını koyan siyasi atmosfer önem kazanır. Aynı dönemden devamla, Fransız Devrimi başlı başına aynı şekilde bir süreksizlik kaynağıdır. Keza, 1848 yenilgisi ve sonrasında yaşananlar bir başka önemli örnektir. Benzer bir yöntemle yakın tarihe ve bugüne bakıldığında da farklı sonuçlara ulaşılmayacaktır.

Bu nedenle proleterleşme olgusuyla birlikte tanımlanacak işçi sınıfı tarihi sürekliliğin değil süreksizliğin tarihidir. Kentleşme için de aynı süreksizlikten gönül rahatlığıyla söz edilebilir. Her dönemin önemli siyasi ve ideolojik dönüşümleriyle birlikte ele alınması gereken işçi sınıfı tarihi bu bağlamda bu dönüşümlerin merkezinde yer alacak olan işçi sınıfının partisini dikkate almadan yazılamaz. Dolayısıyla, kentin tarihi yazılacaksa da, sınıfın partisi bu tarihin içinde olacaktır.

Proleterleşmeye genel olarak bir yoksullaşma eşlik edebilir. Ancak yoksullaşma hiçbir durumda proleterleşmeye eşitlenemez. Marksist yöntemin başlangıç noktasında ücret düzeyi, bölüşüm, yaşam şartları değil üretim ilişkileri içerisinde bulunulan konum ve üretim araçlarının mülkiyeti durur. Yoksullaşmadan kapitalizm koşullarında en çok işçilerin mustarip olacağı açıktır, ancak bu işçilerin her durumda yoksullaşacağı şeklinde okunamaz. Bugün Türkiye'ye bakıldığında en çok karıştırılan olgulardan birisi belki de budur. Türkiye'nin ekonomik büyümesinden en az payı emekçi kesimlerin alması ile emekçi kesimlerin hayat koşullarının sürekli bir biçimde kötüleşmesi birbirine eşitlenemez. İlki kapitalizmin bir kuralıdır, ikincisi ise her zaman gerçekleşmez. Üstelik, yoksullaşma ile işçi sınıfının bilinçlenmesi arasında da doğrudan bir ilişki yoktur. Tarih, yoksullaşma ile bilinçlenmenin paralel gerçekleştiği anlar kadar tersine, işçi sınıfının refah seviyesi artarken isyan bayrağını çektiği günlere de tanıklık etmiştir. Proletaryanın yoksullaşmasının da kendiliğinden siyasi ve ideolojik bir sonucu olamaz. Dolayısıyla, işçilerin kitlesel olarak yoksullaşmasının sosyalizmin şansını arttıracağı önermesinin tek başına bir anlamı yoktur.

Proleterleşme eşitsiz gelişen bir süreç olarak işçi sınıfının homojenleşmesi sonucunu doğurmaz. Bu süreç genel bir eğilim olarak sınıfı genişletirken sınıfın içindeki yapısal zenginliği artırır.

Bugün artık kapitalizmin oturduğu koşullardan söz ediliyorsa, mekânsal olarak kırların ağırlığı olağanüstü azaldıysa, işçileşmeyi yalnızca kırlardan kente bir göçle birlikte tarif edemediğimiz gibi, kentte işçileşen kitlelerin kentleşmeyi nasıl etkilediği üzerine de düşünmek zorundayız. Hem eşitsiz gelişme ve sınıfın yapısal zenginleşmesinin, hem de kentlerde işçileşmeyle yaşanan kentli dönüşümün yaratabileceği siyasi olanaklar ciddiye alınmalıdır. Kentli kesimlerin proleterleşmesinin, küçük köylünün tasfiyesiyle belirlenen süre-

cin ortaya çıkarttıklarından daha az nesnel olanaklar yaratacağını herhalde kimse iddia edemez. Ancak aynı şekilde herhalde yine kimse bu iki sürecin eşitlenebileceğini söylemeyecektir. İşçi sınıfı siyaseti düşünüldüğünde, siyasi ve ideolojik olarak oldukça farklı iki zemin tarif etmek, bu iki ayrı zemin için farklı perspektifler geliştirmek zorunludur.

Kentli sınıfların kapitalizmdeki ağırlığı tartışılamaz; kapitalizmin yeniden üretiminde büyük bir ağırlığı olan kesimlerin kentlerde proleterleşmesi düzen için ideolojik ve siyasal olarak büyük boşluklar yaratır. 20. yüzyıla damgasını vurmuş bu olgunun bugün önem kaybetmesi için bir neden bulunmuyor. Proleterleşme kent merkezli bir kavramdır. Proleterleşmenin açığa çıkarttığı nesnel dinamiklerin dönemin ağır basan ideolojik ve siyasi karakteri tarafından belirlenmesi kentlerdeki ideolojik ve siyasi havanın bu dönüşümü belirlemesi anlamına gelir. Proleterleşmenin eskisi kadar yoğun olmasa da bugün de süren kırlardan kentlere yaşanan ayağı bu olgunun istisnası değil bir parçasıdır; bu dinamiği de aslında kentler belirleyecektir.

Kentleri kazanan işçi sınıfını kazanır.

Yalnızca ekonomik değil, siyasi ve ideolojik bir olgu olan proleterleşme sürecine işçi sınıfı partisinin müdahil olmaması düşünülemez. Sınıfın bağımsız siyasetini taşıyacak örgütlü bir öznenin varlığı durumunda proleterleşmenin en önemli öznel faktörü parti olacaktır. Öncü partinin işçi sınıfına müdahale ekseni devrimci patlamadaki son müdahaleye indirgenemez. Parti proleterleşme sürecine de müdahale eder ve bu müdahale parti varolduğu sürece kesintisiz bir müdahaledir. Üstelik, partinin bir kriz dinamiği olarak kendini örgütlemesiyle partinin işçi sınıfının oluşum süreçlerine müdahalesi birbirinden ayrılamaz. Üretim araçlarından kopuş insanları yalnızca nesnel olarak bir sınıf konumuna yerleştirir. Partisinin yokluğunda bir sınıf olarak hareket edemeyecek işçileri, bu anlamıyla parti bir sınıf haline getirecektir. Kendinden menkul ideolojik ve siyasi sonuçları olmayan proleterleşmeyi tarihsel sonuçlarına götürecek olan sınıfın öncü örgütüdür.

Kapitalizmden her yönüyle bağımsız bir ideolojik hattın taşıyıcısı olarak partinin varlığı kentlerde proleterleşecek kitlelerin taşıyacağı kapitalizme has ideolojik arızaların da giderilmesinin tek yoludur. Dolayısıyla, sosyalist devrimci çizgi işçi sınıfı merkezli siyasetine, kentlerde farklı kökenlerden insanları eklemlemek konusunda cesur olmadır. Cesaretin kaynağı sınıf siyasetidir.

İşçi sınıfının partisi kentli bir partidir.

Parti kurumsal olarak modern çağın bir ürünüdür. Ancak sınıfın oluşumuna müdahale edecek öncü partinin, modern çağın partileriyle benzerliklerinden çok farklılıklarından söz edilebilir. Temsil ettiği sınıfla ilişkisini iradi düzlemde yeniden üreten öncü partinin, sosyalist devrimin gereklerine göre örgütlendiği için, kitlelerle olan ilişkisi de burjuva partilerinin ilişkisine göre çok farklıdır.

Kapitalizmde ekonomik olan ile siyasi olanın göreli ayrılığı temsiliyet ilişkilerinde de köklü bir dönüşümü ifade eder. Siyasetin, sömürü mekanizmalarına doğrudan değil dolaylı olarak müdahale edecek olması, birtakım dolayımları zorunlu kılmıştır. Oysa işçi sınıfını temsil etme iddiasındaki öncü partinin bu anlamda dolayımlara ihtiyacı yoktur. Çünkü aslında söz konusu olan "öncülük"tür. Parti sömüren değil sömürülen bir sınıfı, proletaryayı temsil etmek, sınıflar mücadelesinde onun çıkarlarını savunmak için, işçi sınıfına öncülük etmek zorundadır. Sınıfın doğal isteklerinin, ya da bir başka deyişle sınıfın kendiliğinden bilincinin belirlediği bir zeminde mücadele etmek, işçi sınıfı partisini, bu bilincin egemen ideolojiden bağımsız olamayacağı gerçeğinden dolayı, proletaryayı değil, farklı bir bağlamda da olsa, burjuvaziyi temsil eder konumda bırakır. Bu nedenle işçi sınıfı partisi için öncülük, sınıfı temsil etmenin yegane yoludur. Temsiliyet ilişkisi iradi düzlemde yeniden üretilirken, ortaya çıkan sonucun modern temsiliyet ilişkileri ile ilgisi kalmamış, modern düzlem kesin olarak aşılmıştır. Aşkınlığın başlangıç noktası da hiç şüphesiz, kapitalizmden bağımsız, ideolojik ve siyasi hattır.

Ancak bu noktada yaygın olarak düşülen yanlış, öncü partinin farklı bir mücadele zeminine kayıyor olduğu yanılgısıdır. Öncülük ilişkisi ile işçi sınıfını temsil etmeyi başaran parti, burjuvazinin karşısına elbette sınıflar mücadelesinin aslında kendisi olarak varolduğu siyasi alanda çıkacaktır. Birinde işçi sınıfı, diğerinde burjuvazi adına siyaset yapılan iki ayrı siyaset alanı yoktur; burjuva partileri de, işçi sınıfı partisi de aynı siyasi alanda mücadele ederler.

Kent, bu mücadelenin mekânsal karşılığıdır. Ama öncü partinin kentle girdiği ilişki yalnızca mekânsal bir ilişkiye indirgenemez. Proleterleşmeye müdahale eden, bu müdahale şekli ve temsil ettiği sınıfla girdiği modernleşme sonrası öncülük ilişkisiyle, komünist parti kentlerin ideolojik dokusuna müdahale etmek zorundadır. Bu müdahale, işçi sınıfı adına kentli bir kültürün taşıyıcısı olmadan, dolayısıyla bu kentli kültürü partinin müdahale kanallarında yeniden üretmeden gerçekleşemez.

Türkiye işçi sınıfının yapısı[1]

1930'lar Türkiye işçi sınıfının maddi oluşumunun ilk belirtilerinin görüldüğü yıllardı; 1960'larsa nicel bir güç haline gelen sanayi proletaryasının, bu güçlenmeyle uyumlu bir biçimde, tüm eksikliklere rağmen Türkiye siyasetine damgasını vurduğu dönemdi... 1980'den sonra ise, Türkiye, sanayisizleşme ve enformelleşmeden dolayı işçi sınıfının kompozisyonun değişmesine tanık oldu. 2000'li yıllardan sonra ise artık bu eğilimin konsolide olmasından söz edilebilir.

1980, Türkiye ekonomisinin köklü bir dönüşüme tabi tutulmasının başlangıç yılıdır. Türkiye, hem emperyalizmin istekleri doğrultusunda hem de iç dina-

1 Bu bölümde kullanılan, istihdama dair tüm sayısal veriler Türkiye İstatistik Kurumu'nun web sitesinden alınmıştır. Bkz. www.tuik.gov.tr

miklerin zorlamasıyla, ekonomisini dünya pazarlarına açarken, farklı bir sermaye birikim modeli tercih etti. Bu tercih önemli yapısal dönüşümlere işaret ediyordu. 1980 dönüşümü ile birlikte, genelde yurtiçi talebe dönük üretim yapan ve hem korumacı politikalarla, hem de KİT'lerin ucuza ürettiği ara mallarla sağlanan dolaylı sübvansiyonlarla palazlanan sanayi burjuvazisi, farklı bir büyüme modeli tercihi nedeniyle daha dolaylı bir transfer ve kaynak aktarım mekanizmasına ihtiyaç duyacaktı. Bu dönüşümün etkisi ise elbette sanayi burjuvazisi ile sınırlı kalmadı. Kapitalist üretim biçimi için ana düzenleyici meta değişiminin kendisidir; ama bu düzenleyicilik dünyada ve ulusal sınırlar içerisinde eşitsiz gelişimin dinamiklerinden bağımsız değildir. Sermaye birikim süreçlerine politik müdahalelerin zamanı ve koşullarını bu tablo içerisinde kapitalizmin gelişkinlik düzeyi belirler.

Bu bağlamda devlet aygıtının yeniden örgütlenmesi sorunu ise yalnızca egemen sınıfın ihtiyaçları açısından değil, sınıflar mücadelesindeki gereksinimler doğrultusunda okunmalıdır. Sınıflar mücadelesinin farklı gerilimlere sahip olduğu Türkiye gibi ülkelerde, birikim süreçleri açısından zayıf olan burjuvazi ile devlet arasında, görece daha geri modeller kullanılarak ilişki kurulması şaşırtıcı değildir. Zaman zaman devletin sınıflar üstü görünümünden ödün verme pahasına olsa bile...

1980 Türkiye'de devletin iktisadi işlevleri açısından farklılaşmaya başladığı yıldır. Bir başka deyişle Türkiye kapitalizminde ekonomi ile siyaset arasındaki ilişki '80'den sonra farklı bir gelişim çizgisi izlemiştir. Kapitalizmin modern devletinin öyküsü, ekonomi ile siyaset alanlarının arasında kurulan bağların da öyküsüdür.

Ancak 1980, Türkiye kapitalizminde tüm özelliklerin bir anda değiştiği bir yıl değildir. Dahası bu değişikliklerin bütünsel olarak planlandığı, müteakip yıllarda ne yapılacağına bütün ayrıntılarıyla karar verildiği bir yıl da değildir. Kapitalizmin karar süreçleri bu denli derinlikli mekanizmalar içermez. Tersine; 1980 kapitalizmin büyüyen krizine karşı alınmış önlemlerin plansız bir bütünüdür. Tepkisellikler üzerine oturtulmuş bu müdahalenin bir bütünsel projeye dönüşmesi zaman alacaktır.

Türkiye kapitalizminin yapısal sorunları '80'le birlikte ağırlaşmaya başlamıştır. Genelde sanayileşmeyle birlikte anılan 1960'lar, hizmet sektörünün de hızlı büyümesiyle geçirilmiş, hem istihdam oranlarında hem de hasıladan alman pay olarak hizmet sektörü, sanayi sektöründen daha hızlı büyümüştü.

1980'den bugüne kadar aslında bu genel eğilim hiç değişmedi. Türkiye ekonomisi üretken olmayan sektörlerdeki şişmeye devam etti, ancak sanayi sektörü toplam hasıladan aldığı payı sanayide kapasite kullanım oranlarının artması ve emek üretkenliğinde gözlenen yükselişle korumayı başardı.

1980'den sonra sanayi sektörünün toplam istihdam içindeki payı hiç artmadı, ama yüzde 20'lik eşiğin altına da hiç düşmedi. Sanayi proletaryası Türkiye işçi

sınıfı içinde genişleyen bir bölüm değildir, ancak net bir daralmadan da söz edilemez. Sanayisizleşmeden sanayi işçilerinin sayısının azaldığı sonucunu çıkartmak yanlış olur. Ancak Türkiye'de gözlenen iki husus önemlidir. Türkiye'deki imalat sanayi ne istihdam payı ne de toplam hasıla içindeki oranı açısından gelişmiş kapitalist ülkelerde görünen oranlara ulaştı. İkincisi, ise Türkiye'de sanayi sektöründe madencilik, enerji gibi imalat sanayinin dışındaki sektörlerin payının küçümsenemeyecek boyutlarda olmasıdır.

Türkiye'nin sanayisizleşmesi bir veridir ve bu sanayisizleşme politikaları Türkiye'de sanayi proletaryasının genişlemesini kesin durdurmuş, büyüyen işçi sınıfı farklı bir yapısallığa doğru genişlemiştir.

Üstelik, sanayisizleşme ile atbaşı giden bir süreç olan enformelleşme, kayıtsız çalışan işçilerin sayısını tüm sektörlerde artırdı ve emek gücünün burjuvazi tarafından daha esnek ve keyfi kullanılması sonucunu doğurdu. Bugün, kayıtsız, tüm güvencelerden yoksun ve örgütsüz olan işçiler, işçi sınıfının yıllarca süren mücadeleleri sonucunda kazandığı hakların hiçbirinden faydalanamıyor.

Tüm bunlara esnek üretim, deregülasyon gibi arayışları ve hayatın her alanına giren taşeronlaşmayı eklemek gerekiyor. Üretim sürecinden taşeronlaşma vesilesiyle ayrılan ve sanayi dışına çıkan lojistik, güvenlik, satış pazarlama gibi üretimin tamamlayıcısı ve bazısı bu anlamda stratejik önemde kalan sektörler de sanayiden kaçış tablosunu tamamlıyor.

Burjuvazinin ihtiyaç duyduğu emek gücünü, giderek artan ölçülerde kayıtsız olarak karşılaması, Türkiye'de emek piyasasının, tam da burjuvazinin istediği şekilde, esnekleşmesiyle sonuçlandı. Bugün hâlâ burjuvazinin her fırsatta Türkiye'de emek piyasalarının esnek olmamasından şikayet etmesi, varolan durumla yetinmeyen saldırgan sermayesi sınıfının işçileri daha fazla sömürmek için çaba harcaması şeklinde okunmalıdır.

Ayrıca enformellik ve esneklik kavramlarının beraber ele alınması, Türkiye'de kayıtlı sektörün esnek olmadığı şeklinde anlaşılmamalıdır. Özellikle yaşanan ekonomik krizlerin işçiler üzerinde oluşturduğu baskı, formel sektörlerde de, bilhassa ücret temelinde, esnekleşmeye yol açtı. Arta arda yaşanan ekonomik krizlerden sonra burjuvazi tarafından iş güvencesi ile ücret arasında bir seçim yapmaya zorlanan işçilerin her sektörde istisnasız iş güvencesini seçtikleri gözlemleniyor. İşçilerin sermayeye gerçek bağımlılığının doğrudan bir sonucu olan bu refleks, yalnızca burjuvazinin krizi bir enstrüman olarak nasıl kullandığına dair güzel bir örnek değil, Türkiye'de işçilerin doğal örgütleri olan sendikaların hiçbir iş yapmadıklarının da göstergesidir.

1980'ler Türkiye kapitalizminde tekelleşme eğiliminin de hız kazandığı yıllardır. Tekelleşme eğilimi doğal olarak daha büyük işyerleri doğurmakta, birtakım istisna yıllar dışında küçük işyerlerinin sayısı azalmaktadır.

Proleterleşme sürecinin bir parçası olarak, ekonominin ağırlığının daha büyük işyerlerine doğru kayması olağan şartlarda işçi sınıfının lehine işleyen bir süreçtir. Kapitalizmde merkezileşme, yalnızca sosyalist iktidarın maddi altyapısının kurulması için uygun şartların oluşmasını sağlamaz; aynı zamanda daha fazla işçinin bir arada bulunması nedeniyle, sınıfın örgütlenmesi için büyük potansiyeller doğurur. İşçi sınıfının tüm tarihi, hem dünyada hem de Türkiye'de, sınıfın kalabalık olarak çalıştığı büyük işyerlerinde daha fazla hakka sahip olduğunun ispatıdır. Tarihin büyük direnişlerinin, işçi kalkışmalarının da mayaları hep bu büyük işyerlerinde atılmıştır.

Burjuvazinin tekelleşme ile birlikte kaçınılmaz olarak ortaya çıkan üretimde merkezileşme eğilimine karşı aldığı önlemlerden birisi, taşeronlaşma yoluyla daha fazla kayıtsız işçi çalıştırmaktır. Bu bağlamda tekelleşme ile kayıtsız çalışan işçi sayısındaki artışın aynı zamanda gözlemlenmesi şaşırtıcı değildir. Burjuvazi, proleterleşmenin önemli ayaklarından birisini oluşturan, daha fazla işçinin aynı işyerinde bir araya gelmesi olgusuna karşı önlem almaktadır. Halen Türkiye işçi sınıfının en örgütlü, en fazla hakka sahip olan ve görece en yüksek ücret alan kesimi, sanayi proletaryasının büyük fabrikalarda çalışan kısmıdır. Hizmet sektöründe çalışıp onlardan daha yüksek ücret alan, bankacı, mühendis gibi meslek gruplarının hiçbir hakka sahip olmadıkları her yaşanan krizde ilk olarak bu kesimin gözden çıkartılmasından görülmüştür.

Türkiye'de tekelleşme yol aldıkça, büyük sermaye gruplarının hakimiyeti belirginleştikçe, burjuvazi düzenli ve kayıtlı işçi çalıştırmaktan kaçınmak için başka yollar da bulacaktır. Türkiye komünist hareketi, kayıtsız çalışan işçileri işçi sınıfının değişmez, kalıcı bölmelerinden biri olarak almak durumundadır.

Türkiye'de proleterleşmenin 1980'lerdeki ana gövdesi sanayi sektöründe gerçekleşmemiştir. Hizmet sektörünün sınıf içerisinde düzenli olarak artan ağırlığı sol için bir veridir. Ancak sınıfın gelişkin ve kentli bir kompartımanı olan sanayi proletaryasının stratejik önemi de başka bir veridir. Burjuvazinin ideolojik ve siyasi kuşatması ise sınıfın tamamı için geçerlidir.

1960'tan sonra düzenli olarak sanayiden daha hızlı büyüyen hizmet sektörü, '80'den sonra sanayileşmenin duraklamasıyla birlikte daha da öne çıkmıştır. Aslında hizmet sektörünün büyüme eğilimlerinde '80'den sonra radikal bir değişiklik yoktur. Ama sanayiinin her geçen yıl büyüyen istihdamdan daha az pay alıyor olması, hizmet sektörünün ağırlığını artırmıştır. Hizmet sektörü ikinci büyük patlamasını ise 2000'lerde yapacaktır.

'80'den bugüne hızlı büyüyen hizmet sektörü, ücretli emeğin yaygınlığı açısından, ilki ticaret ve turizm sektörlerinin olduğu grup, ikincisi ise ulaştırma, haberleşme, finans, sigorta, kamu hizmetleri, sosyal hizmetlerin oluşturduğu grup olmak üzere iki ana grupta toplanabilir. Tahmin edileceği gibi ilk grup ücretli emeğin oranının biraz daha az olduğu bir gruptur. Ama bu sektörde bile ücretlilerin oranı yüksektir. Diğer grubun alt sektörlerinde çalışanların

ise ezici çoğunluğu ücretli emekçilerdir. Sektörün tamamı için yapılacak bir inceleme, hizmet sektöründe çalışanlar arasında da ücretli emekçilerin açık farkla en büyük grubu oluşturduğunu gösteriyor.

Ayrıca tekelleşme sürecinin doğal bir uzantısı olarak ortaya çıkan geleneksel küçük burjuvazinin tasfiyesi de hizmet sektörünün kendi iç dengelerini ücretli emekten yana değiştiriyor.

Türkiye sanayisinin, tarımın ve geleneksel küçük burjuvazinin tasfiyesi ile süren ve klasik şemayı izleyen proleterleşme sonucunda açığa çıkan ücretli emek dinamiğini soğurma kapasitesinin olmaması, bu geniş kesimin ağırlıklı olarak enformel biçimde hizmet sektörünün içine dağılmasına yol açıyor.

Türkiye'de hizmet sektörünün büyümesi, işçilerin üretken olmayan sektörlerde toplanması sonucunu doğursa da, proleterleşme sürecinin yavaşladığına dair bir işaret değildir. Hizmet sektörünün her yıl kaba bir ortalamayla 500 bin kişi büyümesi önemli bir veridir. 2000'lerde hizmet sektöründe yaşanan büyüme çarpıcıdır.

Buna verilebilecek en çarpıcı iki örnekten ilki doğrudan kent ekonomisinin sürdürülmesiyle ilgili olarak AVM, hipermarket gibi kent yaşamını doğrudan etkileyen bir sektörün hızlı büyümesidir. İkinci örnek ise artık 36 milyon turisti ağırlayan dev bir sektör haline gelen turizm sektörün yine 2000'lerdeki genişlemesi dikkat çekicidir. Hizmet sektörüne dahil olan ve yüksek ücretlerle çalışan eğitimli grup da, tekelleşmenin dinamiklerine uygun bir yoksullaşma yaşıyor. 1994 ve 2001'de yaşanan büyük krizlerde hız kazanan gelişmelerin, bu kesimi ekonomik olarak geri dönüşü olmayan bir şekilde burjuvaziden kopartması, genelde üniversite mezunlarından oluşan bu grubun kendiliğinden proleterleşmesini sağlamıyor.

Proleterleşmenin ideolojik ve siyasi ayaklarının dışarıdan örgütlü bir müdahale olmaksızın tamamlanamayacağı tarihsel örneklerle sabittir. İşçi sınıfının en eğitimli ve bu anlamda sınıflar mücadelesinin ideolojik olarak önemli kesimi, siyasi ve ideolojik bir kopuş için örgütlü bir müdahale bekliyor.

Yeni bir dönem için kentler

Türkiye işçi sınıfının yapısı nitel ve nicel olarak değişirken komünist hareket buna seyirci kalamaz. Türkiye kapitalizminin yaklaşık olarak son otuz yılına damga vuran sanayisizleşme ve enformelleşme, işçi sınıfının yapısını değiştirdi. Hizmet sektörünün sınıf içindeki ağırlığı arttı ve artmaya devam ediyor.

Üstelik, bu değişim önceki dönemlerden farklı olarak özellikle son on beş yıl içinde yoğun olarak kent merkezli yaşandı. Öncesinde, kırdan kente yoğun bir göçle birlikte yaşanan proleterleşme süreci, son dönemde kentin içinde gerçekleşti ve kırdan kente kayış sürse de kentin içinde yaşanan proleterleşme sınıfın yapısına damgasını vurdu. İşçi sınıfı saflarına katılanlar artık yalnızca kır kökenli emekçiler değildi; zaten kentli olan, kentte büyümüş, kentte eğitim

almış insanlar da çok yoğun olarak sınıfın bir parçası oldular. İkinci, üçüncü kuşak kentli olan bu insanların önemlice bir bölümü zaten geniş emekçi kesimlerin içinde yer alan ailelerin çocuklarıydılar.

Bu insanlar tıpkı kendilerinden önce işçi sınıfı saflarına katılan farklı kökenden emekçiler gibi kendi kültürel birikim ve ideolojik kodlarıyla işçi sınıfının bir parçası oluyorlar. Farklı kültürler denince yalnızca plazalarda yüksek ücretle çalışan mühendisler veya bankacılar anlaşılmamalı. Asgari ücretle çalışan süpermarket kasiyerleri de, çağrı merkezinin günler ve geceler boyu cefasını çeken gençler de, fuar gibi organizasyonlarda parça başı iş yapan üniversiteli de bu kültürel farklılığın bir parçası... Bu kesimlerin her biri işçi sınıfına kendi kültürel, ahlaki değerleriyle, inanç sistemleriyle dahil oluyorlar ve bu bütünsellik içinde kentlilik çok önemli bir yer tutuyor; kentlilik bu insanların hayata karşı duruşlarında belirleyici bir yere sahip.

Modernleşme ve proleterleşme ile birlikte ele alınması gereken kentleşme tek başına hiçbir şey anlatmıyor aslında. Kentlilik geçen yüzyılın başında daha ileri bir üretim tarzının temsilcisi olduğu için olumlu bir anlama sahipti. Bugün bu ilericiliği temsil etmeyen burjuvazinin eline düşen kentler için aynı rahatlıkla bir olumluluktan söz edilemez. Ancak unutulmaması gereken kentlerin yine aynı şekilde sınıflar mücadelesinin en ileri sonuçlarına ev sahipliği yapması, bir birikimi temsil etmesidir. Olumlu olan tam budur işte...

Solun yıllardır süren mücadelesinin ideolojik olarak bir karşılığı varsa bunun gözleneceği yer kentlerdir.

Örneğin, Türkiye'de modernleşmenin sonucu olarak ortaya çıkan ve bugüne taşınan bir ilerici birikiminden söz edebiliyorsak, bu birikimin bugüne taşınmasında solun rolü önceliklidir. Sol, deyim yerindeyse, her dönem bu birikimi koruduğu ve hatta yeniden üretmeyi başardığı ölçüde Türkiye'de kalıcı olmuştur.

Kentliliğin, modernleşme ve proleterleşmeyle bağı koparılamaz. Dolayısıyla, Türkiye'de kentlilik bu ilerici birikimden ayrı düşünülemez.

Dahası, tam da bu nedenle, bir noktadan sonra, kentlilik Türkiye gibi gericiliğin sola karşı açık bir savaş verdiği ülkelerde bir ideolojik iddianın konusu haline gelir. Böylesi bir tarifle kentlilik, artık sol açısından hem altı doldurulması gereken bir kavram, hem de farklı ideolojik temalarla zenginleştirilecek bir mücadele alanıdır.

Üstelik bu alan tamamen sahipsiz ve boş bir alan değildir. Gericiliğin temsilcisi olarak AKP'nin özel olarak Türkiye'de kentleşme dinamiğiyle yakın bir ilişkisi vardır. AKP gericiliği büyük şehirler dışındaki kentlerin çok önemlice bölümünü tutmuş, büyük şehirlerde ise bu iddiasından hiç vazgeçmemiştir. Bu tablonun yaratacağı ideolojik kaymalar düşünüldüğünde, kentli kimlik bir yaşam tarzı sahiplenmesinin çok ötesinde bir anlam kazanır.

Bu mücadelenin kaybedilmesi, kentli bir kimlikle işçi sınıfı saflarına katılan

insanların kaybedilmesidir. İşçi sınıfı adına atılan adımlar kentte bir karşılık bulup sol kentlerde ideolojik ağırlığını arttırdıkça kentlilik bir anlam kazanacak, ancak bu durumda daha kentli bir işçi sınıfının solla ilişkisi sağlıklı bir zeminde tarif edilebilecektir. Kentlilik kökeni ve doğası gereği sola açıktır ve daha kentli bir işçi sınıfının solla ilişkisinin çok güçlü bir şekilde kurulması bir ihtimal değil nesnel zemini olan siyasi bir dinamiktir.

Böylesi koşullarda kentleri ve kentliliği dışlamak ya da önemsizleştirmek veya gereksiz bir kültürel ayrıntı olarak görmek, örneğin kentliliği elitizm gibi işçi sınıfından uzak kavramlarla özdeşleştirmek bir tür siyasi ve ideolojik intihardır. Kentliliği sınıftan uzaklaştıran, bu ideolojik mücadele alanını burjuvaziye bırakan her adım, bugün Türkiye'de solla işçi sınıfının arasını açar.

Bireyler tarihsel özellikleriyle işçi sınıfının bir parçası haline gelirler. Bu anlamda bir süreklilik barındırıyor görünen süreç, ideolojik ve siyasi parametreler söz konusu olduğunda belirleyici süreksiz karakterine kavuşur. Bir bütün olarak değerlendirilmesi gereken sınıfın oluşum süreci, insanların yaşamak için emek güçlerini satmak zorunda kalmasından ibaret değildir. İşçiler sınıf kimliklerine, sınıf mücadeleleri sırasında kavuşurlar. Sınıf mücadeleleri sırasında edinilecek bilincin karakterinde, sınıfa dışarıdan müdahale eden öznenin başarısı belirleyicidir. Ama her şartta, dışarıdan müdahalenin sınırlı kaldığı kendiliğinden hareketlerin ardından bile, edinilen deneyim ve yetişen öncü kuşakların sonraki hareketlere aktarılmaları işçi sınıfının kendi başına yapabileceği bir iş değildir. Sınıf adına, sınıfın kolektif deneyimini kuşaktan kuşağa taşıyacak olan örgütlü öznedir. Elbette, bu öznenin varoluşu bir sürekliliği varsaymaz; bu öznenin sürekliliğini sağlamak da başlı başına odaklanılması gereken ayrı bir konudur. Ancak sınıf ile onu temsil eden siyasi özne beraber düşünülmeli ve değerlendirilmelidir. İşçilerin bilinçlenmesi, bir sınıf halinde hareket etme reflekslerini kazanmaları sürecinin de proleterleşmenin bir parçası olduğu unutulmamalıdır.

Dolayısıyla, işçi sınıfının partisinin de bir ideolojik mücadele alanı olarak kentliliği tarif ederken kendisini de aynı kültürel içerikle tahkim etmesi zorunludur. Üstelik aslında bunun tersi çok zordur. Çünkü modern dönemin parti aygıtından yola çıkılarak inşa edilen leninist partinin kendisi de doğası gereği kentli bir örgütlenme biçimidir. Yapılması gereken, öncü partinin doğal kültürüne karşı yapılan yozlaştırıcı saldırılara karşı durmak ve bunlarla mücadele etmek, ama bunların yanı sıra bu doğal kültürü zenginleştirecek, kentli emekçi sınıflarla partinin ilişkisini güçlendirecek bilinçli adımları atmak, bu doğrultuda kültürel ve ideolojik girdileri sürekli olarak yapmaktır.

Nedir bu kentlilik sorusunun yanıtı aslında o kadar açık ki...

Kentten söz etmek demek işçi sınıfından söz etmektir. Kente vurgu işçi sınıfına vurgudur...

Yeni bir dönem açılırken gençlik nerede duracak?

SENEM DORUK - UĞUR KAYRAK

Bir karşılaştırma denemesi: '60'lar ve günümüz

Haziran Direnişi ile birlikte Türkiye'de siyasete dair yapılan belli başlı bütün yorumlarda büyük bir değişim yaşandı. Bu değişim en fazla Haziran direnişinin önemli unsurlarından biri olan gençliğe ilişkin yorumlarda kendini hissettirdi. Türkiye'de siyasetin tartışıldığı her mecrada istisnasız karşımıza çıkan, büyük bir özlem ve umutsuzlukla dillendirilen "Nerede o bizim zamanımızdaki gençler..." ezberinin tarihe karışması bile gençlik başlığını ele alırken o umutsuzluğun ve özlemin, Haziran ile birlikte nasıl umuda dönüştüğünü gösteren bir veri olarak kenara yazılmalıdır.

1980'lerden sonra gençliğin genel olarak Türkiye siyasetinde verdiği fotoğrafın Haziran Direnişi ile birlikte değişmesi, "Türkiye'de gençlik nerede?" sorusuna verilen yanıtın netleşmesi, genç kuşağın Türkiye siyasetinin kırılma anlarından birinde önemli bir rol oynaması, gençlik hareketini tartışırken bizi belli bir alana yoğunlaşma zorunluluğu ile karşı karşıya bırakıyor. Birikimimiz ve alana ilişkin olanaklarımız bizi, gençliği siyasallaştıran konuları, bu siyasallaşmanın ortaya çıktığı nesnel zemini, yapılması gereken öznel müdahaleleri ve bu müdahalelerle birlikte alınması gereken politik tavrın inceliklerini tartışmaya teşvik ediyor. Tüm bunların gençlikle ilgili kaleme alınan bir yazının ana düşüncesini oluşturması beklenir. Ancak biz işin bu kısmını perspektifimizin geleceğe dönük olması bakımından sona bırakıyor, öncelikle gençlikle ilgili tartışmalarda hala referans noktası olmayı sürdüren 60'lı yılları incelemek istiyoruz.

Bu konuyu ele alıştaki amacımız elbette ki tek başına bir tarih incelemesi yapmak değil. Ancak, gençlik hareketlerini incelerken ülkenin o dönem içerisinde bulunduğu koşullar, uluslararası arenada yaşanan gelişmeler gibi kriterleri

mutlaka göz önünde bulundurmamız gerekiyor. 27 Mayıs sonrasında Türkiye'nin içerisinde bulunduğu siyasi durum, TİP'in kuruluşu, MDD-SD tartışmaları ile o dönem gençliğin pozisyonunu belirleyen yönelimler, Hazirandan sonra cisimleşen gençlik hareketini değerlendirmeye çalışan bir yazıda, değinmeden geçilmesinin olanaksız olduğu başlıklar.

Buradan hareketle 60'lı yılların Türkiye ve dünya nesnelliğinin gençliğin siyasete katılımını, politikleşme kanallarını ve o dönemki gençliğin profilini doğrudan etkilediğini söylememiz yanlış olmaz. 60'lı yılların Türkiye'sini kısa bir anlatı ile vurgulamak önemsizleştirme riski barındırsa da buna başvurmak zorundayız.

Genel bir çerçeve çizecek olursak ilk olarak kapitalist ekonominin o dönem dünya ölçeğinde bir bunalımdan uzak olduğunu vurgulayarak başlayabiliriz. Gelişmiş kapitalist ülkelerin 2.Dünya Savaşı'nın ardından ihtiyaç duyduğu üzere, savaş sonrasında kapitalist bloğun iç konsolidasyonunun sağlandığı bu dönemde tercih edilen ekonomik ve politik model Türkiye gibi az gelişmiş ülkelerin de ekonomik yönelimini ve politik atmosferini belirliyordu. Kapitalizmin yeniden güç kazandığı bu dönemi hızlı bir tekelleşme süreci besliyordu. Türkiye'de ise 50'li yılardan itibaren hız kazanan, ülkenin uluslararası sermayenin serbestçe giriş çıkışına açılması, 1960 ile birlikte ithal ikameci sistemin uygulamaya konuluşu, sanayileşme hızındaki artış, kentli nüfus oranındaki yükselme bu sürecin karakteristiğini oluşturuyordu. Türkiye'nin içinden geçtiği, ekonomi alanındaki böylesi bir sürecin 1960 sonrasını belirleyen noktası elbette 27 Mayıs oluyordu. 27 Mayıs, on yıllık Demokrat Parti iktidarı ile ortaya çıkan siyaset düzlemini de yeni baştan kurguluyordu.

Türkiye işçi sınıfı hareketi açısından genel olarak 27 Mayıs, göreli de olsa demokratik ve özgürlükçü bir atmosfer yaratan, işçi sınıfının hem sendikal hem de siyasal örgütlenmelerde bulunmasının kapısını açan bir tarih olarak anılır. 27 Mayıs darbesinin niteliğine dair bir tartışmaya hiç girmeksizin şu kadarı söylenebilir ki Türkiye'de solun güçlenip toplumsallaşmasına sahne olan 60'lı yılların 27 Mayıs ile ortaya çıkan siyasal-toplumsal kompozisyonunun içine doğduğu kesindir.[1]

Sendikal ve siyasal örgütlenmelerin önünün açılması, marksist klasiklerin Türkçe'ye kazandırılması, TİP'in ve DİSK'in kuruluşu ile başlayan sol siyasetteki canlanma eninde sonunda böylesi bir konjonktüre doğmuştur. Tekrar etmekte fayda var. Bu durum 27 Mayıs darbesiyle iktidarı devralan ordunun bahşetmesiyle değil, Türkiye siyasetindeki verili boşlukları değerlendiren ve en nihayetinde dünya ölçeğindeki sosyalizm mücadelelerinin rüzgarını arkasına alan Türkiye ilericiliğinin kazanımıdır.

Bu dönemin özgünlüğü solun ideolojik olarak uluslararası arenada bir hege-

1 Aydın Giritli, Bitmeyen Tartışma 27 Mayıs, *Gelenek* 52. sayı, Temmuz 1996.

monyaya sahip olmasıydı, denebilir. Bazı örnekleri yeniden hatırlamak faydalı olacaktır. Vietnam olayının uluslararası etkisi, Fransa'daki 68 olayları, ve bunların doğrudan veya dolaylı sonuçları olarak, TİP'in parlamentoda15 milletvekili ile temsil edilmesi, dış politikada görece bağımsız yönelimler, ekonomik yapıda kamusal alanın önünü açan dönüşümler vs.

En yalın anlatımla bu şekilde ortaya koyabileceğimiz bu çerçevenin, gençlik hareketini meydana getiren köşe taşlarını betimleyebildiğini düşünüyoruz. Buradan hareketle 60'lı yılların nesnelliğinin gençlik hareketi üzerindeki mantıksal izdüşümlerini artık sıralayabiliriz.

Gençlik bu dönemde kendine iyiden iyiye Türkiye siyasetinde bir kanal buldu ve 60'lı yıllardan başlayarak 80'lere kadar uzanan dönemeçte yaşanan gelişmelere pek çok açıdan damga vurdu. O dönem gençlik hareketinin genel karakterine dair yorum getirecek olursak üç ana başlık içinde bir tarif yapmamız mümkün.

İlk olarak 27 Mayıs ile şekillenen ulusal kurtuluşçu, bağımsızlıkçı siyaset etkisini en çok sol içinde hissettirmiştir. Sosyalizan bir yorumla harmanlanan bu siyasi motifler gençlik alanında etkili olmuş ve bağımsız bir mücadele perspektifinin gelişiminin önünde engel teşkil etmiştir. Elbette ki anlatılmaya çalışılan, bağımsızlıkçı, antiemperyalist karakteri baskın bir mücadele hattının sosyalizm mücadelesini gerilettiği değildir. Tersine doğru bir formül içinde böylesi bir hat, sosyalizm mücadelesinin kalıcı bir sıçrama yapmasını da sağlayabilir. Ancak bahsi geçen dönemde gençlik içerisinde bu vurgu, siyasi figürlerin, kavram ve durumların net bir sınıfsal ayrışmaya tabi tutulamamasıyla birleşince siyaseten savrulmayla sonuçlanmıştır. YÖN dergisinin ve MDD stratejisinin gençlik üzerindeki popülerliği hem bu kanaldan beslenmiş hem de bu kanaldan akan gençliği beslemiştir. 60'lı yıllarda gençlik Cumhuriyetin kurucu kadrolarına, orduya ve "zinde güçlere" yersiz bir ilericilik atfeden siyaseten cesur ancak gerçek bir iktidar perspektifi bulunmayan bir mücadele pratiği sergilemiştir.

İkincisi marksizmle yeni tanışmış olmanın verdiği ideolojik alandaki hamlığın da bu tabloda etkisi büyüktür. Sömürü, sosyalizm, milli devlet, emperyalizm gibi yeni tanışılan kavramlar sosyalizm mücadelesi için böylesi bir "toyluk" döneminde gençliği kestirmeci bir yoldan bütünselliğe yerleşmeksizin etkisi altına almıştır. Bu durum, marksizmin derinleşme ve kalıcılaşma fırsatını ilk kez bulduğu her coğrafyada kaçınılmaz olarak yaşanılacak bir vakıa değildir. 60'lı yılların kısaca değindiğimiz özgün koşulları bu durumda etkili olmuştur. Sonuç olarak marksizmin sağlıklı kurucu kadrolarını barındıran, bu doğrultuda bir siyasi mücadeleyi yürüten ve gençliğin politizasyonunu yaratan en besleyici kanal olan TİP, gençliği kapsayamamaya başlamıştır. İdeolojik olarak sığ ancak bu dönemde mücadele pratiği açısından daha radikal unsurlar barındıran devrimci demokrasi, gençliği kazanmış ve sınıfsallıktan uzak "halkçı" karakterde bir mücadele yorumu gençlik nezdinde baskın hale gelmiştir.

Ve son olarak söylememiz gereken şey, bu tablonun doğrusal uzantısının işçi sınıfı ile kurulan tali bağ olduğudur. Türkiye'nin yarı feodal bir ülke olduğuna dair tespitler, köylülüğün baskın olduğu bir toplumsal ve ekonomik yapının mevcut olduğuna dair elde edilen teorik sonuçlar, işçi sınıfının gelişmemiş olduğu üzerinden kurulan stratejiler, burjuva devriminin henüz tamamlanmamış olduğuna dair ön kabuller... Bu tespitlerin gençliğin siyasi karakterinde yarattığı dağıtıcı etkisi çok büyüktür. İşçi sınıfına örgüt ve devrim stratejisinde yüklenilen edilgen rol, gençlik ile işçi sınıfı arasında kurulan uzun köprüler, gençliğin Türkiye devriminde üstleneceği başatlığa dair yanılsamalar böylesi bir arka planın sonucunda ortaya çıkmıştır.

Örneklerini, "Milli Petrol" kampanyası, emperyalizmin sembolü olarak görüldüğü için gazoz tüketiminin yasaklanması, talebe birliklerinin düzenledikleri forumlar ve seminerler, 6. Filo'ya karşı çeşitli eylemler, "NATO'ya hayır" haftası ve çeşitli yürüyüşler, 68 ile birlikte (başlayan) boykotlar, işgaller..." olarak sıralayabileceğimiz eylemlilikler gençliğin halkına karşı duyduğu sorumluluğun göstergesi, sosyalizm mücadelesinin ayağını bastığı zeminin bir parçası olduğu için çok değerlidir. Ancak gençliğin ideolojik ve teorik donanımının yukarıda anlatmaya çalıştığımız politik çerçevenin çeperlerini zorlayamadığına dair de çok somut birer göstergedir.

Ayrıca hareket belirlenimli bir tarzın varlığı kitle ayağında giderek hararet yükselen bir eylemlilik ile ifadesini bulmuştur. Bu net anlamda bir strateji tartışmasında somutlanmaktadır. Türkiye'de geleneksel solun veya partili geleneğin kendini bir özne olarak örgütlemesinden farklı olarak, bu hareket belirlenimli tarz kendini işçi sınıfı adına siyasete müdahalelerde bulunacak, iktidarı arayacak bir özne olarak örgütlememiş, kitle hareketi belirlenimli bir yol almış ve bu hat siyasal etkinlikte bir darlığa ve kuruluğa sebep olmuştur. 1960'larda özellikle öğrenci gençlik içerisinde ciddi bir tabana sahip olan bu siyasi tarz kendine özgü mücadele kültürünü ve biçimini mutlaklaştırmış, dar bir örgütsel düzleme odaklanarak, efsane üretimlerine ve kahramanlıklara fazla eğilim göstermiştir.

Günümüzde gençliğin karakterine, sosyalizm mücadelesine örgütlenme olanaklarına, odaklanan bu yazının bir yanıyla 60'lı yılların gençliğini anlamaya çalışması normaldir. Bu odaklanmanın bir benzerliklerden daha çok farklılıklara işaret etmesi bir zorunluluktur. Ancak böylesi bir zorunluluğun "geçmişi hırpalamak" anlamına gelmemesi gerektiği de açık. Sayısız özgün özelliğinin dışında 60'lı yılların gençliğinin, bugün solun üzerinden yürüdüğü siyasal başlıkların neredeyse tamamının, bu topraklarda yer edinmesinde çok büyük bir payının olduğunun unutulmaması gerekir. Özgürlük, bağımsızlık, antiemperyalizm, kamuculuk gibi kavramların bu topraklara, bir daha sökülemeyecek bir derinlikte kazandırılmasının, var olan kazanımların derinleştirilmesinin sonraki kuşaklara verdiği olanak muazzamdır. Dolayısıyla örneğin bağımsızlık denildiğinde toplumda sosyalizm çağrışımı uyandıran gençlik önderleri-

nin yalnızca tarihimizde değil eşit ve özgür bir gelecek kurma mücadelemizde de elbette ki çok önemli yerleri olacaktır.

Gençlik Durduğu Yerde Durmuyor: Bugün Ne Farkımız Var?

68 kuşağı gençliği Haziran'dan sonra etkili bir dinamiğe dönüşen gençliğe ilişkin tartışmalarda bıraktığı miras sayesinde temel referans olmayı sürdürüyor. Öte yandan hem bugünkü toplumsal yapı hem de gençliğin kültürel-siyasal-ekonomik konumlanışı geçmişten önemli farklar içeriyor.

Dış politikada Yeni Osmanlıcılık açılımı ve açılımın son yıllarda bu açılımın büyük başarısızlıkla sonuçlanmış olması, ülke içi dinamiklerin tamamının Cumhuriyet'in tasfiyesi ile birlikte başka tür eklemlenme ve anlamlandırmaların konusu haline gelmeleri gençliğin ayağını bastığı zemini yeniden tarif etmeyi zorunlu hale getirmektedir. Bunun üzerine kapitalizmin 60lı yıllardan farklı olarak dünya ölçeğinde yaşadığı ideolojik kriz eklenmelidir.

Haziran Direnişi'nin üzerinden henüz kısa bir süre geçti. Ancak buna rağmen Haziran sonrası diyebileceğimiz dönemde farklı bir kesitin şimdiden ortaya çıktığını görüyoruz.

Haziran direnişi her şeyden önce yakın bir tarihe kadar Birinci Cumhuriyetin ideolojik hegemonyası altında olan temaların, düzen içine kanalize edebildiği toplumsal enerjinin düzen dışına çıkma ve sosyalizmle bağ kurma potansiyelini gösterdi.

Bu anlamda aydınlanma ve özgürlük hem Haziran Direnişi'ne damga vurmuş, hem de gençlik içinde birincil politikleşme kanalları olmuştur. AKP eliyle Birinci Cumhuriyet'in tasfiyesi operasyonu ve sonrasında İkinci Cumhuriyet'in inşasında yaşanan güçlükler aydınlanma ve özgürlük kavramlarının gençliğin siyasal kompozisyonunda büyük bir tarihsel ve güncel önem kazanması ile sonuçlandı.

Ancak AKP'nin İkinci Cumhuriyet'i kurmakta yaşadığı kronik yetersizliğe rağmen 30 Mart seçimleriyle başlayıp cumhurbaşkanlığı sürecine uzanan süreçte bir güç tazelediği ve Haziran'la birlikte gerçek hale gelen "AKP'nin gidişi" beklentisinin bir nebze daha ertelendiği gerçektir. Bu durum Haziran'ı önemsizleştirmez. Ancak bir yıl öncesinde beklenilenden daha uzun erimli bir mücadelenin gerekli olduğunu saptamayı ve bu durumun içinde barındırdığı sosyalizm mücadelesi açısından ek avantajları açığa çıkarmayı gerektirir.

Tüm bunlar ışığında günümüzde gençlik içerisinde AKP karşıtlığı veridir. Dahası bu karşıtlığın İkinci Cumhuriyet'e eklemlenemeyecek bir özelliğin parçası olduğu da belirtilmelidir. Bu özellik, içerisinde Birinci Cumhuriyet'le şekillenen ve yaşanan sınıf mücadeleleriyle pekişen, dönüşen, içerilip aşılan siyasi temaların, ideolojik motiflerin, belli kavram ve pozisyonların bileşimini barındırmaktadır. Ancak Haziran'la ortaya çıkan beklentinin kısa vadede gerçekleşmemesi tam da bu bileşimin amorfluğundan, sistematize edilemeyişinden kaynaklanmaktadır.

Elbette sosyalizm ideolojisi bu sistematiği üretebilecek güce sahiptir ve bu açıdan sıfır noktasında değildir. Söylemeye çalıştığımız, bu sistematik ve bütünlük gençlik içerisinde yaygınlık anlamında bazı kısıtlara sahiptir.

Yaşadığımız süreç İkinci Cumhuriyet'in ideolojik olarak yerleşiklik kazanamaması, kendi toplumsal formasyonunu hayata geçirememesi ve bunların uzantısı olarak iktidar aygıtının meşruluğa bir türlü kavuşamamasının yarattığı bir süreçtir. Bunlara rağmen bu süreç İkinci Cumhuriyet'in bütünlüklü bir ideolojik-siyasal-toplumsal projesinin varlığının kabul edilmesini ve buna karşı mücadelenin de aynı bütünlüğe sahip olmasını gerekli kılar. Bu bütünlükten kaçış ise Haziran sonrasında ancak ve ancak bir takım reflekslerle ve belli ölçeklerin sınırında kalan hareketliliklerin ötesine geçilememesini yaratır.

Haziran sonrasında yaşadığımız sürece bu gerçeklik damga vurmuştur.

Gençliğin toplumsal olarak daha duyarlı, kültürel olarak yeniye alabildiğine açık olmasına rağmen örgütlü mücadeleden bu denli uzak olmasını da buraya bağlamak gerekir.

Günümüzün gençliğinin 60'lı yıllar gençliğinden farklarını ve yeni bir gençlik hareketinin mümkün olup olmadığını bu notlar ışığında daha detaylı inceleyebiliriz.

Yeni bir gençlik hareketi mümkün mü?

Öncelikle birkaç noktaya açıklık getirmek gerekiyor. Gençliğin sosyoekonomik konumu, toplumsal yaşantıda düştüğü yer ve bununla bağlantılı olarak üniversite yaşantısının aldığı biçim incelenmeden gençlik hareketine dair saptamalar eksik kalacaktır.

Özellikle son on yıldır büyüyen esnek çalışma alanı, kayıt dışı istihdam, en çok genç nüfusun çalışma ve yaşam standartlarını etkilemiştir. Meslek liselerinin ve meslek yüksek okullarının bütünüyle sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillendirilmesiyle, staj ve intörnlük alanlarındaki düzenlemeler öğrenim hayatında "kitabına uygun" hale getirilen bir emek sömürüsü halini almıştır.

Bütün bunlara ek olarak üniversite öğrencileri özelinde, yarı zamanlı işlerde çalışmak, oldukça yaygın hale gelmiştir. Bu durum hem toplumdaki üniversiteli algısına dönüştürmüş hem de üniversitelilerin kendi kimliklerine yönelik bir sorgulamaya girişmesine yol açmıştır. Kampüs yaşantısının bitirilmesi ve gençliğin kent yaşantısıyla daha doğrudan bir ilişkiye girmesi, sosyal düzeyde kent ile alışverişin artması gibi sonuçları olan bu sürecin üstüne genç nüfusun işsizlik oranındaki artış, akademik kariyerin yine sömürü mekanizmalarıyla iç içe geçişi gibi unsurlar da eklenince üniversiteli algısını büsbütün değişikliğe uğratmıştır.

60'ların öğrenim hayatının böylesi bir formdan farklarını sıralamaya sanıyoruz ki gerek yok. Sadece şu kadarı söylenebilir ki İkinci Cumhuriyet'e, ideolo-

jik alanda bütünlüklü karşı koyuş ve bu bütünlüğün gençliğin politik mücadelesindeki yansımaları, böylesi bir sosyoekonomik değişimi de veri almalıdır. Yani yalnızca ikinci cumhuriyetin ideolojik saldırısının bütünlük arz etmesi ve buna bütünlüklü bir kurguyla müdahale ihtiyacı değil, aynı zamanda gençliğin içerisine girdiği bu amorf toplumsal ilişkiler bütünü de net bir siyasal hattı zorunlu kılmaktadır.

Artık toparlamaya çalışabiliriz...

Türkiye gençliği 12 Eylül ile başlayan reel sosyalizmin çözülüşüyle yeni bir uğrağa ulaşan Türkiye'de, AKP eliyle yürütülen müdahalede en somut örneğini yaratan neoliberal saldırının, ideolojik ve toplumsal izdüşümlerinin içine hapsolmamıştır. Cumhuriyet'in çözülüşüyle meşruluğu ortadan kaldırılmaya çalışılan siyasal kanallara tutunmuş, 2. Cumhuriyet projesinin çökmesiyle ortaya çıkan boşlukları hem yaratmış hem de bu boşlukların içinde devraldığı siyasal motifleri yeni bir karakterde üretmiştir. Haziran Direnişi'yle birlikte bu kanallardan bir politikleşmenin ve bu çerçevede bir mücadele hattının sınırlarını zorlamış, Haziran sonrasında yeni bir gerçekliğe oturan siyaset düzleminde geçmiş mücadele hatlarının çok dışında bir bütünsellik arayışına girmiştir.

27 Mayıs'ın siyasal etkileri, sosyalist bloğun ve dünya ölçeğindeki sınıf mücadelelerinin yansıması başta olmak üzere 60'lı yılların gençliğinin bir dizi karakterine zemin hazırlayan nesnellik ise büyük ölçüde farklıdır. Bu anlamda ne devamlılığı olan bir resmi ideolojinin içerisinde şekillenen sosyalizan tepkilerden ne sol hareketin en azından birikimsel açıdan bir toyluğundan söz edilebilir. Bağımsızlık ve anti-emperyalizmin baskın motifler olduğuna, kapitalizmin gelişmemişliğine ve burjuva devriminin tamamlanmasının gerekliliğine dair saptamalarsa gündem dışıdır.

Yeni bir gençlik hareketinin mümkün olduğuna dair soruya peşinen olumsuz bir cevap verilmesi teorik olarak da, güncel politik yaklaşım olarak da mümkün değildir. Ancak bu gençlik hareketinin bambaşka bir düzlemde ve bu sefer öznenin daha fazla iradi zorlamasıyla, girdisiyle mümkün olduğu açıktır.

Bir bütünlük ve "nasıl bir ülke?" sorusuna yanıt arayan gençliğin günlük tepkilerle hareket etme zemininin sonuna gelinmiştir. Daha doğrusu bu tepkiselliğin sonuç alması büyük ölçüde son bulmuştur. AKP karşıtı mücadele, sosyalizm vurgusuyla ve sosyalizm projesinin bütünlüğüyle alışveriş içinde olacağı bir zemine oturtulmalıdır.

Aynı zamanda ekonomik yaşantının çok daha fazla içine giren gençliğin bu nesnel zemin göz ardı edilerek örgütlenmesi, örgütlü mücadeleye katılması mümkün değildir. Tekrar olacak, örgütlü bir müdahalenin eksik olduğu durumda ne yeni bir gençlik hareketinin ortaya çıkması, ne de gençlik eylemliliklerinin kalıcı kazanımlar elde etmesi mümkün değildir.

Bu tablo gençlik alanındaki imkanları ve sınırları göz önüne sermektedir. İkinci Cumhuriyet'in kuruluş sancılarının ebedi olduğunu başa yazarak ve Türkiye toplumunun ilerici birikiminin böylesi bir kuruluş sürecini imkansız kıldığını bilerek son bir vurgu yapabiliriz...

Yeni bir gençlik hareketinin gelişebileceği kabulü yanlış değildir. Ancak bu, sosyalizm ideolojisini taşıyan, doğrudan bir ideolojik gücü arkasına alan, öğrenci gençlik ile genç işçi profilinin geçişkenliğini göz ardı etmeyen ve mutlaka devrimci öznenin iradi zorlamalarıyla olgunlaşan bir hareket olabilecektir. Bu anlamda gençliği bekleyen hazır siyasi kanallar yoktur. Gençliğin politikleşmesini sağlayan kavramlar bir bütünselliğin parçası haline getirildiği ve sınıfsal bir ayrışmaya tabi tutulduğu ölçüde sonuç alıcıdır.

Türkiye'de sınıf mücadeleleri tarihinin içerisinden geçtiği bu önemli kırılma gençlik alanındaki bir yükselişe kapı aralamaktadır. Bu imkan ve olasılıklar özneyi gençlik alanına müdahaleye çağırmaktadır.

Sosyalist ideolojinin taşıyıcısı olarak gençlik

Özgün bir dinamik olarak gençliğin sosyalist hareketle kurduğu ilişki her zaman bir takım sorunları beraberinde getirdi. Sosyalist hareketin erken birikim dönemlerinde ortaya çıkan bu sorunların nesnel bir takım nedenleri olduğu, bununla birlikte, ortaya çıkan sonucun "Büyük keşfin" bu topraklardaki ilk adımı olması vesilesiyle değerli olduğunu tekrar etmekte bir beis yok. Birkaç hatırlatmayla devam edelim.

Tarihimizde sol kadroların donanımlarını kazandıkları üç alan ve her birine karşılık gelen üç dönem olduğunu düşünüyoruz. Ekonomi-tarih-sosyoloji. 60'lar fonun iktisada kaydığı dönemdi. Ülke ile ilgili yapılan tespitler ve bunlardan hareketle çizilen perspektifler, kalkınma tartışmaları, planlamanın gündemin en önemli maddeleri arasında yer alması vb. yukarıdaki gözlemi destekleyen ampirik veriler. " Geri bıraktırılmışlığın", açlık ve işsizliğin ekonomik nedenlerle açıklanması, bir kesim gençlik için oldukça heyecan verici bir etki yaptı. Artık sorunların nedenini ve dolayısıyla çözümü açıklayabilen genel bir çerçeve oluşmuştu. Bu dönem bir sol hareketin kelimenin siyasi anlamıyla hareket olabilmesi için sağlam bir teorik çerçeveye sahip olabilmesi gerektiği doğrusunun gençlik üzerinden doğrulandığı bir dönemdi.[2]

Oluşan bu çerçevenin, tam anlamıyla, resmin tamamlandığı bir çerçeve olmadığını belirterek devam edelim. Çünkü bu çerçerve gençlik hareketinin sınıf mücadelesine yapmış olduğu katkı göz önüne alındığında, yetersizdir. Sosyalist hareketin gençlikle kurmaya çalıştığı bağın bir dizi hatayı da beraberinde getirdiğini kabul etmemiz gerekiyor.

Sol hareketin gençlikle ilişkisi bağlamında iki temel sonuç ortaya çıkardığını

2 Hikmet Seçkinoğlu, Sol Siyasette Gençlik, *Gelenek* 22. sayı, Kasım 1988.

söyleyebiliriz. İlki yukarıda söz ettiğimiz yetersizliğin bir çıktısı olarak değerlendirilebilir. Gençliğin dinamik, cüretkar, öğrenmeye ve dönüşüme açık, sermaye sınıfının oluşturduğu değer yargılarıyla uyum sorunu yaşayan bir devrimci toplumsal dinamik olduğu önermesidir. İkincisi, yine bir toplumsal dinamik olarak gençliğin, sınıflar mücadelesinin ortaya çıkardığı politik atmosferde, sınıflar mücadelesinin dengelerini işçi sınıfı lehine değiştirebilecek, ona enerji taşıyabilecek, sosyalist ideolojinin yaygınlaşması için öncü olabilecek bir unsur olduğu önermesidir. Kabaca tariflemeye çalıştığımız bu önermelerin, çeşitli alt başlıklarda çeşitlendiğini, farklı siyasi ve örgütsel sonuçlar verebildiğini görüyoruz. Bununla birlikte yıllardır yapılıyor olsalar da, bu tartışmaların hala aşılamadığını kabul etmemiz gerekiyor.

Bir toplumsal dinamiği tarif ederken o toplumsal dinamiğin, sınıf mücadelelerin ve sınıfsal çelişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıktığını biliyoruz. Gençlik de, sınıf mücadelesinin yaratmış olduğu politik kompozisyonun bir parçasıdır. Önemli özgünlükleri olmakla birlikte, bu kompozisyondan bağımsız, kendinden menkul bir kategori olarak değerlendirilemez.

Buradan devam edelim. Kapitalist çelişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkan bir toplumsal dinamiğin, bu düzeni ortadan kaldıracak bir siyasal mücadeleye nasıl akacağı, çözümü bir hayli karmaşık bir problem olarak her zaman önümüzde duruyor.

Bu karmaşıklığı çözmek, problemi biraz olsun basit hale getirmekte fayda var. Bir toplumsal dinamik olarak gençlikle devam edelim.

Gençliğin sosyolojik özellikleri bağlamında bir değer taşıdığını kabul edelim. Yukarıda sözünü ettiğimiz sermaye sınıfının değer yargılarıyla uyuşamayan, öğrenmeye ve gelişmeye açık, cüretkar bir gençliğin sosyolojik özellikleri devrimci mücadele için nasıl bir değer taşıyabilir? Burada ideoloji devreye giriyor.

Gençliğin bu özelliklerinin sadece kendisinin devrimciliğe kanal açtığını söylemek biraz hayal olur. Başka türlü, dinci gericiliğin, faşist örgütlenmelerin sermayenin yaratmış olduğu değer yargılarının gençlik içerisinde de alabildiğine yaygınlaştığını düşündüğümüzde, bu önermenin ayakları yerden bir anda kesilebiliyor.

Sermayenin gençlik için özellikle öğrenci gençlik için ortaya attığı tasarı tam da bu çerçeveye denk düşüyor. Gençlik sermayenin iktisadi ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalifiye eleman olarak değerlendirilmekle birlikte, düzenin devamlılığını sağlayabilecek önemli bir ideolog havuzu anlamına da geliyor. Düzenin devamlılığını sağlayan, meşruiyet kaybını tamamen önleyemese de, bir hayli gideren zengin bir kaynak işlevi görüyor gençlik.

Burada bir yanılgıyı düzeltelim. Sermaye düzeni için bu kadar elverişli bir toplumsal dinamik görüntüsü veren gençliğin, sosyalist siyaset açısından

da benzer bir olanağı barındırdığını unutmayalım. Tek fark, sermaye düzeni, elinde bulundurduğu zengin araçlarla birlikte bu dinamiği kendisi için bir olanağa çevirebilmektedir. Sosyalist siyaset için ise, bu toplumsal dinamiğin özellikleri daha doğal olanaklar sayesinde kendisini göstermektedir.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında, sermaye sınıfının bu başlıkta bir hayli zorlandığını biliyoruz. Burada temel belirleyen, dünya çapındaki ideolojik hegemonya mücadelesinde, sosyalizmin önemli bir ağırlığa sahip olmasıydı. Sosyalimin tüm insanlık için somut bir seçenek olduğu ve tüm toplumsal hareketlere ideolojik damga vurduğu dönemlerde, gençliğin kitlesel bir biçimde yüzünü sola dönmesi, enerjisini büyük oranda sosyalizmden yana kullanması yine gençliğin özgün özelliklerini dikkate aldığımızda kaçınılmazdı. Sosyalimin çözülüşü ile birlikte aynı zorluğu bu sefer sosyalist hareketin kendisi yaşadı.

Seksenli yıllarla birlikte artan, doksanlı yıllara geldiğimizde ise daha da keskinleşerek ortaya çıkan ideolojik atmosfere baktığımızda, ortaya çıkan tablonun gençlik açısından pek parlak olmadığını daha doğrusu gençliğin düzen içerisinde aldığı pozisyonun bir hayli karmaşık ve komünistler için can sıkıcı olduğunu söyleyebiliriz. Emperyalizmin tüm dünyayı dönüştürürken elde ettiği ideolojik mevzilerin önemli bir bölümünü gençliğin kendisini gençliğin içerisinde yeniden üretmesiyle kazandı. İnsanlığın evrensel kazanımları da dahil olmak üzere, eski olan her şeyin yok edilmesi, ve sermaye ideolojisinin yeni olarak pazarlanması, gençliğin toplumsal algıda, yeni olanı temsil edebilmesi sayesinde elde edildi. Buna gençlik kavramının kendisi de dahil.

Bu yıllarda gençliğin liberal özgürlükçülükle hemhal olduğunu ve bunun tüm toplumsal katmanlara yayıldığını söyleyebiliriz. Mesela gençliğin özgün özelliklerinden biri sayılabilecek, geleneksel değer yargılarıyla kavgalı durumu, sosyalizmin yaratmış olduğu değerlerin mücadelesi için de kullanıldı. O dönemin çeşitli eserlerine de damgasını vuran ve "kuşak çatışması" olarak pazarlanan duruma bir de bu gözle bakmakta fayda var.

Yeni yüzyıla, emperyalizmin dünya ölçeğinde zafer kazandığına tüm dünyayı ikna ettiği bir dönem olarak başlamış oldu. İki kutuplu dünyadan arda kalan ve hala dönüşümünü tamamlayamamış ülkelerde ortaya çıkan "halk hareketlerinin" başını yine gençlik çekiyordu. Türkiye'de marjinal kalmakla birlikte, genç siviller hareketinin bu kadar gündemimize girmiş olması bile buna işaret ediyor.

Türkiye açısından ortaya çıkan durumun o kadar da kötü olmadığını bilelim. Neyse ki, Türkiye'de gerçekleşen o büyük dönüşümün nesnesi hiç bir zaman gençlik olmadı. Bunun tarihsel bir arka planının olduğunu unutmayalım.

Çeşitli toplumsal dinamiklerin, her ülkede kendine ait özelliklere de sahip olduğunu söylemiştik. Bu özgünlüğü o ülkenin siyasi, ideolojik ve kültürel yapısı belirliyor. Türkiye'de de gençlik, bir bütün olarak kendisini Türkiye toplumuna gösterdiği anlar her zaman iyiden ve güzelden, kısacası soldan yana

oldu. Bu yüzden "Bizim gençliğimizde" şeklinde başlayan cümlelerin gençliğe negatif bir gönderme değil, her şey yerle bir olurken, kendisini hep iyiden yana göstermiş olan gençliğin ortaya çıkmamasına bir sitem olarak değerlendirmek gerekiyor.

Şimdiye kadar söylediklerimiz hep böyle olacak anlamına gelmiyor tabi ki. Türkiye'de AKP dönemi öncesinde, gençliğin siyasi duyarlılıklarını oluşturan yapının, soldan beslenmiş bir ideolojik atmosferle şekillendiğini unutmayalım. AKP ise bu alanı bir hayli dağıtmış durumda.

Haziran direnişinde de kendisini soldan yana gösteren gençliğin, büyük bir tehditle karşı karşıya kaldığını görmek durumundayız. Sosyalist ideoloji AKP karşıtlığında somutlanan kimi değerlerin ayakta kalmasının ve geleceğe bir bakiye bırakmasının tek koşulu haline gelmiştir.

Gençliğin Türkiye topraklarında göstermiş olduğu performansın, gençliğin kendine özgü özellikleriyle açıklanamayacağını söylemiştik. Bu özgünlük, eğer güçlü bir ideolojik formasyonla beslenemezse, Türkiye'de meşruiyetini kaybetmeye yüz tutmuş sermaye ideolojisinin yeniden ayağa kaldırılabilmesi için, gençliğin bu noktada bir misyon edinmesi işten bile değil. Eğitim sisteminde gerçekleşen dönüşümü, hayatımızın önemli bir parçası haline gelen sosyal medya araçlarını, kültür-sanat alanında ortaya çıkan tabloyu hafife alamayız.

Aksi mümkün değil mi? Bizim için yanıtlanması gereken esas soru bu. Gençliği sosyalist ideolojinin taşıyıcı unsuru olarak siyasi kompozisyonun içerisine yerleştirmek... Emperyalizmin toplumu gerici ideolojilerle kuşatmak için yararlandığı gibi, sosyalist siyasetin de bunu değerlendirmesi kaçınılmaz. Ancak bu gerçekleşebilirse, gençliğin sosyolojik özelliklerinin de daha anlamlı hale geleceğini unutmamamız gerekiyor. Gençlik içerisinde sosyalist bir kimlik inşa etmeden, gençliğin ileri mevzilerde hareketlenmesinin artık nesnel zeminleri ortadan kalkıyor.

Sermaye ideolojisinin son 20 yıla kıyasla inandırıcılığını, insanlık için yeni olanı sürdürme kabiliyetini kaybettiğini söylüyoruz. Bu bağlamda sermaye ideolojileri içerisinden (milliyetçilik, liberalizm vs.) de bir tanesinin öne çıkması mümkün görünmüyor. AKP'nin yaratmış olduğu liberal-muhafazakar-demokrat dalganın da sonuna gelmiş bulunuyoruz. Sosyalizmin insanların karşı karşıya kaldığı sorunların çözümü için somut bir seçenek olması çok daha olanaklı görünüyor. Gençlik tam da bu noktayı kendisine bir görev tariflemeli ve emperyalizmin hegemonya kurduğu birçok alanda, sermaye ideolojisinin etkisini dağıtıcı müdahalelerde bulunmalı ve sosyalist ideolojinin kök salması için mücadele etmelidir. Gençliğin dinamizminden söz edeceksek, bu dinamizmin, sosyalist ideolojinin içinde barındırdığı düşünsel ve devrimci dinamizmle buluştuğu anda gerçekliğe kavuşabileceğini iddia ediyoruz. AKP karşısında elde edilebilecek en somut ve gerçek kazanım budur.

Partimizin içinde bulunduğu derin krize rağmen, Türkiye Komünist Partisi Atılım Kongresi Siyasi Raporu'nu oldukça detaylı bir şekilde tartışmıştık. Hatta denebilir ki, partinin yaşadığı derin kriz bizim raporu tartışma isteğimizi artırdı çünkü bu krizi biz sağlam bir ideolojik ve teorik konumlanışla aşabileceğimizi düşünüyorduk ve siyasi raporumuz bunun için düşünülmüş en iyi araçtı.

Siyasi raporumuz, Dünya ve Türkiye değerlendirmesinin yanı sıra, partimizin örgütsel atılımının nasıl kurgulanacağını da içeriyordu. Biz raporumuzu, örgütsel yaşantımızda belirsizliklerle malul günlerde karara bağladık ve raporun bazı kısımları doğal olarak bu belirsizlikleri veri alıyordu.

Bu belirsizlikleri elbette yok sayamazdık, ancak elimizi kolumuzu bağlamalarına da izin veremezdik. Raporun bazı bölümleri bu denklem gözetilerek yazıldı. Sonra raporu tartışırken bu denklemi yine hep birlikte gözettik. Krizin nereye doğru gideceğine dair hepimizin tahminleri vardı elbette, ancak hiçbirimiz de geleceği tam olarak göremiyorduk.

Atılım Kongresi'nden sonra yaşanan gelişmeler, Kongre'de kabul ettiğimiz raporu boşa çıkarmadı. Tam tersine, bugün raporu tekrar okuduğumuzda, metnin çok önemli bir kısmının geçerliliğini herhangi bir şekilde kaybetmediğini görüyoruz. Üstelik, kastımız yalnızca örgütsel gelişmelerle ilgili değil... Dünya ve Türkiye'de de çok hızlı gelişmeler yaşanıyor. Ortadoğu'da ve Türkiye'de son bir ay içinde yaşananlar raporumuzun Dünya ve Türkiye hakkında çizdiği genel çerçeveyle bir uyum gösteriyor. Belli ki, Atılım Kongresi'nde tartışıp karara bağladığımız rapor daha uzun süre mücadelemiz için teorik ve ideolojik bir referans noktası olmayı sürdürecek.

Belirsizlikler söz konusu olduğunda ise, sürecin doğası gereği henüz bu belirsizliklerin hepsinin çözüldüğünü söyleyemiyoruz. Ancak yine aynı şekilde, bu belirsizliklerin bugün de elimizi bağlamasına izin vermiyoruz. Yolumuza devam ediyoruz...

Bu bağlamda, raporumuzun yayımlanmasını da daha fazla geciktirmek istemiyoruz. Raporumuzu, belli bölümleri tadil ederek yayınlamayı zorunlu gördük. Büyük değişiklikler yapmadık. Dünya ve Türkiye ile ilgili bölümler karar altına aldığımız şekliyle yayınlanıyor. Sınıf dinamikleriyle ilgili bölümde ise partinin gelecek dönemki mücadele araçlarına dair Atılım Kongresi'nde yaptığımız vurguların bir kısmını rapordan çıkartmak zorunda kaldık. Örgütsel yeniden yapılanma bölümünde de, Komünist Parti'nin kuruluşu sırasında yaşadıklarımız nedeniyle birtakım değişiklikler yaptık.

Değişiklikler büyük olmasa da, bu tadilatı parti üyelerimizin tamamının katıldığı kongre benzeri bir süreçle yapmadığımız, Merkez Komitesi olarak bu inisiyatifi aldığımız için bu metni Kongre imzasıyla değil Merkez Komitesi imzasıyla yayınlamayı uygun görüyoruz. Diğer türlü bir yöntem, bizlerin Kongre sürecinden anladığı ile kökten çelişecekti; en yüksek karar organı olarak gördüğümüz Kongremizden, Merkez Komitesi olarak rol çalmaya hakkımız yoktu.

Atılım Kongresi'nde aldığımız kararları ise değiştirmek söz konusu olamaz elbette. Bu kararları hayata geçirmek için elimizden gelen her şeyi yapacağız ve bu kararların önemlice bölümünü hayata geçireceğimizden hiç şüphemiz yok. Bu nedenle, bu kararlar arasında da geçmiş belirsizliklere referansla bağlanmış olanlar olsa da, tamamını hiç değiştirmeden yayımlamayı uygun görüyoruz. Bu kararlara halen Atılım Kongresi'nin internet sitesinden ulaşılabiliyor, düzenleme sonrasında ise Komünist Parti'nin internet sitesinden bu kararlar okunabilecek...

Atılım Kongresi'ni çok canlı bir tartışma ortamının içinde hep birlikte örgütledik. Bu tartışmanın belgeleri arasında üyelerimizden gelen yazılı katkılar önemli bir yer tutuyor. Raporumuzun tamamlayıcı unsuru olarak gördüğümüz yazılı katkıların tümünü, sitenin altyapısı bu işe uygun hale getirildiğinde, parti sitemizde yayımlayacağız.

Komünist Parti Temmuz 2014 Siyasi Raporu

A. ULUSLARARASI DURUM

1. Kapitalist dünya sistemini bugün tanımlayan, belirsizlikler, kriz dinamikleri, emperyalist merkezler arasındaki gerilimin tırmanması ve sınıf mücadelelerinin keskinleşme eğilimi içine girmesidir.

2. Temelde üretimin toplumsal karakteri ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasında çözümü olmayan çelişkinin sonucu ortaya çıkan ve aşırı üretim ile kâr oranlarının düşmesinden kaynaklanan son kriz, hem şiddet hem ölçek açısından kapitalizmin çürümesinin boyutlarını sergilemektedir. Yalnızca ekonomik değil, siyasal ve ideolojik yönleriyle de sürmekte olan krize, kapitalist sınıfın bütünlüklü bir yanıt üretme yeteneğinin olmadığı da görülmektedir. Ancak, kapitalizmin yaşadığı son krizin ayırt edici özelliklerinden biri olarak, işçi sınıfı cephesinin güçsüzlüğünün altı çizilmelidir.

3. Sovyetler Birliği'nin dağılma sürecinde yoğunlaşan ve kesintisiz bir biçimde süregelen emperyalist saldırganlık, kapitalizmin krize verebileceği biricik yanıt olarak da yeni bir karakter kazanmaktadır. Uluslararası sermaye, kendisine ayak bağı olarak gördüğü aktörlere ve emeğe karşı bir yandan yeni hamleler yapmaktadır, öte yandan bu hamlelerin kendi egemenliği açısından yarattığı tehdidi önleme telaşına düşmüştür.

4. Sermaye sınıfının hareket alanının daraldığı, attığı her adımda yeni engellerle karşılaştığı bu konjonktürde, işçi sınıfının örgütlü mücadele gücü ve şiddetinin dengeleri değiştirebilme katsayısı artmıştır. Yakın gelecek, radikal değişikliklere gebedir. Bu değişikliklerin devrim cephesini güçlendirici yönde olması, işçi sınıfının en azından belli bölgelerde devrimci bir hareketlenme içine girmesine bağlıdır.

5. Tarihte birçok kesitte olduğu gibi, içinden geçtiğimiz dönemde de, ezilen halklara, emekçi sınıflara, genel olarak insanlığa yönelik tehditler ve buna karşı devrimci olanaklar, kendilerini aynı anda hissettirmektedir. Bugün başta NATO olmak üzere, emperyalist saldırganlığın planlandığı ve icra edildiği merkezlerin faaliyetleri yoğunlaşmış, Avrupa Birliği'nin militarist yönelimleri güçlenmiş, sistem içi çelişkilerin silahlı çatışmaya dönüşme potansiyeli artmış, ulus devletlerin egemenlik haklarına müdahaleler sıklaşmıştır. Bütün bunlar tek tek ülkelerde sermayenin emekçi sınıflara karşı yürüttüğü saldırganlıktan bağımsız bir biçimde ele alınamaz.

6. Kapitalizmin uluslararası alanda yaşadığı tıkanmanın yeni bir devrimler çağına evrilmesinin önündeki temel engel, bundan 100 yıl öncesine göre işçi sınıfının örgütlülüğü ve sosyalizmin ideolojik-siyasal ağırlığı açısından hayli geriye düşülmüş olmasıdır. İnsanlığın 2017'de yüzüncü yılını selamlayacağı Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, emperyalizmin yaşadığı çürüme ve krizle birlikte, işçi sınıfının ciddi bir toplumsal güç olarak kendini hissettirdiği birkaç on yıllık bir sürenin ardından zafere ulaşmıştır. Bu bağlamda, işçi sınıfının örgütlülüğünün ve sosyalizmin siyasi-ideolojik etkisinin artması, kapitalizmin kriz dinamiklerine bağlanarak kendi haline bırakılamaz. Burjuva diktatörlüğünün her anlamda tıkandığı tarihsel bir dönemin sosyalist devrimler çağına dönüşmesi, emek cephesinin siyasal müdahaleleri olmaksızın gerçekleşmeyecektir.

7. İşçi sınıfının göreli zayıflığı, emperyalist saldırganlık karşısında emekçi sınıfların dünya kapitalist sistemi içindeki çelişkilerin yarattığı soluklanma alanlarına bel bağlaması sonucunu doğurmaktadır. Bu eğilim, devrimci bir strateji arayışının terk edilmesi ile savunmacı bir konumlanışın kalıcılaştırılmasının ürünüdür. Oysa, uluslararası ve ulusal ölçekte sermayenin iç çatlak ve gerilimleri, ancak bağımsız bir devrimci stratejinin varlığında olumlu bir anlam kazanabilir.

8. Sovyetler Birliği'nin çözülüş sürecine girmesiyle açılan dönemde emperyalist dünya açısından ekonomik, siyasi ve ideolojik hegemonyanın yenilenmesinden değil, ayakta tutulmaya çalışılmasından söz edilebilir. Son on yılda daha belirgin şekilde görüldüğü gibi, her üç başlıkta da, sistem bunalımdan kurtulamamaktadır. ABD merkezli emperyalist sistem, kendisini reformdan geçirmeyi, hegemonyasını yeniden ve uluslararası sistemin bütün boyutları üzerinden tesis etmeyi başaramamaktadır. Buna karşılık emperyalizmin iç dinamiklerinin başka bir alternatif üretmeye muktedir olmadığı da görülmektedir. Bu durumun kaçınılmaz sonucu, emperyalist hegemonyadaki çatlakların derinleşmesi, bloklar arasında çeşitli cephelerde gözle görünür hale gelen sürtünmelerin büyümesidir.

9. Bu çerçevede ABD hegemonyasının zayıfladığı söylenebilir. Bununla birlikte, ABD'nin uluslararası sistemin yapısını belirleme ve müdahale gücü açısından diğer emperyalist bloklar ve kapitalist odaklarla kıyaslanmayacak bir

belirleyiciliğe sahip olduğu gerçeği de varlığını sürdürmektedir. Hegemonik zayıflık ve belirleyiciliğin eşzamanlı yaşanması, emperyalizmin bunalımının göstergesidir.

10. En büyük sürtünme kaynağı, merkezinde Rusya ve Çin'in bulunduğu ve kendi içinde de şimdilik örtük duran çelişkiler barındıran odaktır. Zaman zaman Brezilya ve Hindistan gibi ülkelerle bir ittifak sistemi içinde anılan Rusya Federasyonu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin, birlikte mevcut emperyalist hegemonyaya tam boy meydan okumak ve yeni bir emperyalist merkez yaratabilecek konumda bulunmamaktadır. Söz konusu odak, daha çok, bunalım içindeki emperyalizmin bıraktığı boşluklardan beslenmektedir. Adı geçen ülkelerin emperyalist yönelimlere girmesi ve bu yönelimlerin ekonomik ve siyasi karşılığının olup olmadığı, sonucunu karmaşık dinamiklerin ve mücadelelerin belirleyeceği zorlu bir siyasal sorun olarak öne çıkmaktadır.

11. Suriye'deki emperyalist saldırganlık sırasında aldığı tutumda görüldüğü gibi, büyük bir güç olarak Rusya Federasyonu'nun bugünkü dünya sistemi içindeki rolü ve karakteri ile Rus kapitalizminin egemen güçlerinin yönelimleri, komünist hareket için özel bir önem taşımaktadır. Rusya Federasyonu ve onun Sovyetler Birliği'nden devraldığı uluslararası miras, SSCB'nin dağıldığı andan beri emperyalist ülkelerin temel müdahale alanlarından biridir. İki sistemli dünyanın ürünü olan bütün dengeleri ortadan kaldırmak, ortaya çıkan boşluğu kendi hegemonyasını güçlendirerek doldurmak isteyen ABD ve müttefikleri, hemen her ülke ve coğrafyada farklı kaynakları olan direnç noktalarıyla karşılaşmış ve bunların bir bölümünü alt edememiştir.

12. Kuralsız bir kapitalistleşme sürecine giren Rusya Federasyonu, zaman içinde hem bu direnç noktalarının en güçlüsü haline gelmiş, hem de diğer direnç noktalarının bir bölümüyle birlikte hareket etme yeteneği kazanmıştır. Bu özgün tarihsel koşullarda, emperyalist saldırganlığın durdurulması ya da dizginlenmesi söz konusu olduğunda, Rusya Federasyonu'nun bazı başlıklarda nesnel olarak olumlu rol oynadığı açıktır. Ancak bu rol, sınıfsal bir bakış açısı ve devrimci bir perspektifle sorgulanmak durumundadır. Rusya Federasyonu, başta bu ülkede yaşayan emekçi sınıflar olmak üzere, bir bütün olarak emek cephesinin karşısında konumlanmaktadır. Şu ya da bu uluslararası sorunda, Rusya'nın sömürücü sınıflarının çıkarları doğrultusunda olmakla birlikte, emperyalist saldırganlığın karşısında alınan bir karar uğruna bu sınıfsal karşıtlık yok sayılamaz. Rusya, dünya devrimi açısından sınıf mücadelesinin belli bir süre askıya alınabileceği, önemsizleştirileceği bir ülke değildir.

13. Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti, Brezilya, Hindistan gibi ülkelerin emperyalist saldırganlık karşısındaki konumlanışları, tek tek her örnekte dünya devriminin çıkarları hesaba katılarak değerlendirilmeli, ancak her durumda, işçi sınıfının bağımsız-tarihsel çıkarları gözetilerek tavır alınmalıdır. Bu ülkelerin, bugünkü konjonktürde, ABD ve Avrupalı emperyalistlerle birlikte değerlendirilmesi ve "eşit mesafe" adına kapitalist sistem içindeki fark-

lılıkların düzlenmesi nasıl bir hataysa, bölgesel sorunlarda dünya devriminin kaderini bu ülkelerin egemen sınıflarının ABD emperyalizmiyle girdikleri mücadeleye teslim etmek de o kadar büyük bir hatadır.

14. Rusya ve Çin merkezli odağın içine yerleştiği boşluklar emperyalizmin krizini derinleştirmektedir. Söz konusu boşluklar, kendisini, örneğin Ortadoğu'da "Arap Baharı" diye adlandırılan restorasyon denemesinin beklenen sonuçları vermemesinde ya da mevcut emperyalist hegemonyayı zorlayan çeşitli ittifak girişimlerinde göstermektedir. Bu anlamda emperyalizmin Rusya ve Çin merkezli odakla sorunu, bu iki kapitalist gücün ayrı ayrı kuvvetlerinin toplamından daha büyüktür.

15. ABD, Rusya ve Çin merkezli odakla hesaplaşmasını Avrupa'daki etki alanını sürdürmek konusunda da kullanmaktadır. Ukrayna müdahalesi, yalnızca Rusya'ya değil Avrupa'ya da yapılan bir müdahaledir. Bu durum, Ukrayna'da faşist bir cunta yönetimi kurulmasıyla aynı anda Rusya'nın Güney Akım projesine karşı müdahalelerin başlaması, Rusya sınırlarında NATO yığınağının yeniden hız kazanması gibi hamlelerde açıkça görülmektedir. Öte yandan Ukrayna müdahalesinin ABD açısından bir "başarı" olduğunu söylemek yanıltıcı olur. Tarihsel olarak sınırları belirsiz, bütünlüğü bulunmayan Ukrayna'ya yapılan müdahalenin, Rusya'yı savunma refleksi göstermeye itmeyi amaçladığı açıktır. Ancak Rusya'nın Kırım ve Ukrayna'nın güneyine yönelik hamleleri ve bu hamlelere Çin'in verdiği destek, Almanya'nın bu gelişmeler karşısında Rusya ve Çin'i açıktan karşıya almaktan kaçınması gibi olgular, ABD'nin politik manevra alanının sınırlarını da göstermiştir.

16. ABD hegemonyasının süregiden etkisi ve sınırlarının açık bir şekilde görüldüğü diğer örnek ise geniş anlamda Ortadoğu'da son üç yılda yaşananlardır. "Arap Baharı" diye adlandırılan sürecin amacı, başta Müslüman Kardeşler olmak üzere, İslamcı örgütlerle işbirliği yaparak rejim değişikliğine gitmek ve bu sayede bölgedeki dengeleri kökten değiştirmek olarak açıklanabilir. Bu politika, bir dizi başlıkta iflas etmiştir:

a. İslamcı örgütlerle ittifak tutmamıştır. Bunun nedenlerinden biri, Müslüman Kardeşler tipi örgütlerle El Kaide gibi cihatçı gruplar arasındaki geçişkenliğin son derece yüksek olmasıdır. Cihatçı örgütler ise özellikle Ortadoğu coğrafyasında genel bir meşruiyete sahip değildir. Bölge halklarının aydınlanmacı birikimi, ABD'nin El Kaide'ye kadar uzanan böyle bir ittifak üzerinden amaçladığı gibi bir restorasyon gerçekleştirmesinin önüne set çekmiştir.

b. Emperyalizmin vekilleri ya da taşeronları arasında kurulmak istenen ittifak tutmamıştır. Avrupa Birliği ile yakınlığı nedeniyle emperyalizmin hızlı müdahale edebildiği Tunus'ta başlayan süreç, daha güçlü iktidarları hedef aldıkça, emperyalizmin bölgede vekalet verdiği ülkeler arasındaki sürtünmeler giderek artmıştır. Bunun en açık örneği, Suudi Arabistan ile Katar-Türkiye ayrışmasında görülmüştür.

c. Değiştirilmek istenen dengelerin göründüğünden daha kararlı olduğu açığa çıkmıştır. Emperyalist müdahalenin Suriye'de karaya oturması bununla da ilişkilidir. Suriye'de Baas yönetiminin tarihsel ve güncel dayanaklarının güçlü olması bir yana, Rusya ve İran'ın etkisinin bir çırpıda ortadan kaldırılamadığı da anlaşılmıştır. Diğer yandan, ABD'nin "Arap Baharı" olarak adlandırılan süreçle, bölgede yepyeni ve kararlı bir denge kurmayı değil, mevcut olanı bir değişime tabi tutmayı hedeflediği hesaba katılmalıdır. ABD'nin iki yılın ardından Mısır'da ray değiştirmesi, Türkiye ve Katar'ın Suriye'deki macera arayışlarını dizginlemesi, İran'la doğrudan masaya oturması gibi olgular, açık bir yenilginin sonucu değildir. Dengeler beklendiği kadar olmasa da belirli ölçülerde değişmiştir.

d. IŞİD'in Irak'ın stratejik kentlerindeki çıkışı da bu bağlamda görülmelidir. Hangi hesabın ürünü olarak ya da hangi uluslararası gücün ittirmesiyle gerçekleşmiş olursa olsun, bu çıkış, ABD projesinin göreli başarısızlığından başka anlam taşımamaktadır. Buna rağmen, IŞİD'in hamlesinin, ABD'ye bölge projelerini yenileme fırsatı sunduğu da unutulmamalıdır.

17. Sovyetler Birliği'nin dağılma süreciyle birlikte emperyalist müdahalenin odak noktası haline gelen Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu'da yaşananlar, Türkiye'nin iç dinamikleri üzerinde büyük baskı yaratmış, sermaye sınıfının geleneksel davranış kalıplarını zorlamıştı. AKP, biraz da bu akıl dağılmasına yanıt ürettiği için iktidara gelmiş ve tutunmuştu. Bugün ise her ne kadar Türkiye'yi çevreleyen coğrafya sonu gelmeyen güç mücadelelerine sahne olsa da, emperyalist dünyanın ilgisi Pasifik ve Afrika'ya kaymaya başlamıştır. Bu gelişmenin zamanla Türkiye'nin iç siyasetini etkilemesi beklenmelidir.

B. BÖLGESEL GELİŞMELERDEN İÇ DİNAMİKLERE: TÜRKİYE

18. ABD'nin bütünüyle emperyalist sistemin bunalımından kaynaklanan kararsızlığının ve tedirginliğinin, AKP gibi siyasal çıkış ve açılımlarını büyük ölçüde ABD faktörüne bağlamış aktörleri yıpratması kaçınılmazdır. Bölgesel restorasyon girişiminin ikincil oyuncuları arasında yer alan AKP'nin, kendisini bir anda oyun alanının dışında bulması, sürecin doğasıyla ilişkilidir. Suriye'de, Mısır'da, Filistin meselesinde ABD'nin manevralarına ayak uyduramayan AKP'nin, Ukrayna'da topa girecek mecali yoktur. AKP, İkinci Cumhuriyet'in payandalarından biri olan Yeni Osmanlıcılığın çöküşüne karşı bir süre direnmeye çalışmış, ancak direnemeyeceğini görmüştür.

19. AKP'nin yeni duruma ne düzeyde ve nasıl ayak uydurabileceği başka bir sorundur. Örneğin sınırları açmak kolay, bir kez açtıktan sonra tekrar kapatmak zordur. Benzer şekilde, cihatçı unsurlara destek vermek kolay, desteği kesmek zordur. Bütün bunlar, saha kenarına alınan AKP'nin meşruiyet krizini derinleştiren faktörlerdir. Çünkü İkinci Cumhuriyet'in ve Yeni Osmanlıcılığın mantığı, yedek kalmamaya dayanmaktadır. Bölgede üç yıl öncesine göre birçok açıdan yeni ve son derece kararsız bir durumun ortaya çıkmasının

AKP'yi başka yönlerden sıkıştırmaya devam edeceği açıktır. Örneğin İran'la ABD arasında yürütülen müzakerelerin yeni bir uzlaşmayla sonuçlanması da, yeni bir gerilime doğru ilerlemesi de, AKP'yi farklı nedenlerle zor durumda bırakacaktır. Yine, Barzani'yle sürdürülen petrol diplomasisi, bir yandan AKP için Washington'la önemli bir ortak zemin teşkil ederken, öte yandan ABD'nin İran-Irak manevralarıyla uyum güçlüğü bulunmakta ve bu durum bir dizi gerilimi tetiklemektedir. İsrail'le ilişkilerin özellikle enerji anlaşmaları üzerinden tazelenmesi, AKP'nin Washington'daki hareket kabiliyetini şüphesiz artıracak, ancak Yeni Osmanlıcılığın tabutuna bir çivi daha çakacaktır. Bu çelişkilerin bütünü, dış dinamiğin AKP'nin zayıf karnı olmaya devam edeceğine işaret etmektedir. Bu da, ABD'nin AKP'ye ne kadar prim verdiğiyle değil, bölge gerçekleriyle ve İkinci Cumhuriyet'in iflasıyla ilişkilidir.

20. Yeni Osmanlıcılık iflas etmiştir. AKP tarafından "temkinli Türkiye burjuvazisini yeni yatırım alanları ve pazarlar uğruna daha cesur politikalara ikna etmenin anahtarı olarak görülen; İkinci Cumhuriyet'in istikrara kavuşması ve konsolide olması için gerekli enerjiyi sağlayacak bir dış politika pratiği olarak kurgulanan; ABD emperyalizmiyle işbirliğini daha da derinleştirmek, Washington'un bölgedeki baş taşeronu haline gelmek için bir araç olarak tasarlanan; AKP gericiliğinin ideolojik motivasyonu olan Sünni eksenini oluşturmak ve güçlendirmek için bir yol olarak tercih edilen; gerici Arap iktidarlarıyla siyasi, ideolojik, askeri ve finansal ilişkilerin hacmini genişletecek bir kanal olarak değerlendirilen; Kürt sorununun kontrol altına alınması, hatta bir olanağa dönüşmesi için uygun strateji olarak belirlenen; Irak Kürdistanı ve Suriye'de zengin petrol yataklarının olduğu bölgelerin siyasi ve ekonomik açıdan Türkiye'yle entegrasyonunu ve Türkiye'nin gevşek, ademimerkeziyetçi bir yapıya geçişini kolaylaştırıcı bir proje olarak planlanan; Türkiye kapitalizminin İslam dünyasındaki rakipleri olan İran ve Mısır'ın ekarte edilmesi, bölgedeki önemli ABD ortağı İsrail karşısında Türkiye'nin elinin güçlenmesi için bir olanak olarak kabul edilen" (Türkiye Komünist Partisi, 2013 Konferansı Raporu) Yeni Osmanlıcılık, ABD emperyalizminin bölgesel planlarıyla uyumunu yitirdiği gibi, İkinci Cumhuriyet'i ortaya çıkaran iç dengeleri de sabote etmeye başlamıştır.

21. AKP iktidarı, iç ve dış politikada birbirini besleyen açılımları cesur bir biçimde hayata geçirme iradesiyle hareket ettiği için emperyalist ülkelerin ve sermaye sınıfının desteğini almıştı. İç ve dış politika arasındaki uyum yittiği oranda, ABD ve Avrupalı emperyalistlerin AKP iktidarına verdikleri desteği gözden geçirmeleri kaçınılmazdır. Bir süredir emperyalist merkezlerin AKP'yi hizaya getirme ve kontrol etme arayışına, bu iktidara seçenek oluşturma çabaları eşlik etmektedir. AKP'nin avantajı, burjuva siyasetinde uluslararası sermayeye güven veren, istikrarı sağlayacak ve toplumsal desteği arkasına alacak bir aktörün henüz ortaya çıkmamasıdır. Bu boşluğa rağmen, AKP iktidarının sarsılan temellerine bitirici bir darbe vurularak, seçeneğin ortaya çıkacak yeni siyasi tabloda yaratılması, düzen açısından mümkündür. Ana

muhalefet partisi CHP, gelişmelerin düzen dışına çıkıp kontrol edilemeyeceği kaygısıyla bu yolu tıkamakta, AKP'ye dolaylı olarak destek vermektedir.

Ekonomide tıkanma

22. Türkiye'nin ekonomik yapısının ve konjonktürel durumunun, devam etmekte olan siyasi krizi ne ölçüde belirlediği ve bundan sonrasında krizin seyri üzerinde iktisadi dinamiklerin rolünün ne olabileceği, üzerinde durulması gereken bir hususdur. Daha kuruluş aşamasında tıkanan İkinci Cumhuriyet, "yeni bir ekonomik büyüme modeli" yaratamamıştır. AKP iktidarının böyle bir modelden çok, neoliberal paradigmayı ülkenin ve bölgenin değişen koşullarında yeniden ürettiği söylenebilir. Bu yeniden üretimin, ekonomik yapı, Türkiye'nin dünya ekonomisiyle eklemlenme noktaları ve sermaye sınıfının bileşimi üzerinde önemli sonuçları vardır. Ancak bu sonuçların ortaya çıkması, AKP'nin yeni bir "model"le hareket ettiği anlamına gelmez. Yüksek borçlanmaya, sıcak para girişine, işçi sınıfı üzerinde muazzam bir baskı kurulmasına, özelleştirmeye ve varlık satışına, inşaat sektörü başta olmak üzere hizmet sektöründe yoğunlaşma ve sanayisizleşmeye dayanan paradigma, AKP'nin icat ettiği bir model değildir. AKP, bu paradigmayı, temsil ettiği sınıf adına "oldukça başarılı" bir şekilde icra etmiş ve kaçınılmaz sona dayanmıştır: Tıkanan, paradigmanın bizzat kendisidir.

23. AKP'nin 12 yıl daha ömrünü uzattığı neoliberal paradigmadaki tıkanmanın çok ani ve siyasi krizde yeni patlamaları tetikleyecek bir çöküşe dönüşeceği beklentisi, 2013 yılı sonbaharıyla 2014'ün ilk ayları boyunca dillendirilmiştir. Türkiye ekonomisinin bıçak sırtında yürüdüğü, sermaye sınıfının bu "yapıyla" ilgili hayli hoşnutsuzluk biriktirdiği, emperyalizmin AKP'yi taşıyan ekonomik yapıyı bir çırpıda çözebileceği gibi algılar, bu dönemde bir kez daha güncellik kazanmıştır. AKP'yi taşıyan ekonomik yapının bir geleceği yoktur. Ancak bu, ekonomide 2001 krizine benzer, mali yapının tetiklediği hızlı bir çöküşün an meselesi olduğu anlamına gelmemektedir. Uzun dönemdeki tıkanma, sermaye sınıfı, emperyalist merkezler ve muhtemelen konuya uzun vadeli bakabilen AKP'liler tarafından da görülmektedir. Gerici iktidarın, uluslararası gelişmelerin de yardımıyla 2014 yılını da ekonomide fazla hasar almadan kapatabilmesi olasıdır. Başka bir ifadeyle, 2013 sonunda egemen olmaya başlayan hava, kısa vade için dağıtılabilmiş görünmektedir. Siyasi krizin seyri, krizin yeni momentlerinin ortaya çıkması, ekonomideki bu kısa vadeli "toparlanma" algısını tamamen değiştirebilir. Ancak Haziran 2014'ten bakıldığında, bunun tersi, yani siyasi krizin ekonomideki çöküş nedeniyle yeni momentlere ulaşması beklenmemelidir.

24. Türkiye ekonomisinin 2014'ü geçtiğimiz yıla göre biraz gerileme göstererek, yüzde 3-3,5 civarı bir büyümeyle kapatması muhtemeldir. Ancak büyümede orta vadede tıkanma noktası yaklaşmaktadır. Sanayinin, özel olarak da imalat sanayisinin milli gelir içindeki payı, son 15 yılda düzenli olarak gerilemiş, bu dönemde imalat sanayisinin payı yüzde 24'ten yüzde 15'e kadar

düşmüştür. Bu denli hızlı bir gerileme, ölçeklerine göre sınai üretim altyapısı daha zayıf sayılabilecek, aynı zamanda maden ihracatçısı olan Brezilya, Güney Afrika gibi ülkeler hariç, Türkiye ekonomisiyle benzer özellikler taşıyan diğer kapitalist ülkelerde yaşanmamıştır. Son 15 yılda bir diğer önemli gelişme, imalat sanayisini oluşturan alt sektörler içinde inşaat malzemelerinin payının artması olmuştur. İmalat sanayisi üretiminin neredeyse üçte biri doğrudan ya da dolaylı olarak inşaat büyümesine bağımlı hale gelmiştir. Yeni ve büyük ölçekli imalat sanayi yatırımlarının gündemde olmadığı düşünüldüğünde, orta vadede büyümenin kaynakları kurumuş görünmektedir. Güney Kore ve onu izleyen kimi Asya ülkelerinde olduğu gibi, kendine mahsus bir sanayi ve teknoloji altyapısı geliştirilememiştir. Yakın gelecekte de bu tür bir dönüşüm mümkün değildir. Sanayisizleşme süreci Türkiye ekonomisinde istihdamın yapısında değişime ve gözlemlenebilir toplumsal sonuçlara yol açmıştır.

25. AKP'nin ekonomi cephesinde 2014 sonuna fazla sıkıntı yaşamadan ulaşma olasılığının güçlenmesi, biraz da uluslararası dinamiklerle ilgilidir. Uluslararası konjonktür, Türkiye ekonomisinin 2013 sonunda yaşadığı sıkışmayı hafifletmiş durumdadır. Bunda ABD Merkez Bankası'nın (FED) gevşek para politikasından geri adım atmasının, Türkiye ve benzer ekonomiler üzerindeki etkisinin beklenenden daha hafif olmasının ve bu ülkelere sermaye girişlerinin yeniden artmasının payı vardır. Mayıs 2013'te başlayan yabancı sermaye çıkışı, Şubat 2014 sonrasında tekrar tersine dönmeye başlamıştır. Bunun nedenlerinden biri, FED'in beklenenden daha "temkinli" davranmasıdır. Dahası, Avrupa Merkez Bankası, deflasyon korkusu nedeniyle parasal genişleme sinyallerini giderek artırmıştır. Haziran başında bir kez daha piyasaya büyük miktarda Euro pompalayan Avrupa Birliği, halen tam anlamıyla, örneğin ABD'nin 2008 sonrasında yaptığı ölçekte bir parasal genişleme politikası ilan etmese de, bu yöndeki beklentiler güçlenmiş bulunmaktadır. Bu da, bir süre öncesine kadar Türkiye gibi ekonomileri rahatlatan dolar bolluğunun, bu kez Euro bolluğu olarak geri dönebileceğini göstermektedir. Nitekim bu dinamikler, "Kırılgan Beşli" diye nitelenen ülkelere sıcak para girişlerini yeniden artırmıştır. Bu durum, kuşkusuz, "kırılganlık" saptamasına neden olan faktörlerin ortadan kalktığı anlamına gelmez. Ancak Dünya Bankası gibi uluslararası emperyalist kuruluşların beklentilerine de yansıyan bir iyimserlik söz konusudur. Dünya ekonomisi için büyüme tahmini aşağıya çekilirken, Türkiye ve benzeri ülkeler için beklentiler yükselmiştir. Yerli ve yabancı sermaye açısından 30 Mart seçiminin "siyasi belirsizliği" nispeten azaltması da, AKP'nin 2014'te ekonomi alanında zevahiri kurtarma olasılığını artıran bir diğer unsurdur.

26. Bu tablo, "AKP, bütün hesabını 2014'ü çıkarmak üzerine mi kurdu" sorusunu akla getirmektedir. Irak'taki gelişmeler ve Avrupa talebinin beklenen ölçüde artmaması gibi gelişmeler özellikle ihracat üzerinde risk yaratmakta, kısa vadeye ilişkin yeni belirsizlikler ortaya çıkarmaktadır. Ancak AKP'nin kendisi açısından çok değerli bir zamanı kullandığı açıktır. Gene de, gerici iktidarın bu zamanı Türkiye kapitalizmine yeni bir soluk aldıracak bir büyüme

modeline geçiş için kullanma olanağı ve yetisi bulunmamaktadır. Örneğin, taşeron çalışmayı Türkiye'de istihdamın ana biçimi haline getiren politikalar, özel istihdam bürolarına geçici iş ilişkisi yetkisinin verilmesi, kıdem tazminatının yok edilmesi gibi saldırılar, yeniden sanayi odaklı bir büyüme modelinin geliştirilmesi gibi bir perspektife bağlı değildir. AKP, emekçi sınıflara yönelik bu saldırıları daha da şiddetlendirerek sürdürse de, bu saldırıların toplamından Türkiye kapitalizmine soluk aldıracak yeni bir birikim modeli yaratamaz. Mevcut inşaata dayalı büyüme modelinin sürdürülmesi de çok açık ki kaynak girişinin kesilmemesine bağlıdır. Bu durumda iktidarın elinde politik bir arayış kalmaktadır. Bu arayışın odağında enerji sektörü durmaktadır.

27. İktidarın enerji politikalarına ağırlık vermesinin temel nedeni de, sözü edilen tıkanmadır. «Enerji koridoru» olma arayışında Azerbaycan'ın yanına iki ana kaynağın, Barzani petrolü ve Kıbrıs-İsrail gazının eklenmesi, bu kaynakların Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınması, AKP'nin emperyalist merkezlere yeniden güçlü bir çapa atmasını sağlayacaktır. Kürt meselesinde çatışmasızlık ve Türkiye Kürtleri'nin bu emperyal arayış üzerinden kapsanması, bu nedenle AKP açısından giderek daha büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte, bu politikanın içine yerleştiği ideolojik çerçeve olarak da işlevlendirilen Yeni Osmanlıcılığın çöküşü, AKP'nin elinin siyasi kriz öncesine göre çok zayıfladığını göstermektedir. Barzani petrolünün Türkiye'ye taşınması konusunda yalnızca Irak hükümetinden değil, ABD'den de salvolar gelmesi, AKP'nin enerji stratejisinin Türkiye burjuvazisinin yüreğine su serpecek bir nitelik taşıyamayacağına işaret etmektedir. Rusya'nın Avrupa üzerindeki enerji tekelinin kırılması kurgusuna bağlı olan bu stratejinin alternatifinin olmadığı da doğru değildir. ABD hem siyasal hem de teknolojik hamlelerle, Batı'nın enerjide Rus kaynaklarına bağımlılığını ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Artan kaya gazı üretimi ile ABD kendine yeterlilik noktasından enerji ihracatında daha güçlü bir konuma kaymaktadır. Gene de, AKP'nin enerji başlığına odaklanmasının somut ve gerçek bir karşılığı bulunmaktadır. Başta ABD olmak üzere emperyalist merkezler, AKP'nin enerji alanında attığı adımları yönlendirmeyi ve hem bu politikayı hem de bu politika üzerinden Türkiye'yi istediği doğrultuda eğip bükme çabasını sürdürecektir.

28. Benzer bir eğilim, TÜSİAD'ın omurgasını oluşturan tekeller için de geçerlidir. Türkiye burjuvazisinin ana bölmesi "uzun vadeden kaygı" duymakta, yalnızca AKP iktidarının ekonomi alanına yaptığı müdahalelerin yarattığı "bölüşüm" tablosu nedeniyle değil, emekçi sınıfların Türkiye kapitalizminin gelişkinliğiyle uyumlu bir biçimde yönetilmesi olanağı ortadan kalktığı için de hoşnutsuzluk içindedir. Ancak geleneksel sermayenin kısa vadede AKP'ye tümden meydan okumadığı ve okumayacağı açıkça görülmektedir. Tersinden bakılırsa, AKP'nin de Türkiye'nin geleneksel sermaye gruplarına yönelik tacizlerini yumuşatma eğilimi içine girdiği unutulmamalıdır.

29. İşçi sınıfı üzerinde ekonomik araçlarla yaratılan basıncın artarak sürece-

ği, Türkiye burjuvazisinin AKP faşizmine verdiği desteğin özellikle bu basınç üzerinden şekillenmeye devam edeceği bellidir. Ancak önümüzdeki süreçte, en azından 2014 sonuna kadar, işsizlik, enflasyon gibi olgularda çok hızlı ve kesintisiz bir yükseliş beklenmemelidir. Benzer şekilde, üretken olmayan altyapı ve üstyapı inşaat harcamaları gibi kamu harcamalarının bıçakla kesilmiş gibi durması söz konusu olmayacaktır. Nitekim AKP iktidarının seçim yatırımı olarak da düşündüğü Üçüncü Köprü, Üçüncü Havalimanı gibi büyük projeler, diğer ulaştırma projeleri hız kazanmıştır. Dolayısıyla kısa vadede işçi sınıfıyla AKP arasında, ekonomik faktörlerin çok güçlü bir şekilde belirlediği bir karşı karşıya geliş beklenmemelidir. Bu, AKP'nin icra ettiği neoliberal paradigmanın ve gerici iktidarın faşizan yöntemlerinin belirlediği TEKEL, Yatağan gibi örneklerin tekrarlanmayacağı anlamını taşımaz. Ancak işçi sınıfıyla sermaye arasındaki temel karşılaşma, başka nedenler bir yana, mevcut iktisadi koşullar nedeniyle de bu örneklerin genellenmesinden çıkartılamaz.

İkinci Cumhuriyet'in iflası

30. TKP'nin 2013 Konferansı'nda işaret edildiği gibi, "Birinci Cumhuriyet'in tasfiyesi ve İkinci Cumhuriyet'in kuruluşu olarak tanımlanan gerici dönüşüm, burjuva diktatörlüğünün temellerini sarstı, onu sağlamlaştırmak bir yana daha kırılgan hale getirdi". Gerici dönüşümün öncü öznesi olan AKP'nin ve özellikle bir lider olarak Erdoğan'ın bugün hâlâ siyaset sahnesinde ön planda yer alması, İkinci Cumhuriyet'in direnişinden çok, burjuva diktatörlüğünün kırılganlığının belirtisidir. AKP, bu kırılganlığa çözüm üretemediği gibi, daha derin bir krizin kaynağı olmaya da adaydır.

31. Türkiye'de Birinci Cumhuriyet, geri dönüşü mümkün olmayan biçimde çökmüştür. Çok şiddetli bir ideolojik altüst oluşla birlikte yaşanan bu çöküşle, Türkiye'de egemen ideoloji darmadağın olmuş, Birinci Cumhuriyet'le birlikte anılan ideolojik yönelimlerin üzerine inşa edilen siyasi tarzların tamamı bu çöküşten etkilenmiştir. 1923'ün, halkçı bir uyanışı emekçi halk cephesinde beslemekten çekinen laikliğinden yola çıkan ilerici yönelimler de, 1923'ün ulus devletinin harcı olan Türk milliyetçiliğine sırtını dayayan her türlü siyasi akım da, bu büyük ideolojik enkazın bir parçasıdır. Bu enkaz, kendisini yenileme ve tekrar ayağa kalkma gücüne sahip değildir, ancak içerdiği ideolojik temaları aynı içerik ve sınıfsal zeminle tekrar etmeye niyetlenen her siyasi çıkışı boşa düşürmeye ve etkisizleştirmeye muktedirdir.

32. Birinci Cumhuriyet'i tasfiye etmek ve onun yerine bir başka cumhuriyet kurmak amacıyla yola çıkan Türkiye gericiliği de, hem sınıfsal hem de tarihsel olarak Birinci Cumhuriyet'in mirasının bir parçası olduğu için, bu ideolojik çöküşten nasibini almaktadır. Türkiye'de dinci gericilik tüm tarihi boyunca Türkiye burjuvazisinin amaç ve çıkarları doğrultusunda hareket etmiş, aynı amaç ve çıkarlar doğrultusunda serpilip güçlenerek tek başına bir iktidar alternatifi haline gelmiştir. Tüm bu süreç boyunca Türkiye gericiliği ideolojik olarak Birinci Cumhuriyet'in karanlık ve geriye bakan yüzünden ve emper-

yalizmin tüm dünyada izlediği antikomünist ve emek düşmanı hattan beslenmiştir. Ülkede büyük bir dönüşümü hayata geçirmeye çalışan Türkiye gericiliği, ideolojik olarak tümüyle yeni ve bağımsız değildir.

33. Türkiye'de İkinci Cumhuriyet, burjuva düşüncesinin en gerici ve karanlık unsurlarının kalıcı iktidar arayışının somut siyasal karşılığıdır. Bu nedenle İkinci Cumhuriyet, 1923'ün ileriye bakan her türlü unsur ve düşüncesinin tasfiyesine dayanmak zorundadır. Birinci Cumhuriyet, tartışmasız olarak sermayenin iktidarına yaslansa da, bu sınıfsal temeli nedeniyle sakatlanmış olan ilerici unsurları da içeren bir bütündür. Türkiye toplumunun bir kesiminin bu unsurları içselleştirmiş olarak bu bütünün içinde yer almaları, İkinci Cumhuriyet'i bu kesimleri mutlak olarak dışlamak ve hatta tasfiye etmek zorunluluğuyla karşı karşıya bırakmıştır. Türkiye çapında bir ülkede, bu tasfiye, nüfusun çoğunluğunun ne düşündüğünden, ya da şu anda siyasal iktidarın kimin elinde olduğundan bağımsız olarak, mümkün değildir.

34. İkinci Cumhuriyet bir yeniden kuruluş projesi olarak ideolojik açıdan yeni ve bir kuruluş projesini taşıyacak kadar iddialı olamadığı ve Türkiye'nin en genel anlamıyla ilerici ve aydınlanmacı unsurlarını tasfiye edemeyeceği için, başarısız olmaya yazgılıdır. Türkiye gericiliğinin dönüşüm projesinin kısa vadede amacına ulaşamayacağı ve toplumsal meşruiyetinin olmadığı, geçen zaman içinde açık bir biçimde görülmüştür.

35. İkinci Cumhuriyet daha yolun başında derin bir krize girmiş ve daha önemlisi, yeni bir cumhuriyetin Türkiye gericiliğinin çizdiği çerçeve içinde kurulamayacağı artık tüm taraflarca anlaşılmıştır. Türkiye'nin ideolojik ve siyasi haritasına damgasını vuran, çöküş sonrası başarısızlık hali ve bu halin ortaya çıkardığı belirsizliktir. Türkiye burjuvazisinin ve onun siyasi ve ideolojik temsilcilerinin bu belirsizlikten çıkış için henüz bütünlüklü bir planı yoktur.

36. Dünyada emperyalizmin yaşadığı ideolojik bunalım, Türkiye'deki sermaye diktatörlüğünün belirsizliği aşacak ideolojik ve siyasi adımlar atmasını engellemektedir. Sosyalizmin çözülüşünden sonra elde ettiği ideolojik üstünlüğü adım adım kaybeden emperyalizm, tüm dünyada geniş kitlelere bir gelecek ufku sunmaktan acizdir. 12 Eylül'ü izleyen iki on yılda, emperyalizmin ideolojik atağından azami ölçüde faydalanan Türkiye burjuvazisinin soluğu, aslında AKP'yi iktidara taşıyan rüzgârla birlikte emperyalizmin ideolojik olarak zayıflama sürecine girmesiyle eşzamanlı bir biçimde kesilmiştir. AKP iktidarının ilk dönemlerinde yaygın bir şekilde kullanılan ve "demokrat, liberal ve özgürlükçü" olduğu ileri sürülen söylem, tüm dünyada bu iki on yılın ideolojik bakiyesidir. Bu bakiyenin tüketilmesinden sonra geriye dinci gericiliğin çıplak hali kalmıştır. Gericileşme ve dinselleşme yalnızca Türkiye'nin sorunu değildir. Emperyalizm ideolojik olarak tükettiklerinin yerine yenisini koyamadıkça, komünizme ve işçi sınıfına karşı beslenen gericilik, çeşitli biçimlerde halkların karşısına çıkmaktadır. Solun yükselişe geçtiği ülkeler bir kenara bırakılırsa, ırkçılıktan dinsel faşizme kadar her türden gerici akımın burjuva

düşünce sistemi içerisindeki ağırlığı her geçen gün artmakta, siyasi alanda da bu artışın somut karşılıkları gözlenmektedir.

37. İkinci Cumhuriyet'in öncü ve taşıyıcı gücü olan AKP, projenin çöküşüyle birlikte bir meşruiyet kriziyle karşı karşıya kalmış, meşruiyet mekanizmaları çözüldükçe devletin zor aygıtlarına daha çok başvurmuştur. İdeolojik olarak kendi tabanı dışında Türkiye'nin neredeyse tamamıyla bağlarını koparan AKP'nin bu kitlenin karşısına çıkmasının zordan başka bir yolu kalmamıştır. AKP durduğu yer açısından kendi kitlesi nezdinde bu zoru savunmaya ve meşrulaştırmaya çalıştıkça, durum gittikçe sürdürülemez bir hale gelmektedir. Bu tablonun tek çözümü, zorun yerini ideolojik mekanizmaların almasıdır. Emperyalizmin AKP'ye bu konuda verecek aklı olmadığı gibi, İkinci Cumhuriyet projesini destekleyen liberal gerici koalisyonun da ideolojik olarak tekrar ayağa kalkarak AKP'nin dışladığı kesimleri kapsama şansı yoktur.

38. Türkiye'de meşruiyet krizinin daha da derinleşmesinin ve sistemin tamamen tıkanmasının önündeki en büyük engel, parlamento içinde düzen siyasetinin temsilcileri olan partilerdir. Düzen içi muhalefet bir kez daha sistemin sigortası işlevini başarıyla yerine getirmektedir. Özellikle parlamento içindeki sosyal demokrat muhalefet, Türkiye'de bugün sistemin hâlâ işliyor görüntüsü vermesi için önemli ve Türkiye kapitalizmi açısından bu bağlamda vazgeçilmezdir. Bu noktada, İkinci Cumhuriyet'i ayakta tutmaya çalışan her siyasi aktör ve proje gerici ve gayrimeşru olmaya mahkûmdur.

39. İkinci Cumhuriyet'in başarısızlığı, siyasal planda AKP'nin ve lideri Erdoğan'ın geleceğine dair bir işarettir ama AKP'nin geleceğini belirleyen tek etmen değildir. AKP ve Erdoğan'ın siyasetten tasfiyesi, ya da AKP'nin Erdoğan olmaksızın yeniden yapılandırılması gibi çeşitli çözümler için, Türkiye'de sermaye sınıfının ve emperyalizmin basitçe yeni bir aktör, odak veya doğrultu üzerinde anlaşması yeterli değildir. Türkiye'de birincisinin çöküşü ve ikincisinin daha yolun başında derin bir krize girmiş olmasıyla ortaya çıkan Cumhuriyet eksenli boşluk, ancak aynı kapsam ve büyüklükte bir projeyle doldurulabilir. Türkiye burjuvazisinin ve emperyalizmin yakın gelecekte bu büyüklükte yeni bir proje geliştirebileceği yönünde bir işaret yoktur.

40. Her ne kadar, Irak ve Suriye'de yaşanan gelişmeler Kürt sorununu bölgesel dinamiklerden bağımsız ele alınamaz duruma getirmişse de, meselenin anahtarı hâlâ bölgede yaşayan Kürt nüfusunun en geniş ve politik kesimini oluşturan Türkiye'deki Kürtlerin elindedir. Uzun zamandır AKP ile müzakere halindeki Kürt ulusal hareketinin kısa vadede bu pozisyonunu değiştirmeyeceği bir veridir. AKP iktidarının attığı tüm gerici ve faşizan adımlara rağmen, müzakere masasını terk etmeyen Kürt hareketinin bundan sonraki çıkışları da, ister AKP'yi destekler ister karşısına alır konumda olsun, bu müzakere sürecinin bir parçası olarak ele alınmalıdır. Hareketin solla ilişkisi ve solla birlikte geliştirdiği projeler de bundan bağımsız değildir. Türkiye'nin geneline seslenen bir hareket olma çabasının bir parçası olarak solla geliştirilen pro-

jeler, BDP'nin HDP'ye dönüşmesiyle birlikte "Barış Süreci"nde Kürt hareketinin dönüşümü ve yasal zeminin kontrolü açısından önem kazansa da, Kürt hareketi içinde temel belirleyen değildir. Sol ile Kürt hareketi arasında sağlıklı bir siyasi ilişkinin gelişmesi yalnızca solun Kürt hareketinden bağımsız güçlenebilmesi ve inisiyatif alabilmesiyle mümkündür.

41. Türkiye siyasetinin bir bütün olarak sağa kayışı, yaşadığımız meşruiyet krizinden ve bu krizin sistemi sarsması muhtemel dinamiklerinden bağımsız ele alınamaz. Yalnızca Türkiye'de değil tüm dünyada burjuva siyaseti, merkezden yola çıkan analizlerle değil, bu siyasetin her bir parçasının sola ve işçi sınıfına karşı aldığı konum ekseninde incelenmelidir. Bu bağlamda, bugün Türkiye'de burjuva siyaseti merkezi boşaltmamakta ya da merkezden kaçmamakta, sistemin kalıcılığını ve uzun vadeli çıkarlarını düşünerek, soldan uzaklaşmakta, sola karşı aldığı konumu konsolide etmektedir. Birinci Cumhuriyet'in enkazı üzerinde yeni bir cumhuriyet yükselemeyeceğinden, ya da kısa vadede sermaye sınıfının aynı bütünsellik ve kapsamda yeni bir projeyle ideolojik ve siyasi bir atılım yapamayacağından hareketle, burjuva siyasetinin, bağımsız işçi sınıfı siyasetinin güçlenmediği koşullarda, sosyal demokrasi de dahil bir bütün olarak, sola karşı konum ve tutumunun kalıcılaşması beklenmelidir.

42. Dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişmeler, solun mücadele edeceği ve üzerinde yükseleceği zemini genişletmekte, mücadele başlıklarını zenginleştirmektedir. Birinci Cumhuriyet'in enkazından burjuva siyasetine yeni bir soluk devşirme olanağı bulunmadığından ve ölü doğan İkinci Cumhuriyet ideolojik olarak sermaye iktidarını besleyemeyeceğinden, İkinci Cumhuriyet'in üzerinde yükselmeye çalıştığı zeminlerden biri olan toplumsal çürüme derinleşecek, Türkiye'de zor mekanizmaları daha fazla işletilecek, dinci gericilik frene değil gaza basacak, toplumun her kesimine tüm alanlarda fiziksel ve düşünsel planda gerici ve faşizan bir baskı uygulanacaktır. Sermaye diktatörlüğünün ayakta kalmak için başka bir şansı yoktur. Bu baskıyı yalnızca fiziksel açıdan göğüslemek mümkün değildir. Türkiye'deki burjuva iktidarının şu andaki zayıf karnı, ideolojik düzlemdir. Sermaye sınıfına ve başta AKP olmak üzere onun siyasi temsilcilerine karşı verilecek ideolojik mücadele, hem fiziksel hem düşünsel alandaki zora karşı verilen kavgayı kolaylaştıracak; toplumsal çürümenin tabanını daraltacak; ideolojik düzlemde sisteme vurulacak her darbe, düzenin meşruiyetini geniş kitlelere sorgulattırdıkça işçi sınıfı ve emekçi kesimlerin mücadele azmi artacaktır.

C. SINIF ÇELİŞKİLERİ, SOSYALİZM MÜCADELESİ VE GÖREVLERİMİZ

43. Türkiye, toplumsal dinamiklerin canlı olduğu, sınıf mücadelesinin keskinleşme eğilimi gösterdiği, egemen sınıfın derin ideolojik ve siyasal krizlerle boğuştuğu, ekonomik olarak kırılgan ve sosyalist devrime gebe bir kapitalist

ülkedir.

44. Sosyalist iktidar mücadelesi, sistemin ideolojik ve siyasi krizinin yol açtığı boşlukları değerlendirmeden başarıya ulaşamaz. Siyasi tavır, açılım ve eyleme, solu marjinallikten çıkaracak etkili bir ideolojik mücadelenin eşlik etmesi zorunludur. Türkiye kapitalizminin soluğu, AKP iktidarıyla denenen büyük dönüşüm sürecinin kritik noktasında tıkanmıştır. Burjuva siyaseti seçenek üretmekte zorlanırken, sermaye iktidarı ideolojik zafiyet içine girmiştir. Bu zafiyetin yaşanmasında, Türkiye'deki aydınlanmacı, özgürlükçü ve yurtsever birikimin ve elbette partimizin büyük payı vardır. Söz konusu birikimin heba olmaması için, sosyalist ideolojinin baskın, toparlayıcı ve yapıcı bir müdahalesi gerekmektedir. Devrimci bir stratejinin toplumsal derinlik elde edebilmesi için, güncel siyasi konumlanışların ötesinde, sosyalist ideolojinin kriz yaşayan dinci, liberal ve milliyetçi ideolojilere, CHP'de somutlanan ve kendine özgü kriz dinamiklerini de barındıran Birinci Cumhuriyet kalıntısı ideolojilere, iyi planlanmış, etkili darbeler indirmesi zorunludur.

45. Partimiz, ideolojik mücadeleyi "bilimsel sosyalizmin" basitleştirilerek anlatılması olarak kavramaktan uzak durmuştur. Teori ve ideoloji terimlerini birbirinin yerine kullanan yaygın sol kavrayıştan farklı olarak, ideolojiler toplumsal mücadeleler içinde ve çok çeşitli aktörlerin katılımıyla oluşur. İdeolojik mücadele, toplumsal aktörlerin kendilerini belirli tarihsel değer ve yapılara da referansla meşrulaştırdıkları alandır. Bu meşrulaştırma eylemi, sözü geçen sınıfsal güçlerin kendi çıkarları ve buna "uygun" değerlerinin yanı sıra, toplumdaki ağırlık ve etkilerinden de beslenir. Sosyalizm açısından ideolojik mücadele ise çok boyutlu bir görevdir. Marksist teorinin mutlaka dahil olduğu bu süreç, esasen bir bütün olarak toplumun güncel ve tarihsel değerleri ile bunların güncel siyasal ifadeleri üzerinden hayat bulur.

46. Türkiye'de sol, sermaye diktatörlüğüyle karşı karşıya gelişi yalnızca eylemliliklere bırakma eğilimi içine girmiş, siyasi ve ideolojik cephede kendine sınırlı bir yaşam alanı açmayı tercih etmiştir. Sosyalizm mücadelesinin başarısı, eylemleri ve fiziksel karşı karşıya gelişleri ideolojik ve siyasi bir içeriğe yerleştirmeye bağlıdır. Tersi, devletin, Türkiye'de büyük bir potansiyele sahip olan devrimci enerjiyi soğurma yeteneğini geliştirmesinden başka sonuç vermez.

Seçimler ve sol

47. Siyasal mücadelenin önemli bir platformu olarak seçimler de, sol açısından benzer bir kısırlığa yol açmış durumdadır. Türkiye'de, genel olarak sosyalist hareketin, özel olarak da TKP'nin geçmişte toplumsallaşma noktasında yaşadığı sıkıntıları "devlet idaresinde deneyimsiz oluşuna" ve dolayısıyla seçim performansına bağlayan, seçim başarısını toplumsallaşma sorununda bir kalkış noktası olarak gören yaklaşım, probleme tersinden yaklaşmaktadır. Toplumsallaşma hedeflerinde yol alamamış, bu basıncı bertaraf edememiş

bir komünist partinin seçimlerde başarı elde etmesi mümkün değildir. Seçimler genel olarak devrimci mücadelenin, özel olarak da solun toplumsallaşma stratejisinin bir aracı olabilecekken, pratik ve ideolojik nedenlerle bu kapıyı açacak biricik anahtar olarak görülemez. 30 Mart 2014 yerel seçimleriyle birlikte bu durum iyiden iyiye açığa çıkmış, bu seçim Türkiye burjuva demokrasisi tarihinin meşruiyeti en zayıf seçimi olmuştur. Buna karşın, İkinci Cumhuriyet'in meşruiyet krizinin sandık desteği ile aşılması yahut hafifletilmesi yönündeki AKP stratejisi hâlâ geçerlidir ve bu strateji karşısında incelikli bir siyasi hat inşa edilmelidir. Seçimlerde bir yandan tüm kurumlarıyla İkinci Cumhuriyet'in meşruiyetini sorgulatıcı bir tarz gerekliyken, AKP'nin sandık ve çoğunluk kartını kullanmasının önüne geçmek de zorunludur. Bu ikisi arasındaki gerilimin somut durumlarda nasıl çözüleceği, ülke nesnelliği kadar partinin öznel gereksinimleri tarafından belirlenecektir.

48. Hatay-Defne örneğinde olduğu gibi, belli yerelliklerde elde edilecek seçim başarıları, özel bir seçim taktiğinin değil, geniş bir zaman dilimini içeren bir mücadele-örgütlenme stratejisinin ürünü olarak anlam kazanır. Partimiz, seçimler konusunda kategorik ve tekdüze bir tutum geliştirmekten çok, bu başlıkta siyasal ve örgütsel öncelikleri üzerinden hareket etmektedir. Parti, bu zamana kadarki pratiklerinde seçimlere toplumu dikeyine ve yatayına örgütleme noktasından yaklaşmış, seçimleri kendi iç örgütlülüğünü artırdığı bir süreç olarak görmüş, bu pratiği zenginleşen toplumsal seslenme kanalları açısından önemsemiş ve düzenden koparılabilen kitle gücünü gösteren bir platform olarak ele almıştır.

Haziran Direnişi ve devrimci strateji

49. 2013 Haziran Direnişi, Türkiye tarihinin en önemli halk isyanı olarak, devrimci bir strateji için son derece önemli veriler sunmuş, ayrıca sosyalizm mücadelesi için gerçek bir zemin yaratmıştır. Direniş, bir sistem değişikliği talebiyle tanımlanamamakla beraber, Türkiye'de devrimci bir atılımın toplumsal aktörlerini büyük ölçüde kapsamıştır. Harekete geçen milyonlar içindeki emekçi ağırlığı kendini ideolojik ve siyasi açıdan hissettirmese de, AKP iktidarına karşı yönelen öfke patlamasının sınıfsal kaynakları kesinlikle küçümsenmemelidir. Haziran Direnişi, çok geniş bir emekçi toplamını aydınlanmacı ve özgürlükçü bir eksende bir araya getirmiş, bu anlamda sosyalizm mücadelesi açısından kritik bir eşiğin aşılmasını sağlamıştır.

50. TKP'nin Haziran Direnişi'ne ilişkin 2013 Eylülü'nde yapmış olduğu ve "Haziran Direnişi İçin Eylül Tezleri" olarak kayıt altına aldığı saptamalar geçerliliğini korumaktadır. Direniş, partimize, siyasal doğrultusunda esaslı bir revizyonu değil, bu hattın inceltilmesini ve siyasal-ideolojik mücadelede yeni araçların devreye sokulmasını dayatmaktadır. Parti, en büyük boşluğu, Haziran Direnişi'nin enerjisini siyasal açıdan örgütlemek konusunda tereddüt ederek yaratmıştır. Direnişin sürekli bir hal alıp yeni toplumsal örgütlenmeler yaratacağı beklentisi, kendi başına bir örgütlenme-hareket diyalektiğine

oturan direnişin en fazla ihtiyaç duyduğu siyasal müdahalenin etkisizleşmesi sonucunu doğurmuştur.

Daha kentli daha eğitimli bir işçi sınıfı

51. Türkiye işçi sınıfı, hızlı bir değişim yaşamış, eğitimli ve kentli bir emekçi ağırlık ortaya çıkmıştır. Kentleşme hızı, sektörel yapıdaki farklılaşma, demografik gelişmeler, ortalama eğitim süresindeki artış gibi faktörler değişimin maddi arka planını oluştururken, ideolojik, kültürel ve siyasi süreçler de bu dönüşümde önemli belirleyenler olmuştur. 2005-2014 arasında işgücü 20 milyondan 25 milyona çıkarken, tarım sektörünün istihdamdaki payı yüzde 25'ten yüzde 20'ye gerilemiş, sanayinin payı hemen hemen sabit kalmış, inşaat dahil hizmetlerin payı ise yüzde 53'ten yüzde 58,5'e çıkmıştır. 10 yıllık sürede hizmet sektörlerinde çalışanların sayısı 10 milyondan 15 milyona yükselmiştir.

52. 1950'lerden itibaren iç göç olgusuyla birlikte devam eden kentleşme, 2000'li yıllarda hızlı bir gelişim sergilemiştir. Kentleşmeye 1960'lı yıllarda sanayileşme ve işçileşme, 1980'li yıllarda ihracata dayalı sanayileşme modeline bağlı olarak ucuz emek gücü ihtiyacının yol açtığı iç göç, 1990'lı yıllarda Kürt göçü damga vurmuştur. 2000'li yıllarda ise tarımın tasfiyesi, sanayisizleşme, inşaata dayalı büyüme, finansal genişleme, hizmet sektörlerinin çeşitlenmesi gibi gelişmeler yeni bir özgün dönem ortaya çıkarmış, kentleşme hızının en yüksek olduğu on yıllardan biri yaşanmıştır. 1960 yılında Türkiye nüfusunun yüzde 31,5'i, 1980 yılında yüzde 44'ü, 1990 yılında yüzde 59'u, 2000 yılında yüzde 62'si kentlerde yaşarken, 2012 yılı itibariyle bu oran yüzde 75'i geçmiş bulunmaktadır. Gelinen nokta itibariyle, Türkiye nüfusunun dörtte üçünün kentlerde yaşıyor olmasına ve tarım dışı işlerde istihdam edilmesine ek olarak, ticaret başta olmak üzere hizmet sektörlerinde sermaye yoğunlaşmasındaki artış, eğitimli kesimlerin artan oranda emekçileşmesi sonucunu doğurmuştur. 2001 krizi ve ardından gündeme gelen sermaye lehine yapısal dönüşümler, bu süreci hızlandırmıştır.

53. Hizmet sektörlerinin bir bölümü, artan taşeronlaşma gibi nedenlerle üretim sürecinin parçalanması sonucu açığa çıkan alanlardır. Lojistik, satış-pazarlama, özel güvenlik, araştırma faaliyetleri türünden sanayi üretimin parçası olan bazı işkolları, 1990'larda ve 2000'li yıllarda hızlı bir şekilde üretimden ayrılmıştır. Ancak hizmet sektörlerindeki büyümenin öne çıkan nedenleri, inşaat sektörü başta olmak üzere sanayi dışı sektörlere dayalı bir büyüme modelinin tercih edilmiş olması; teknolojik gelişmelerin de etkisiyle ortaya çıkan yeni alanlar; kent nüfusunun hızlı artışıyla tüketimin de hızlı bir artış göstermiş olmasıdır. Borçlanma olanaklarındaki çeşitlenmeyle birlikte tüketim alışkanlıklarındaki değişiklikler de bu kapsamdadır. İşçi sınıfının yapısındaki değişimin en net saptanabilir ilk göstergesi, hızlı gelişen hizmet sektörlerinde eğitimli işçi sayısındaki artıştır. İkinci gösterge ise çalışanların önemli kısmını kadınların oluşturduğu tarım kesimindeki tasfiyeye ve AKP iktidarının gerici

uygulamalarına rağmen, kentlerde hizmet sektörlerinde kadınların işgücüne katılımında önemli bir artış yaşanmış olmasıdır.

54. İdeolojik süreçlere ek olarak, AKP'nin şehircilik anlayışının ortaya çıkardığı yapı nedeniyle de, özellikle İstanbul ve Ankara'da, kentli emekçi dinamiğinin nicel ve nitel ağırlığını gündelik hayat içinde hissettirmekte zorlanması, bir olumsuzluk olarak görülebilir. Ancak bu dinamik, Haziran Direnişi'nde tanık olunduğu üzere, mücadele sürecinde yaratıcı eylem ve örgütlenme biçimlerinin de yardımıyla, fiziksel gücünün çok ötesine geçen bir ağırlık oluşturma avantajına sahiptir.

55. Türkiye'de işçi sınıfının örgütsüzlüğü, sosyalizm mücadelesinin toplumsallaşmasının ve eşik atlamasının önündeki en önemli engellerdendir. İşçi sınıfının nitel ve nicel özellikleriyle bölünmüş yapısı, bir yandan bu sorunu derinleştirirken, bir yandan da sınıfın farklı kesimlerine yönelik özgün örgütlenme çalışmalarının başarı şansını azaltmaktadır. Sınıfın örgütsüzlüğüne ancak ve ancak emekçi halkın örgütlenme arayışına yanıt veren, hedefi belli ve sonuca odaklanmış bir siyasal mücadele zemininde müdahale edilebilir.

56. Türkiye işçi sınıfının yapısındaki değişim, işçilerin siyasallaşmasını kolaylaştıracak ve kendilerini sınıf kimliğini geriye çekmeden çeşitli toplumsal kanallarda ifade edebilmelerini sağlayacak koşulları olgunlaştırmıştır. Haziran Direnişi'nde, başta hizmet sektöründe çalışanlar olmak üzere işçi sınıfının belli kesimlerinin özellikle öne çıkması, aynı koşulların sonucudur. Ayrıca, Haziran'da tüm Türkiye'ye yayılan eylemlere bulundukları yerelliklerde katılan sanayi işçilerinin, Haziran Direnişi'nde yer alan sınıfın diğer kesimleriyle buluştuğu ve ortaklaştırıcı bir toplumsal kanalın açıldığı görülmüştür. İşçi sınıfının birliği ve örgütlenmesi, sınıf içi bölünmüşlükleri veri alan farklı örgütlenme biçimleriyle ya da bunları bir çatı altında toplamaya çalışan zorlayıcı modellerle değil, işçilerin kendilerini doğrudan toplumsal kanallarda ifade edebilecekleri, siyasallaştırıcı sistematik çalışmalarla mümkündür. Bu nedenle işçi çalışmalarında işyeri merkezli ve sektörel yaklaşımlar, işçi sınıfını ayırıcı ve ekonomik mücadeleye daraltan pratikler olarak kurgulanamaz. İşçi sınıfının çalışanlar, geçici işçiler, işsizler, emekliler; sözleşmeli ve taşeron işçiler, kadrolu işçiler; beyaz yakalılar, mavi yakalılar; sendikalılar, sendikasızlar; sigortalılar, kayıtsız işçiler; sanayi işçileri, tarım işçileri, hizmet sektörü işçileri; kamu emekçileri ve kamu işçileri gibi farklı bölmelerine yönelik çalışmalar, bu doğrultuda yürütülmelidir.

57. Türkiye işçi sınıfının, ara yüzey örgütlenmesi ihtiyacından hareketle diğer toplumsal kesimlerden izole edilmesi büyük bir yanılgıdır. Türkiye işçi sınıfının siyasallaşması ve örgütlenmesi, işyerlerinde kalıcı örgütlenmeler sağlanması, işçilerin kendilerine toplumsal kanallar bulmasıyla mümkündür.

58. Türkiye'de sendikalar, işçi sınıfının örgütsüzlüğünü ortadan kaldıracak araçlardan biri olma işlevini yitirmiştir. Sendikal örgütlülük oranı yüzde 9,45,

sendikalı işçi sayısı ise 1 milyon dolayındadır. Ancak, resmî istatistikler, kâğıt üzerinde kalan sendikal üyelikleri de içermektedir ve bu nedenle reel sendikalaşma oranının yüzde 5'lere kadar düştüğü görülmektedir. Ayrıca işçi sınıfı tanımı biraz daha genişletilip geniş emekçi kesimler bu rakama eklendiğinde, örgütlenme oranı daha da gerilemektedir. Bu tablo, sendikaların örgütlenme yeteneği ve kapasitesinin ortadan kalktığını, emekçilere ulaşma ve bu kesimlere seslenme aracı olmaktan çıktığını göstermektedir. Bu durum, Soma cinayetinden sonra da tanık olunduğu üzere, tüm kesimleriyle işçilerin ve toplumun sendikalara güvenini yitirmiş olmasıyla da ilgilidir.

59. TKP'nin sendikaların verili durumundan hareketle yıllar önce başlattığı "çiftlik değil, sınıf sendikası" eksenli çalışmalarının, parti büyüdükçe, sendikal zeminde ortaya çıkan fırsatları değerlendirme kaygısıyla kısa vadeli ve kalıcı olmayan örgütsel kazanımlar uğruna dengelendiği ve hızını kaybettiği gözlenmiştir. Aynı kaygılar, sınıf çalışmalarında bir hantallığa yol açmış ve etkisi giderek azalan sendikal çalışmalarda sonuçsuz ve edilgen beklentiler yaratmıştır. Türkiye'de sendikaların işçi sınıfı örgütlenmesi için elverişli bir zemin sağlamadığı, aksine, birçok örnekte sınıfa ulaşmanın önünde birer engel oldukları açıktır. Kamu emekçilerinin örgütlendiği sendikalar da, bu değerlendirmenin dışında değildir. Mevcut sendikal odakları dönüştürmek ve işçi sınıfını örgütlemek adına daha sağlıklı ve sonuç alıcı bir pratiği hedefleyen yeni sendikal yaklaşımlar, var olan sendikal yapıların iç denge hesapları arasında kaybolmakta ve sonuçsuz kalmaktadır. Bu nedenle, sendikal alana yönelik geliştirilecek politikaların her türlü dengecilikten uzak, aynı zamanda tüm sektörlere ve emekçilere hitap eden radikal bir çıkış olarak planlanması gerekmektedir. Bu çıkışın mevcut sendikal anlayışı ve zemini reddeden bir içeriği olacağı açıktır. Böylesi radikal bir çıkışı örgütleyebilmek için, işçi sınıfı içindeki çalışmaların bir sendikal koordinasyonun ötesine geçmesi gerekmektedir. Türkiye'de sendikaları da ayağa kaldıracak enerji, işçi sınıfının toplumsal ve siyasal örgütlenmelerin içine çekilmesiyle yaratılacaktır.

Gençliğin arayışı ve sosyalizm

60. Yeni bir rejim kurma iddiası, "yeni"yi temsilen bir gençlik dinamiği yaratmak zorundadır. İkinci Cumhuriyet'in kurulamadan çöküşünün göstergelerinden biri de, bu tür bir gençlik dinamiği yaratamıyor oluşudur. Gericiliğin gençlik içindeki etkisi büyük ölçüde güce biata, gelecek kaygılarına karşı kendini sağlama alma bencilliğine dayanmaktadır. Haziran Direnişi'ndeki gençlik dinamiğine AKP'nin karşılık verememesi, bu doğrultudaki girişimlerinin alay konusu olan bir sakillik ya da siniklikle sonuçlanması, gericiliğin bir toplumsal projenin taşıyıcısı ve meşrulaştırıcısı olarak gençlik dinamiği yaratamayacağının en somut örneğidir.

61. Gericiliğin bilim ve aydınlanma düşmanlığı, akademik kurumları "meslek kursları"na çevirmiş; bilimsel, kültürel ve entelektüel açılardan kurumaya terk etmiştir. Liselerden üniversitelere tüm eğitim-öğretim sistemi, insanlığın

ilerici ve aydınlık birikimini, özgürlükçü ve eşitlikçi değerleri karşısına almaktadır. Gericilik, öğrenci gençliğe kültürel çoraklığın yanı sıra işsizlik korkusu, en az işsizlik kadar kötü çalışma koşulları, sürekli taşıdığı bir gelecek kaygısı ve umutsuzluk vaat etmektedir.

62. Haziran'ı önemli kılan, gençliğin bu karanlık tablo karşısındaki parçalı öfke ve tepkilerini, mevcut düzenin meşruiyetini sorgulayan bir toplumsal arayışa taşımasıdır. Gençliğin büyük kısmı daha eşit, özgür ve aydınlık bir toplum arayışındadır. Bu arayışın sosyalist ideoloji ile barışıklığı açıktır. Sosyalizmin gençliğe seslenme ve örgütlenme olanakları, uzun yıllardır görülmedik oranda artmıştır. Yaşanan sürecin Birinci Cumhuriyet'in çöküşünü de içermesiyle uyumlu bir biçimde, Haziran Direnişi ile beraber gençlik içinde Birinci Cumhuriyet referanslı siyasal refleksler etkisizleşmiştir. AKP gericiliğinin bunu daha gerici, baskıcı ve adaletsiz bir rejimle ikame etme girişiminin gençliği kapsaması mümkün olmamıştır. Haziran'da gözlendiği üzere laik, özgürlükçü, dayanışmacı ve bağımsızlıkçı duyarlılıklar ile sosyalizm arasındaki mesafenin en hızlı kapanabildiği kesimlerden biri gençliktir. Gençlik bu bağlamda sosyalizmle anlamlandırılmış bir eşitlikçilik, laiklik, özgürlükçülük ve anti-emperyalizmin ana toplumsal taşıyıcılarındandır.

63. Gençlik, kendi başına, kategorik olarak devrimci değildir. Fakat özel bir yatkınlıktan bahsedilecekse, bunun temel nedeni, gelecekten beklentilerinin ve kaygılarının yoğunluğu itibariyle, arayışlarına verilen yanıtların en hızlı karşılık bulduğu kesimlerden biri olmasıdır. Parti, ideolojik mücadeleye önem vererek, gençliğin arayışlarını bütünlüklü bir yapıya yöneltecek ve yeni bir toplum mücadelesine taşıyacak, bunun mevcut düzenin meşruiyetini yeniden üreten kanallarda öğütülerek zaafa uğramasını ve siyasete küstürülmesini engelleyecektir. Bu bağlamda, ideolojik mücadelenin güçlendirilmesi sadece bir olanağa değil, siyasal bir ihtiyaca ve zorunluluğa denk düşmektedir. Cinsellikten düşünce tarzına kadar özgürlüklere karşı baskıcı tutum; entelektüel, bilimsel, sanatsal zenginliğe karşı vasatlığı ve cehaleti yüceltmek; tüketime endeksli, boğucu ve günü kurtarmacı bir yaşam kültürü dayatmak; bunlara karşı tepkiyi bireysel yaşam alanlarına hapsetmek, gericiliğin ilerici ve yaratıcı toplumsal dinamikleri yok etme projesinin ayrılmaz parçalarıdır. Partimiz, okullardan sokaklara gençliğin kültürel tepkisinin gericilik karşıtı ideolojik, siyasal bir derinlik ve bütünlük kazanması için uygun araçları yaratacak, toplumsal yaşamı özgürleştirme mücadelesinden geri düşülmesine izin vermeyecektir.

64. Türkiye, genç işçi sınıfına sahip bir ülkedir. Dolayısıyla, işçi sınıfının bileşiminde meydana gelen değişiklikler, gençliği de etkilemiştir. Önceki on yıl ile karşılaştırıldığında, genç işçilerin daha kentli, daha eğitimli olduklarını ve hizmet sektöründe daha fazla istihdam edildiklerini söylemek mümkündür. Öte yandan, gençliğin ve işçi sınıfının bir parçası olarak "işçi öğrenciler", karşı karşıya oldukları türlü emek sömürü biçimleriyle dikkat çekmektedir. İçinde

bulunduğumuz dönemde öğrencilerin emek sömürüsüne tabi tutulması eskisinden daha yaygın hale gelmiş, bu yönde işleyen mekanizmalar çeşitlenmiş ve yaygınlaşmış, örneğin sorun yalnızca staj, intörnlük gibi dönemsel biçimlerden çıkmıştır. Okumak için kölelik koşullarında çalışmak zorunda olan ya da okul sıralarında staj, proje ödevi, uygulamalı ders gibi değişik biçimlerde emekleri sömürülen "işçi öğrenci"lerin yükselttikleri, insanca yaşamaya yetecek ücret, insanca çalışma koşulları, güvenceli iş ve sendikal hak talepleri, partinin gençlik içinde yürüttüğü devrimci faaliyetin doğal bir parçası haline gelmeli, parti bu mücadelelere öncülük etmelidir. Parti, "işçi öğrenci"lerin mücadelesi ile işçi sınıfının geleneksel kesimlerinin yürüttüğü mücadeleyi birleştirecek araçlar üretmelidir.

65. İnsanlığın ve ülkemizin aydınlık ve ileri kültürel sanatsal birikimi, tarihsel değerleri, AKP'nin gerici, piyasacı politikalarına uyumlu olarak yok edici, baskılayıcı saldırı altındadır. AKP projesinin toplumsal dayanak bulabilmesi, kültürel derinlikten, sanatsal algıdan, bilimsel sorgulamacılıktan uzaklaşmış, alıklaştırılmış ve hurafelere boğulmuş itaatkâr kişiler yaratılmasıyla, yurttaşlıktan tebaya dönüşle mümkündür. İnsanlar arası ilişkilerdeki çözülme ve çürümeye etkileri de göz ardı edilemeyecek bir tahribattır bu. Gericiliğin ve piyasacı ucuzluğun panzehiri olan ne varsa, AKP gericiliğinin hedef tahtasındadır. Parti, bu kültürel yıkıcılığa, tarihsel barbarlığa, ucuzluğun yüceltilmesi ve niteliğin dışlanmasına karşı, gericiliğin ve piyasanın kuşatması altındaki ilerici, devrimci, özgür sanatsal yaratımların, kültürel çalışmaların, bilimsel araştırmaların yanında yer alacak, parti kadrolarını bu bilinçle donatacak, kültür ve sanat alanının sınıfsal niteliğinin altını çizerek, sosyalizm mücadelesinin olmazsa olmaz parçası aydınlarla buluşacaktır.

Kürt halkının ileri unsurları

66. Türkiye'de kentli emekçi sınıflar içinde önemli bir Kürt nüfusun olduğu açıktır. Partimiz, Haziran Direnişi sırasında olduğu gibi, yükselen toplumsal mücadelelere örgütsel aidiyetten çok, toplumsal sorumluluk bilinciyle katılan ya da ilgi gösteren Kürt emekçilerini örgütlemekle yükümlüdür. Kürt sorununun bölgesel, hatta uluslararası boyutunun ortaya çıkardığı karmaşık ve genellikle çözümsüz stratejik başlıklara yönelik ilgi sürecektir. Aynı şekilde Kürt halkıyla dayanışma sorumluluğunun ihmal edilemeyeceği de açıktır. Ancak bu başlıklar, esas yükümlülüğün önüne geçmemelidir.

67. Kürt halkının sınıfsal açıdan en ileri unsurları, batının ve bölgenin büyük kentlerinde yaşamakta ve hem sınıf çelişkilerinin hem de derin ideolojik hesaplaşmaların içinde yer almaktadır. Kentli Kürt emekçilerinin ve aydınlarının küçük ama anlamlı bir bölümü, partimizin saflarındadır. Bu örgütlülüğün genişlemesi, partinin bu alana yönelik siyasal ve kültürel araçları zenginleştirmesine bağlıdır. Bu doğrultuda atılacak adımların Kürt yerleşimlerindeki ve Avrupa'daki Kürtler, giderek Kürt siyaseti üzerinde bir etkisinin olacağı açıktır.

68. Kürt ulusal hareketinin Türkiye'deki ve bölgedeki sınıf mücadelelerine, dinselleşme olgusuna, önemli ideolojik ve siyasal gerilimlere yaklaşımı, taktik manevralar doğrultusunda değişkenlik gösterse de, giderek artan bir Kürt nüfusa hitap edemez olmuştur. Partimiz, Kürt siyasetinin gündelik konumlanışına olan ilgisinden çok daha fazlasını, bu nüfusta yer alan kesimin siyasal ve ideolojik arayışına göstermek durumundadır. Türkiye'de işçi sınıfının ve öğrenci gençliğin içinde bu kesimin azımsanamayacak bir ağırlığı vardır.

Alevi dinamizmi ve sol

69. AKP, Alevilere ilişkin açılım politikalarını üç nedene dayandırmıştı: Birinci Cumhuriyet ile girdiği hesaplaşmada kendisine taban oluşturmak; eski rejimin tasfiyesi için gereksinim duyduğu zamanı kazanmak; Alevi kitlesinde İslamcı-Sünni çizgiyi tahkim edecek asimilasyoncu gedikler açmak. AKP'nin bütünlüklü olarak Alevilere biçtiği misyon, dinsel ve kültürel iddialarından vazgeçerek Sünni İslamın otantik alt kültürü olmalarıdır. Bu buyruk hükmündeki talebin Alevi kitlelerde karşılık bulmadığı ve bulmasına da ihtimal olmadığı yeterince açıktır. "Dinselleşme ve Komünistler" başlıklı 11. Kongre metninde de belirtildiği gibi, İkinci Cumhuriyet'in sınırları vardır ve Aleviler bu sınır uçlarından biri olarak hâlâ varlığını korumaktadır.

70. Dinci AKP kuşatmasının Alevilerde liberal-kimlikçi "mezhep perspektifi" üzerinden karşılık bulması tehlikesine rağmen, Alevi hareketinin parçalı doğasından türeyen seküler-cumhuriyetçi ısrarın temel öncelik olma niteliğini yitirmediği Haziran Direnişi'yle görülmüş, Alevi kitlesi dar mezhepçi-kimlikçi taleplere mesafeli duruşunu ortaya koymuştur. Bununla birlikte, yüzünü ilerici, aydınlanmacı değerlere dönmüş Alevi kesimlerin çoğunluğunun benimsediği eşit yurttaşlık talebi, sınırlarına ulaşmıştır. Alevi toplumsallığının kent merkezlerinde birikmiş olması ve geçmişe göre daha kentli bir karakter taşıyor olması da dikkate alınmalıdır. AKP iktidarına karşı tepki ve mücadelenin toplumsal arayışla çakışma noktası, aynı zamanda solun Alevi kitlelerle buluşma zeminidir.

Türkiye siyaseti ve kadınlar

71. Kapitalist sistemin doğuşu, gelişimi ve bugünü düşünülürken, tarihi kapitalizmden çok daha eskilere dayanan erkekegemen toplumsal yapının, kapitalizmdeki toplumsal ilişkilerin kurucu ve yeniden kurucu başat öğelerinden olduğu ve bu ilişkilerle yeniden ve yeniden biçimlendiği unutulmamalıdır. Kadın-erkek eşitsizliği, kapitalist sistemin toplumsal mayası karılırken bu mayaya şekil veren ve yine bu maya tarafından tekrar biçimlendirilen temel toplumsal kalıplardan biri olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. 19. yüzyıldan bu yana kadın-erkek eşitsizliği başlığında ilerici toplumsal mücadeleler birçok mevzi edinmiştir. Bununla birlikte, işçi sınıfının tarihsel bir aktör olarak zayıflaması ve neoliberal-muhafazakâr politikaların kadına biçtiği toplumsal rol nedeniyle, elde edilen bu mevziler yitirilmiş ya da erozyona uğ-

ramıştır. Bu nesnel gelişmeye paralel olarak, dünyada kadın-erkek eşitsizliği alanında ilerici mücadeleler veren ideolojik odakların, başta toplumsal üretim ilişkilerinin kadın-erkek eşitsizliğini yeniden üretmedeki rolünü yadsımak; iştahla düzen içi çözümlere odaklanmak; Soğuk Savaş sonrası dönemde tüm dünyada hızla siyasi iktidarlara taşınan muhafazakâr ve/veya dinci-gerici ideolojilere karşı cephe açmak yerine bu ideolojilerle rezonansa girmeyi tercih etmek gibi türlü nedenlerle soluklarının tükendiği ve yeni mevziler elde etmek konusunda başarısız oldukları görülmektedir.

72. Türkiye'de kadınların AKP iktidarının kendilerine biçmeye çalıştığı rollere sıkışmayı kabullenmeyişleri ve Haziran Direnişi'ne yoğun katılımları, gerici iktidarın toplum kurgusu önündeki en önemli engellerden biri olduklarını göstermiştir. AKP'nin toplumsal ilişkileri ve gündelik hayatı dinci gerici ideoloji doğrultusunda biçimlendirmeye çalışmaktan vazgeçemeyecek oluşu, kadınların ise bu sürecin karşısında durmayı "yaşam hakkı" olarak görmesi, ortaya düzen açısından çözümü mümkün olmayan bir gerilim çıkarmaktadır. Türkiye'de kadınların giderek artmakta olan kaygılarını hesaba katmayan, kadın sorununa radikal yanıtlar üretemeyen bir komünist hareketin başarılı olma şansı yoktur.

73. Haziran Direnişi'nde kadınların ön plana çıkması, Türkiye'de kadın sorununu liberal bir çerçevede ele alan kadın hareketine karşı sosyalist hareketin elini güçlendirmiştir. Haziran'da direnen kadınlar, Türkiye'de kadın sorununu kimlik politikalarına daraltan liberal yaklaşımın gerici çıkışlara verdiği desteği, kadınların modernleşme ve sekülerleşme ile elde ettikleri kazanımları küçümseyen ve hatta karşısına alan tavrı mahkûm etmiştir. Haziran'da ortaya çıkan kadın dinamiği, uzun süredir genellikle liberal bir zeminde tanımlanan "özgürlük" konusunda sosyalistlerin öne çıkmasını da sağlamıştır. Özellikle Birinci Cumhuriyet'in yıkıma uğratıldığı süreçte, çoğunlukla gericilikle paslaşan "özgürlükçü" akımlar, kadınların dinselleşmeye karşı özgürlük taleplerıyle birlikte güç kaybına uğramış ve özgürlükçülükle aydınlanmacılık arasındaki mesafe kısalmıştır. Sosyalist hareket henüz sonuçlanmamış bir mücadelenin sürdüğü "özgürlükçülük" alanında daha cesur davranmak için tarihsel bir fırsat yakalamıştır.

74. Türkiye'de kentli kadınlar; başta beyaz yakalı emekçi kadınlar, emek sömürüsüne tabi tutulmaktan başka bir geleceği olmayan üniversiteli ve liseli öğrenci kadınlar olmak üzere, dinselleşme karşısında kadın direnişinin en öne çıkan kesimleridir. Bu kesimler arasında kentli, kadın ve emekçi oluşları nedeniyle beyaz yakalı kadınların özel bir önemi vardır. Beyaz yakalı emekçi kadınlar, Türkiye'de kadın tartışmalarını ideolojik olarak belirleme kapasitesi yüksek ve Haziran'da da görüldüğü üzere mücadele etmekten çekinmeyen başlıca gruptur. Bir bölümü eğitimini tamamlayarak çalışma yaşamında yerini alan, bir bölümü üniversite ve lise eğitimini sürdüren ve Türkiye'nin eğitimli emekçi toplamına katılmaya hazırlanan bu kadınlar, önümüzdeki dönemde

de Türkiye siyasetini etkileyecek bir kesim olarak rol üstlenmektedir.

75. Kadınların direnişi söz konusu olduğunda, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde sermaye talanına karşı doğayı ve yaşam alanlarını savunan köylü kadınların ve gündelik hayatta buldukları her zeminde AKP'yi eleştirmekten çekinmeyen her yaştan ev emekçisi kadınların önemi göz ardı edilemez. Bu kadınların karşı çıkışları, her zaman doğrudan "kadın meselesi"yle ilgili olmasa da, her bir sorunda AKP'ye karşı direnişin toplumsal meşruiyetini, yaygınlığını artırmaları ve toplumsal psikolojiyi belirlemeleri bakımından çok önemlidir.

76. Kadınlar için AKP iktidarı ve dinselleşme, yalnızca en doğrudan biçimleriyle, çok çocuk yapmak, fiilen yürürlükte olan yaygın çokeşlilikte erkeğe bağımlılığa zorlanmak, toplumsal yaşamda üretkenlikten ve iş yaşamında yerini almaktan, ekonomik bağımsızlıktan mahrum bırakılmak, eve hapsedilmek anlamlarına gelmemektedir. Neoliberal-gerici sentez bağlamında kadının aynı zamanda atölyede, fabrikada, işyerinde köleleştirilmesi gereksinimi de ortaya çıkmıştır. AKP gericiliği düzenin bu gereksiniminin karşılanmasını zora sokma riskine yol açan eğilimler barındırmakla birlikte, bu gereksinime yanıt üretmeyi de gözetmektedir. Daha fazla dinselleşme, kimi yerde, kadınların eğitim ve iş yaşamına katılabilmelerinin bir aracı ve önkoşulu olarak da pazarlanmaktadır. Gericiliğin kadınlar üzerinde kurmaya çalıştığı tahakküm yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda iktisadi bir tahakkümdür.

77. 12 yıllık AKP iktidarı, Türkiye'de erkek egemenliğini daha da pekiştiren bir unsura dönüşmüştür. Kadın cinayetleri bunun en açık göstergesidir. Bu nedenle, partimiz, kadın-erkek eşitsizliğiyle ve bugün bu eşitsizliği giderek daha da derinleştiren dinselleşmeyle amansız bir mücadele yürütecek; kürtaj hakkı, cinsel taciz, çocuk yaşta evlilik, kadına yönelik şiddet gibi insanlık onurunu zedeleyen tüm sorunlar karşısında kadınlarla birlikte mücadele verecektir.

LGBT, Haziran ve sosyalizm

78. Bir süredir onurlu bir yaşam talebiyle hareket eden LGBT'ler, Haziran Direnişi'nin öne çıkan toplumsal kesimlerinden biri olarak mücadele meşruiyetlerini artırmış, direnişin dayanışmacı, eşitlikçi ideolojik öğelerini güçlendirmişlerdir. LGBT'ler tarafından yürütülen mücadelenin önemli başlıklarından biri olan "eşit vatandaşlık" talebi, her şeyden önce yurttaşlık hukukunu yok sayan uygulamaları nedeniyle İkinci Cumhuriyet'le kavgalıdır. AKP iktidarının körüklediği gericilik koşullarında, bu kesimin "eşitlik" talebinden öte, yaşam hakkının tanınmaması söz konusudur. Türkiye'de özellikle Haziran'dan önce büyük ölçüde liberal bir çerçeveye sıkıştırılmak istenen LGBT mücadelesi, AKP iktidarının yarattığı yeni siyasal ve ideolojik ortamda, belli oranda bu çerçeveyi terk etme işaretleri vermektedir. Parti, başta metropoller olmak üzere tüm ülkede önemi göz ardı edilemeyecek bu dinamiğin sosyalizmle buluşmasını sağlayacak kanallar yaratacaktır.

Haziran Direnişi ve örgütlenme arayışı

79. Haziran Direnişi'yle açığa çıkan dinamiklerden olan örgütlenme arayışı, özel bir önem taşımaktadır. Bu arayış, direnişi yaratan aydınlanmacı, laik, yurtsever, anti-emperyalist ve birçok yönden piyasa ve kapitalizm karşıtı duyarlılıkların doğrudan sonucudur. Bu duyarlılıkların beslediği ortak zemin, AKP'ye karşı örgütlenme ihtiyacıdır. Haziran Direnişi sürecinde, tek tek ya da topluca bu duyarlılıkları hedef alan liberal ve milliyetçi yaklaşımlar, örgütlenme ihtiyacını daha da yakıcı hale getirmiştir. Direniş kitlesi içinde örgütsüzlük telkin edenlerin, direnişi doğuran ortak siyasal hedeflere ve ilkelere değil, tekil özelliklere vurgu yapanların sayısı az değildir. Hareketin meşruiyet kaynağının bu "çeşitliliğin" korunması, hatta artırılması olduğunu savunanlar, öz itibariyle örgütsüzlüğü propaganda edenlerin ta kendisidir. Oysa Haziran kitleselliğinin barındırdığı çeşitlilik, "muhafaza edilmesi" gereken bir özellik değil, varlığını hareketin ortak bir doğrultuya sahip olmasından ve dayandığı toplumsal duyarlılıklardan alan bir durumdur. Esas olan, bu duyarlılıkların örgütlü kılınması, bozucu, yılgınlık üretici müdahalelere karşı direncinin artırılmasıdır. Bunun yolu da, bu ilke ve duyarlılıklar temelinde, bunların ötesine geçen ve yeni duyarlılık alanları açabilen, örgütlü bir halk hareketi yaratmaktan ve kendiliğinden hareketi siyaset düzlemine taşımaktan geçmektedir.

Bu, direnişin sürekliliğinin sağlanmasının, siyasal hedef belirleyen, örgütlü bir kitle hareketi yaratmaktan geçtiğini hisseden kitlelerin homojen olduğu ve bütünüyle düzen değişikliği hedefiyle hareket ettiği anlamına gelmez. Örgütlenme arayışının karşılık bulduğu kitleler içinde "AKP gitsin" diyenler ve örneğin İkinci Cumhuriyet'e bağlılık yeminleri eden CHP'nin Haziran Direnişi'nin kaynaklarının altını oyarak AKP'nin gidişini geciktirdiğini kavrayanlar da bulunmaktadır. Örgütlenme arayışının karşılık bulduğu kitleler içinde, kuşkusuz, düzenin değişmesi gerektiğini görenler de vardır. Partimiz bu arayışa yanıt üretmek zorundadır.

D. DEVRİMCİ GÖREVLERE HAZIRLANIRKEN PARTİ ÖRGÜTÜ

80. Türkiye Komünist Partisi toplumsallaşmak, toplumsal dinamiklere önderlik etmek ve yerelleşmek hedefleriyle, örgütsel temellerini sağlama almak ve güçlendirmek zorunluluğu arasındaki gerilimi yönetmekte başarılı olamamıştır. Bu başarısızlıkta kuşkusuz nesnel koşulların payı vardır. Ancak, gelinen noktada, parti yaşamında ortaya çıkan boşlukların ve yönetsel hataların üzerine cesaretle gidilmesi gerekir. Partimiz yeterince büyüyememekte, ama bazı 'büyüme hastalıkları'nı yaşamaktadır. Bunların üstesinden gelinmelidir.

81. Partideki içe dönüklüğü, kastlaşmayı, siyasetsizliği kırmak için yapılan radikal düzenlemeler, sorunun özünü oluşturan merkezi sorunlar aşılamadığı için sonuç vermemiş, tersine partinin örgütsel yapısını daha da zayıflatmıştır. Birim yapılarına ilişkin değişiklikler, birim toplantılarının dışarıya açılması, Örgüt Konseyi'nin oluşturması gibi adımlar, örgütün canlandırılmasını sağ-

lamamıştır.

82. Komünist partilerin örgütsel sağlığı, parti merkezinin siyasal üretimdeki etkisine, bu üretim sırasında partinin bütününden beslenmesine, karar ve açılımların parti tarafından eşit ve hızlı bir biçimde içselleştirilmesine, kararların partinin bütün çalışma alanlarında özünü koruyarak yeniden üretilmesine, partinin kararları güçlü bir biçimde hayata geçirecek yapıya kavuşmasına, süreklileşmiş ve dinamik bir eğitim mekanizmasının kurulmasına, parti içi iletişim kanallarının açık olmasına bağlıdır. Bütün bunlar için ideal ve kalıcı bir model olamaz. Sınıf mücadelesinin gereksinimlerine göre, parti bu niteliğini korumak için kendini sürekli yenilemelidir.

83. Bu bağlamda, partinin kurumsallığı ile, koşul ve gereksinimler doğrultusunda örgütsel işleyiş ve yapının değiştirilmesi arasındaki denge iyi kurulmak zorundadır. Partimizin örgütsel yapısının yapboza dönüşmesi, neden değil sonuçtur. Partimiz, uzunca bir süredir devrimci görevleriyle çelişen ve siyasal olmayan bir yönetim anlayışını aşamamanın bedelini ödemiştir. Bu anlayış, tek tek bazı yoldaşlarımızın sorunu olarak görülemez. Ancak bu anlayışın gösterdiği direncin kırılamaması, partimizde merkezi kurulları da etkileyen bir kadrolaşma sıkıntısının ürünüdür. TKP, parti yaşantısını kötürümleştiren statükocu eğilimleri partinin siyasi ve örgütsel yaşantısını zenginleştirerek önemsizleştirecek kaynaklar yaratamamış, mevcutları harekete geçirememiştir. Partide yaşanan krizin temel nedeni de budur.

84. Sorunun kaynağını kurutmadan, örgütün yapısıyla oynayarak partiyi dinamikleştirmeye çalışmanın sonucu, partililerin daha fazla yabancılaşması, yorulması ve iyi niyetle uygulamaya sokulan düzenlemeleri ciddiye almaması olmuştur. Oysa dengecilikten uzak durarak ve kişiselleştirmeden, partiyi cansızlaştıran belli bir yöneticilik tarzının yukarıdan aşağıya ortadan kaldırılması gerekirdi. Parti, bunun için gerekli enerjiyi yaratamamıştır. Sonuçta:

a) Partinin başından beri titizlendiği teorik üretkenlik, siyasal akıl ve örgütçülük bütünlüğü bozulmaya yüz tutmuş;

b) Partide bir yönetici katman oluşmuş, sorumluluklar bu katman içinde pay edilir hale gelmiş;

c) Bu yönetici katman dışında kalan kadrolar parti yaşamının kenarına çekilmiş, hatta dışına düşmüş;

d) Partinin merkezi siyasi üretimine giderek daha az kişi katılır hale gelmiş;

e) Parti merkezi adına konuşan ancak parti karar ve üretimini kendi konumlarını koruyacak tarzda kullanan bir yönetici tipolojisi ortaya çıkmış;

f) Bu yöneticilik tarzı yeri geldiğinde talimatla ve buyurarak, yeri geldiğinde partililerin itirazlarıyla empati geliştirip nabza göre şerbet vererek partiyi dejenere etmiş;

g) Parti siyasetinin örgütlü kılınmasındaki ağır aksaklıklar merkez-örgüt ikilemi biçiminde istismar edilmiş;

h) Son krizde olduğu gibi, kendi konumunu tehdit altında gören bu yönetici katman, yıllarca birinci dereceden sorumluluk almasına ve örgütün en kritik noktalarını tutmasına karşın, aradan çekilip, parti örgütünü parti merkeziyle karşı karşıya getirmeye kalkışmıştır.

85. Partimizin örgütsel sorunlarından bu yönetici katmanı sorumlu tutmak abestir. Yanıtlanması gereken, söz konusu katmanın nasıl oluştuğudur. Bu yönetici katman, partinin güncel gereksinimleri ve siyasal hedeflerinin yakıcılığının yarattığı basınç nedeniyle, partinin temel değerlerinin yeniden üretilmesi görevinin küçümsenmesinin ürünüdür. Partimize çok değerli katkılar sunan birçok yoldaşımızı da bu tarza mahkûm olmaya iten budur.

86. Partimizde bundan böyle, ne olursa olsun, yönetici bir katman oluşmasına izin verilmemelidir. Sosyalizm mücadelesinde görev alınır, sorumluluk üstlenilir, ancak yöneticilik diye daimi bir konumlanış olamaz. Partide görev ve sorumluluk alma teşvik edilirken yöneticilik önemsizleştirilmeli, bu nedenle görev ve sorumluluklar iyi tarif edilmelidir. Görev ve sorumlulukların hedefi belirlenmeli ve zaman boyutu tanımlı hale getirilmelidir.

87. Parti mutlaka kurumsallaşmalıdır. Ancak kurumsallaşma sosyalizm mücadelesinin gereksinimlerini bir kenara koyan şablonlar, değişmeyen bir örgütsel yapı ve kırtasiyecilikle sağlanamaz. Kurumsallaşma, partinin devrimciliğini, etkisini, bütünlüğünü sağlama alacak kural ve standartların parti yaşamında kalıcılaşmasıyla mümkündür.

88. Parti üyelerinin parti programı, kültürü ve siyasetiyle sağlıklı bir ilişki kurması ve birer komünist olarak gelişmesinin güvence altına alınması, kurumsallaşmanın ilk koşuludur. Parti içi eğitim, dar anlamıyla bir aktarım olarak görülmeksizin, partinin tüm kademe ve alanlarında hayata geçirilmelidir.

89. Partililik, taraf olmanın yanı sıra, siyasal açıdan örgütlü hale gelmektir. Üyeleri örgütlü kılacak, onlara örgütlülüğü hissettirecek zeminin yaratılması, kurumsallaşmanın bir diğer koşuludur. Cansız, hedefsiz ve işlemeyen örgüt ve birimlerin alternatifi, üyelerimizin kendi haline bırakılması olamaz. Parti, baştan aşağı yeniden örgütlü hale gelmeli, tek bir üyesini bile bu örgütlülüğün dışında bırakmamalıdır.

90. Defalarca karar altına alınmasına karşın, merkezi faaliyetlerin, alan çalışmalarının ve tek tek örgütlerin dönem değerlendirmesinin yapılamaması, yapılan değerlendirmelerin ise çoğu zaman gerçeği yansıtmaması, başarı-başarısızlık kriterlerinin belirgin hale getirilememesi, ortalamacı ve sorumluluğu hiçbir zaman üzerine almayan bir yöneticilik tarzının yol açtığı bir başka sorundur. Partide, dokunulmazlığını ve vazgeçilmezliğini ilan eden bir yönetici katman yaratılmış, sağlıklı tartışma yapılamaz hale gelmiş, siyasal önderlik

yerine idareciliğin öne çıktığı bir çalışma tarzına teslim olunmuştur. Yöneticilik konumunun bu kadar önemli hale geldiği bir yapıda, hesap verme ve eleştiri mekanizmasının işlemesi olanaksızdır. Bu tarz tıkanmaların aşılması konusunda bireysel çabaların işe yaramadığı, tersine sorunu kangrenleştirdiği de ortadadır.

91. Partide yeni kadroların yetişmesi, yalnızca eğitim başlığına sıkıştırılamaz. KP, devrimci bir parti olarak üyeleriyle dürüst, geliştirici, onları daha donanımlı ve atak hale getirecek tarzda bir iletişim kurmalıdır. Üyelerini, dayatmada bulunmadan, bireyselliklerini köreltmeden yönlendirmeli, onların gelecek planlamasına yoldaşça katılmalıdır. Parti komitelerinin, komitelerde görev yapanların bu tarz bir iletişim için yeterli olgunluğa ve donanıma sahip olması mutlaka sağlanmalıdır.

92. Parti standartlarının yükseltilmesi, parti içi yaşam ve partililik kültürünün gelişmesine de bağlıdır. Parti, düzenin her tür ideolojik saldırısına karşı kendi içinde de direnç geliştirmeli ve karşı ağırlık oluşturmalıdır. Tartışma yerine dedikoduculuğun, kolektif bilince dayanan yoldaşlık ruhu yerine insani temeli zayıf bir tür arkadaşlığın, yoldaşça sohbet yerine lobiciliğin geçmesi, partinin ideolojik mücadelede gerilediğini gösterir. Daha da kötüsü, partimiz, gelişkin siyasi hattına rağmen, ne yazık ki geri ve özensiz fikirlerin rastgele dışavurulduğu bir parti haline gelmiştir. Konunun parti standartlarıyla ilgili boyutuna, partililik kültürüyle ilgili boyutu da eklenmiştir. Parti başıbozukluktan, kuralsızlıktan, cehaletten, sorumsuzluktan arındırılmalıdır.

93. Parti içindeki son dönem tartışmalarda, kimileri tarafından sağlıksız bir biçimde küçümsenen "kentlilik" vurgusu, parti içi yaşamın canlandırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Kentlilikten "küçük burjuvaziye öykünme"yi anlayan bir zihniyetin partide boy gösterebilmesi, başlı başına trajik bir durumdur. Haziran Direnişi, Türkiye sosyalist devriminin kentli bir toplumsallık üzerinde yükseleceğinin kanıtıdır. Toplumsal dinamiklere müdahale ederken, sorunu yalnızca örgütün dışarıda kalan kitleye öncülük etmesi biçiminde formüle edemeyiz. Partinin kentli emekçilere seslenebilmesi, onlarla temas kurabilmesi, kapsayabilmesi ve sonuçta öncülük edebilmesi için de buna uygun bir örgütsel kültür geliştirmesi zorunludur. Partimiz ne yazık ki bunun uzağındadır. KP, böylesi bir örgütsel kültür geliştirirken, partiyi erkekegemen tutum ve cinsiyetçi siyaset dilinden kurtaracak bir hamleyi de mutlaka yapacaktır.

94. Üyelerini dönüştürüp geliştirme iddia ve becerisini yitiren bir parti çürür. KP bir işçi sınıfı partisi olarak, elitist eğilimlerle hesaplaşır, parti üyeliğini yetenekli ya da eğitimli insanların ayrıcalığı olarak gören her tür anlayışı mahkûm ederken, partide vasatın, sığlığın, bilgisizliğin ve tembelliğin kanıksanmasına asla izin vermez.

95. Komünist Parti, yeni bir gençlik hareketi yaratma, işçi ve öğrenci gençliği

kitle örgütlerinde bir araya getirme gibi hedeflere yönelirken, komünist gençlerin partili kimliklerinin aşınmasına izin veremez.

E. ÖRGÜTSEL BİR SİLKİNİŞ VE ETKİLİ SİYASET

96. Komünist Parti, hedefi ve çalışma alanı belirlenmiş birimler üzerinde ve tek bir üyeyi bile siyasal mücadelenin dışında bırakmayacak biçimde yeniden örgütlenmelidir. Her bir örgütte birimler, bütün üyelerin görüş ve önerileri dikkate alınarak, partinin siyasal hedefleriyle somut bir biçimde bağlantılandırılarak oluşturulmalıdır.

97. Partinin tüm örgüt ve büroları, Kongre kararları doğrultusunda hedeflerini ve mücadele konularını belirlemeli, düzenli aralıklarla partinin bütün kademeleri bu hedefler açısından durum değerlendirmesi yapmalı ve bu değerlendirmeler partiyle paylaşılmalıdır.

98. Partide konferansların kongrelerden rol çalması engellenmeli, üç yılda bir aşağıdan yukarıya bütün kademelerin seçimle belirlendiği, kapsamlı kongreler düzenlenmelidir.

99. Partinin kolektif önderlikten ne anladığı hem partiye hem kamuoyuna ayrıntısıyla açıklanmalı, bu gelişkin siyaset anlayışının propagandası yapılmalı, partide lider kültü yaratılmasına izin verilmemeli ve partinin bütün kademeleri, kolektif bir yönetim anlayışına uyarlanmalıdır.

100. Merkez Komitesi, partinin kolektif siyasi önderliği olarak tanımlanmalı, etkili, uyumlu, üretken ve dinamik bir kurul olmasını sağlayacak bir ölçekte tutulmalıdır. Merkez Komite içinde gerçekleşecek iş bölümü ve kurulacak komisyon ve komiteler, kurulun kolektif karakterini zedelememeli, yetkilerini devralmamalıdır.

101. Merkez Komite üyeliği hiçbir biçimde alan ya da örgüt temsiline dayanmamalı, partinin kolektif önderliğine değer katabilme ve o önderliğin parçası olma yeteneği gözetilmelidir. Partinin merkezi kurullarını ve kadrolarını belirleyen şey, sosyalizm mücadelesinin ihtiyaç duyduğu bütünlüklü, derinlikli, hedef tayin edici, örgütleyici ve harekete geçirici bir siyasi kavrayıştır.

102. Partide yetkileri tanımlanmış disiplin ve denetleme kurulları oluşturulmalı, bu kurullar parti yaşamının standartlarını güvenceye almak amacıyla yetkilerini kullanırken, çekinceli davranmamalıdır.

103. Partinin yeniden yapılanmasında öncelik, parti geleneklerine uygun, gerçek ve partinin tüm kademelerine hitap eden, profesyonelce örgütlenmiş bir Parti Okulu'nun kurulmasına verilmelidir. Bütün üyeler çok yönlü bir eğitim sürecine sokulmalıdır.

104. Partinin iç yayını, partinin ortak aklını geliştirmek, parti içi tartışma ve üretimi cesaretlendirip örgütlemek, parti kültürünü güçlendirmek, parti içi eğitime yardımcı olmak, parti hakkında gerçek ve dürüst bir bilgilendirme

kanalı açmak için yeniden yapılandırılmalıdır.

105. Partide profesyonellik Merkez Komite kararıyla ve birer yıllık sürelerle gerçekleşmeli, partililerin partiye mali açıdan bağımlı hale gelmesine izin verilmemelidir. Profesyonellerden beklenenler ve çalışma koşulları tanımlı hale getirilmelidir.

106. Partinin hızla üye kazanmasına paralel olarak partinin omurgasının sağlamlaştırılması amacıyla tasarlanan, ancak fiilen bu amaca hizmet etmeyerek komitelerden rol çalan Örgüt Konseyi kaldırılmalıdır.

107. Merkez Komite üyelerinin alan çalışmalarını kendi aralarında paylaşarak, partinin siyasal ve örgütsel bütünlüğünü sağlama görevini ihmal etmeleri engellenmelidir.

108. Üye toplantılarının aksamaması, içerik ve biçim olarak partimize yakışır bir gelişkinlikte düzenlenmesi için her önlem alınmalıdır.

109. Partide kadın yoldaşlarımızın daha fazla sorumluluk almasını sağlamaya yönelik teorik, siyasal ve örgütsel bir dönüşüm planı Kongre'nin hemen ardından Merkez Komite tarafından yürürlüğe sokulmalıdır.

110. Atılım Kongresi'nde alınacak kararlar doğrultusunda, en kısa sürede yeni bir Parti Tüzüğü hazırlanmalı ve Tüzük Kongresi'nde tartışılarak parti yaşamına girmelidir. Aynı Kongre'de parti programının "Giriş" bölümü yenilenmelidir.

Uluslararası komünist hareketten 10 Eylül mesajları

RUSYA KOMÜNİST İŞÇİ PARTİSİ

Ayağa kalkan sevgili yoldaşlar,

Rusya Komünist İşçi Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümünü selamlar ve işçi sınıfının mücadelesinin geliştirilmesi ve yoğunlaştırılmasında Komünist Parti'ye başarılar diler.

Kapitalizmin genel krizi koşullarında, bütün biçimleriyle sınıf mücadelesinde açık bir yükseliş yaşandığı gözlemlenmektedir. Burjuvazi, işçi sınıfına ve komünist harekete yaptığı doğrudan baskıyı artırırken, çeşitli oportünistleri ve revizyonistleri desteklemekten de geri durmamaktadır. Garbaçov yönetimindeki SBKP'nin başarısız olmasının ve sosyalizmin Doğu Avrupa'da çözülmesinin ardından daha da büyüyen komünist hareketin krizinin henüz aşılamadığını belirtirken, hareketin kendisini sağa kaymış bir eksende konumlandırdığını ifade edebiliriz. V. İ. Lenin, benzer koşullar altında, bizlere bir komünist partisinin ortodoks yapısını, yani devrimci hedeflerini muhafaza etmesinin en önemli şey olduğunu öğretmişti. Bazı komünist partilerin devrimci teori ve pratik ilkelerinden vazgeçmesi, işçi hareketi içinde burjuva siyasetinin güçlenmesine, ideolojik silahsızlanmaya ve proletaryanın örgütsel açıdan bölünmesine yol açmaktadır. Dünya işçi hareketinin öncülerinin yaşadığı krizin hafifletilmesi, toplum içinde giderek artan çelişkilerin muzaffer bir biçimde çözüme kavuşturulması ve kapitalist sistemin devrimci bir temelde yıkılması açısından elzemdir. Komünist Parti ile birlikte, komünistlerin, kendi eylemliliklerini yalnızca kapitalizmi eleştirmekle ve onun korkunç tezahürleriyle mücadele etmekle sınırlandıramayacaklarına inanıyoruz. Komünistler, yeni toplumu inşa etme düşüncesinde net olmalıdırlar; bu görevi yerine getirmek için halkı göreve çağırmalı ve örgütlemelidirler. Partilerimiz, bu hususta

benzer ve yakın bir konumlanışa sahiptir ve Komünist İnisiyatif'e dahil olan diğer gerçek marksist partilerle birlikte çalışmaktadır.

Rusya Komünist İşçi Partisi Birinci Sekreteri Viktor Tyulkin

ROMANYA SOSYALİST ALTERNATİF PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Sosyalist Alternatif Partisi olarak 94. kuruluş yıldönümünüzü kutlamak bizim için büyük bir zevk ve şereftir. Demokratik bir devlet olma iddiasına rağmen Romanya'da Komünist Parti hala yasaklıdır. Yargı, 1994-2014 yılları arasında Komünist Parti'yi kurmak için yapılan on bir başvuruyu da reddetmiştir. Dokuzuncu başvuru da bizim tarafımızdan 2010 yılında yapılmıştı. Hala Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde süren davayı kazanmak konusunda umutluyuz. Bunun için uluslararası dayanışmaya ihtiyacımız var.

Eski Sovyet Birliği ülkelerinin hepsinde olduğu gibi Romanya'da da kapitalizm yoksulluğu, işsizliği ve umutsuzluğu beraberinde getirdi. Tıpkı sizin gibi biz de bunlara karşı mücadele ediyoruz.

Yaşasın sosyalizm!

Yaşasın Komünist Parti!

Sosyalist Alternatif Partisi Genel Başkanı Constantin Rotaru

Uluslararası İlişkiler Bürosu adına Gheorghita Zbaganu

SUDAN KOMÜNİST PARTİSİ

Değerli yoldaşlar,

Parti yönetimimiz, üyelerimiz ve Sudan'daki tüm ilerici güçler adına sizi yoldaşça ve militanca selamlıyoruz. Partimiz ve Sudan halkı olarak Türkiye'de komünist partilerin yürüttüğü cesur ve kararlı mücadeleyi saygıyla ve imrenerek izliyoruz. Türkiye'de partinizin yasal olarak var olabilmesine karşı Türkiye hükümeti ve yetkilileri tarafından yapılan baskıyı, ifade özgürlüğü ve bağımsız örgütlerinin yasal olarak kabul edilmesi için hakkını savunan kitlelere karşı uygulanan şiddeti kınıyoruz.

Kardeşçe selamlar,

Ali Saeed Ibrahim
Sudan Komünist Partisi Uluslararası İlişkiler Bürosu

ARNAVUTLUK KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Arnavutluk Komünist Partisi, Komünist Parti'ye ve Türkiyeli komünistlere kardeşçe dayanışma duygularını iletir. Sizinle ilişkilerimiz geçmişte de olduğu gibi bugün de anlayışın ve işbirliğinin en ileri örneğini teşkil etmekte olup marksizm ve leninizm öğretilerini temel almaktadır. Arnavutluk Komünist Partisi'nin unutulmaz lideri Hysni Milloshi'nin partinize düzenlediği ziyareti ve 2008'de unutulmaz lider Enver Hoca'nın 100. doğum yıldönümü etkinliğinde olduğu gibi partimizin etkinliklerine gösterdiğiniz yoldaşça katılımı asla unutamayız.

Bu kısa mesaj ile 10 Eylül 2014'te Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümünü kutlama olanağı bulunuyoruz.

Devrim ve sosyalizm mücadelenizde başarılar diler ve komünist amaçlarımızı yerine getirmek adına partilerimiz arasındaki ilişkiyi güçlendirmek konusunda görüşümüzü ifade etmek isteriz.

Devrimci selamlar,

Arnavutluk Komünist Partisi Merkez Komitesi

FİLİSTİN KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Filistin Komünist Partisi olarak, Komünist Partisi'ye 94. kuruluş yıldönümünde destek ve dayanışma duygularımızı iletiyor, Türkiye işçi sınıfını marksizm ve leninizm şiarıyla sosyalizme ulaştırmak için mücadelenizde başarılar diliyoruz.

Dayanışma duyguları ile,

Filistin Komünist Partisi Merkez Komitesi

YUGOSLAVYA KOMÜNİST PARTİSİ

Yugoslavya Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümü münasebetiyle Komünist Parti yönetimine ve tüm üyelerine içten selamlarını ve tebriklerini iletir.

Emperyalizme karşı, özgürlük ve sosyalizm uğruna verdiğimiz mücadele partilerimiz arasındaki kuvvetli ilişkinin gelişerek süreceğine inanıyoruz; bu vesileyle sizlere partinizi büyütme ve sosyalist bir Türkiye toplumu inşa etme mücadelenizde başarılar diliyoruz.

Yoldaşça selamlarımızla,

Marijan Kubik,
Uluslararası İlişkiler Bürosu Sorumlusu Merkez Komite Üyesi

MALTA KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Malta Komünist Partisi, 10 Eylül 1920'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümü münasebetiyle Komünist Parti liderliğini, Merkez Komitesi'ni ve tüm kadrolarını selamlıyor.

Türkiye Komünist Partisi var olduğu 94 yıl boyunca pek çok zorluk yaşadı, ama Türkiye'deki komünist hareketin karşısına dikilen gerici burjuvaziye rağmen çetin koşullar altında bile ayakta kalabilmeyi başardı.

Bugün Komünist Parti, Türkiye'deki ilerici diğer güçlerle birlikte işçi sınıfının yaşam koşullarının iyileştirilmesi için ve laik anayasaya müdahale etmek isteyen hükümetteki gerici güçlere karşı mücadele vermektedir.

Malta Komünist Partisi, ekmeğini kazanmak için gece gündüz çalışan halkın refahı için yürüttüğünüz mücadelenin arkasındadır.

Yaşasın Marksizm-Leninizm

Yaşasın Komünist Parti

Malta Komünist Partisi Merkez Komitesi

SURİYE KOMÜNİST PARTİSİ

Değerli yoldaşlar,

Suriye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümünü içten duygularla selamlar.

Türkiye Komünist Partisi, Türkiye'de sosyalizmin zaferi için, ulusal ve sosyal özgürleşme için verdiği kahramanca mücadelesi için modern Türkiye tarihine altın harflerle kazınmıştır.

Bugünlerde Suriye Komünist Partisi, bünyesinde barındırdığı tüm yurtsever güçlerle birlikte Suriye'de cesur bir mücadele yürütmektedir. Türkiye hükümeti de dahil bölgedeki tüm gerici yönetimlerin dahil olduğu Siyonist emperyalist saldırganlığa karşı mücadele etmektedir. Topraklarımızdaki gerici güçlere karşı mücadele yalnızca bir yurtseverlik görevi değil, aynı zamanda enternasyonel bir göre olup ulusal özgürlük ve sosyal adalet üzerinde kurulan emperyalist egemenliğe karşı gelen halkların ortak mücadelesinin bir

parçasıdır. Türkiye Komünist Partisi'nin Suriye halkının haklı mücadelesine sergilediği dayanışma sebebiyle minnettarız.

Büyük komünist şair Nazım Hikmet Türkiye'deki eski komünistleri romantik olarak nitelerdi. Aslında bu yolda yürüyenler gösterdi ki onlar halkın sorunlarını her şeyin üstünde tutan romantik militanlardı.

Yoldaşlarımız, size bu zorlu ve soylu yolda başarılar diliyoruz.

Suriye Komünist Partisi Merkez Komitesi Genel Sekreteri
Ammar Bagdache

BRİTANYA KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Britanya Komünist Partisi, 1920'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümünü selamlıyor ve kutluyor.

Türkiye Komünist Partisi, var olduğu günden bu yana hem ülke içerisindeki gericiliği ve diktatörlüğü hem de dışarısındaki emperyalizmi cesurca göğüsledi. Bugün dünyanın her yerindeki ilerici güçler ABD ve NATO müttefikleri tarafından yönetilen saldırganlığın Ortadoğu, Güneydoğu Avrupa ve Kafkasya'ya odaklanan yeni bir evresine şahit oluyor.

Komünist Parti, enternasyonalist işçi sınıfı mücadelesinde kilit bir pozisyonda bulunuyor. Britanya Komünist Partisi onun yanındadır.

En içten dileklerimiz ve yoldaşça selamlarımızla,

Robert Griffiths
Genel Sekreter

İRLANDA İŞÇİ PARTİSİ

İrlanda İşçi Partisi Merkez Yürütme Komitesi, Türkiye Komünist Partisi'nin 10 Eylül 1920'deki kuruluşunun 94'üncü yıldönümü vesilesiyle Komünist Parti'ye yoldaşça selamlarını gönderir.

Türkiye Komünist Partisi, Ekim Devrimi'nden yalnızca birkaç sene sonra Bakü'de kuruldu. Mustafa Suphi'nin de aralarında olduğu ilk önderlerinin katledilmesine rağmen, 12 Eylül 1980'de başlayan darbe ve solu yok etme girişimi dahil sonraki baskı dönemleri boyunca, Türkiye'nin komünistleri sınıf mücadelesini canlı tuttular.

Türkiye Komünist Partisi dinci gericilik ve aydınlanma düşmanlığına başkaldırdı, sosyal haklar ve işçi haklarına saldırılara karşı koydu ve emperyalizme, emperyalist savaş ve müdahalelere, tekellerin gücüne ve kapitalist sınıfa karşı

direnişin ön safında bulundu.

İrlanda İşçi Partisi, Türkiyeli komünistlerin özellikle de Türkiye'nin görülmemiş bir politik krize uğradığı bir zamanda demokrasi, eşitlik ve özgürlük mücadelelerine devam etmelerini ve yeni bir sosyalist Türkiye yaratma çabalarını sürdürmelerini selamlar.

İrlanda İşçi Partisi, 94. kuruluş yıldönümü vesilesiyle Komünist Parti üyelerine en iyi dileklerini gönderir. Çalışmanızda başarılar diler, partilerimiz arasındaki ilişkileri güçlendirmeyi umarız.

Yoldaşça selamlarla,

Gerry Grainger
İrlanda İşçi Partisi
Uluslararası Birim

ABD KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Partinizin kuruluşunun 94. yıldönümü ve Trabzon'da on beş yoldaşınızın acı şekilde katledilmesi münasebetiyle ABD Komünist Partisi'nin kardeşçe selamlarını iletmek büyük şereftir.

O zor zamanlardan bu yana, Türkiye Komünist Partisi işçi hakları, sosyal adalet ve sosyalizm için Türkiye işçi sınıfının her mücadelesinde yaşamsal bir rol oynadı.

Birçok baskı dalgasına karşın direndi ve kavgaya devam etti. Türkiye'de ve çevre bölgesindeki mevcut endişe verici durumda kavgasına devam edeceğinden eminiz.

Osmanlı Devleti'yle birlikte İttifak Devletleri Birinci Dünya Savaşı'nda yenildiğinde, galip İtilaf Devletleri Türkiye halklarına karşı komplo kurdu. Partiniz hem bununla hem can çekişen saltanatla çarpışmak için halihazırda eylemdeydi.

İkinci Dünya Savaşı'nın ve Türkiye'nin de bir üyesi olduğu Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) oluşumunun ardından ve 1960'lar, 70'ler ve 80'lerde; Türkiye Komünist Partisi sıklıkla baskı ve ölüm mangalarının, 1980'lerde askeri diktatörlüğün karşısına, işçi sınıfının hakları, toplumsal adalet ve barış için durmadan ve mertçe mücadele ederek çıktı. Baskı; partinizi, büyük şairiniz Nazım Hikmet ve diğerleri aracılığıyla kültürel cepheye katkı sunmaktan da durduramadı.

2001 döneminde Parti yasallaştı ve ilk kez "komünist" kelimesinin Türkiye siyasi sahnesinde açıkça bulunmasına izin verildi.

Türkiye'de AKP hükümeti altındaki güncel durumu, temel işçi haklarından, Erdoğan'ın tehlikeli bir savaş kışkırtıcılığı rolü oynadığı Orta Doğu'daki komşu ülkelere tüm cephelerde dizginlenemeyen bir gericilik olarak anlıyoruz. Acıdır ki Erdoğan rejimi Türkiye'deki ve bölgedeki mezhepçilik kıvılcımlarını da beslemektedir. Biz, bildiğiniz gibi, NATO ittifakına ve barışa yönelik getirdiği tehlikelere tamamen karşıyız.

Bu nedenle, 94 yıl sonra Türkiye Komünist Partisi'nin güçlenmesinden ve Türkiye işçi sınıfı için atak yapmasından mutlu oluruz.

Zaferlerle dolu pek çok yılınız olsun!

Emile Schepers
ABD Komünist Partisi
Uluslararası Sekreteri

HİNDİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ

Komünist Parti Merkez Komitesi'ne,

Sevgili yoldaşlar,

Hindistan Komünist Partisi Ulusal Konseyi adına, Türkiye Komünist Partisi'nin kutlu kuruluşunun 94. yıldönümü vesilesiyle kardeşçe samimi selamlarımızı kabul edin.

Hindistan Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi'nin Türkiye halkını diktaya karşı demokrasi, işçi hakları, barış ve sosyal adalet için harekete geçirmekteki kritik rolünün bilincindedir. Orta Doğu'daki emperyalist komplolara karşı konumu ve Filistin ve Suriye halklarıyla dayanışma faaliyetleri dünya barışseverleri tarafından takdir edilmiştir. Şimdi çok zor bir durumda çalışmak zorunda olsa bile, Komünist Parti'nin yakın gelecekte Türkiye halkına sosyalizm mücadelesinde önderlik edecek bir konumda olacağına güçlü bir şekilde inanıyoruz.

Hindistan ve Türkiye komünist partileri ve iki ülkenin halkları arasındaki ikili ilişkileri kuvvetlendirmeyi dileriz.

Devrimci selamlarla,

Hindistan Komünist Partisi
Ulusal Yönetimi

AVUSTURYA KOMÜNİST PARTİSİ

Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümüne selam olsun.

Sevgili yoldaşlar,

Avustralya Komünist Partisi üyeleri adına, Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümü münasebetiyle en samimi kardeşçe selamlarımızı gönderiyoruz. Parti'nin 1920'deki kuruluş zamanından itibaren, TKP üyeleri işçi sınıfı uğruna Türkiye'de sosyalizm ve dünya işçilerinin mücadeleleriyle dayanışma için üstün fedakarlık ve cesaret göstermiştir. Kapitalizm ve emperyalizm dünyamızı savaşa, çevresel felakete, insanları ekonomik kölelik ve çöküşün eşiğine ittiğinden, böylesi bir fedakarlık ve cesarete her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır.

Avustralya Komünist Partisi Türkiye'deki yoldaşlarla aynı zorluklarla yüzleşmektedir: Kötüleşen bir ekonomik görünüm, onlarca yıldır işçilerin mücadelesiyle elde edilen kazanımların gaspı, görülmemiş büyüklükte bir ideolojik saldırı ve piyasa diktatörlüğü kurma yolundaki diğer adımlar. Kararlılığınızdan esin alıyor ve partilerimiz arasında daha yakın ilişkiler diliyoruz.

Sosyalizmde,

Bob Briton
Avustralya Komünist Partisi
Genel Sekreteri

YUNANİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ

Yunanistan Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye Komünist Partisi'nin varlığının ve mücadelesinin 94. yılını içtenlikle selamlar ve dayanışmasını ifade eder, Türkiye işçi sınıfı ve halk kesimlerinin çıkarları için kapitalist barbarlığa karşı sosyalizm mücadelesinin devamı için güç diler.

Sevgili yoldaşlar,

Komünist Parti, ülkenizdeki işçi sınıfının bir temsilcisi olarak, enternasyonalist mücadelede önemli bir rol oynamaktadır ve bu, emperyalist saldırganlığın yoğunlaştığı, emperyalist çelişkilerin keskinleştiği ve halkların tehlikeli gelişmelerle yüzleştiği bölgemizdeki özel önemden kaynaklanmaktadır.

Sevgili yoldaşlar,

TKP ve YKP'nin uzun bir zaman sürecinde kazandığı istikrarlı, önemli ilişkiler; iki partinin mücadelesinde anlamlı bir öğedir ve iki halkın ortak mücadelesinin günümüzün karmaşık koşullarında güçlenmesi için daha büyük bir kararlılıkla devam etmektedir.

Mücadelenizde her türlü başarılar!

8 Eylül 2014
Yunanistan Komünist Partisi
Merkez Komitesi

İRLANDA KOMÜNİST PARTİSİ

Türkiye Komünist Partisi'ne,

Sevgili yoldaşlar,

İrlanda Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümü münasebetiyle en içten devrimci selamlarını sunar.

Doksan dört yıl boyunca, partiniz Türkiyeli işçi ve köylüleri savunmada çok zor koşullarda mücadele verdi. Binlerce Türkiyeli yoldaş sosyalizm için mücadelede yaşamlarını yitirdi, çok daha fazlası işkence ve şiddete uğradı. Partinizin tükenmez direnişi dünya genelinde birçok ezilen halka ilham verdi.

Komünist Parti'nin tüm militan ve destekçilerine en içten devrimci selamlarımızı göndeririz.

Antiemperyalist dayanışmayla,

Eugene McCartan
Genel Sekreter

Lynda Walker
Ulusal Genel Başkan

LÜBNAN KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümü münasebetiyle, size devrimci selamlarımızı ve işçi sınıfı hakları ve demokrasi için burjuva rejimi ve Erdoğan ve partisinin diktatörlüğüne karşı mücadelenizle dayanışmamızı ifade ederiz.

Eminiz ki Yoldaş Mustafa Suphi ve partinizin yaşamını sosyalizm mücadelesinde yitiren diğer üyeleri, demokratik bir Türkiye için emperyalizme ve burjuvaziye karşı kararlarınızın her zaman merkezinde bulunuyor.

İşçi sınıfı zafere!

Sosyalizm gelecektir!

Yoldaşça selamlarımızla,

Lübnan Komünist Partisi
Merkez Komitesi

BELÇİKA İŞÇİ PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi'ni 94. kuruluş yıldönümü vesilesiyle yürekten kutlarız.

Uzun tarihi boyunca, TKP sınıf mücadelesini sürdürmede ve kapitalizmin doğurduğu sefalet, kriz ve savaşa karşı tek alternatif olarak sosyalizmi desteklemede kararlı durdu. Yıllar boyunca TKP; demokrasi, toplumsal kalkınma, barış ve sosyalizm için kavgalarında Türkiyeli işçilere ve geniş kitlelere önayak oldu.

Belçika İşçi Partisi, Komünist Parti'ye sınıf mücadelesinde önündeki tüm görev ve sorumluluklarda başarılar diler.

Yoldaşça selamlarla.

Belçika İşçi Partisi Merkez Komitesi

BOHEMYA VE MORAVYA KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Partinizin 94. kuruluş yıldönümü için size en yürekten selamlarımızı iletiriz.

Ne yazık ki bu yıldönümü, partinizdeki ayrışmanın ardından temel komünist değerleri ve fikirleri sürdürme mücadelesi sırasında, bir krizin ortasında kutlanıyor.

Bohemya ve Moravya Komünist Partisi; insanlığın ilerlemesi ve özgürlüğü için çabalayan diğer başka partilere olduğu gibi, kuruluşundan beri iniş çıkışlı, zor bir gelişimden geçen, insan hakları ve barış için kavga ederken önemli sonuçlar elde eden partinize hayranlık duyarak, size saygılarını bildirir.

Eşitlik, özgürlük ve insanın insan tarafından sömürülmesini yok etme doğrultusundaki düşünceleri sürdürmek daima son derece zor bir görev olmuştur. Engellerle dolu bir yolda, ancak yüce bir amacı izleyerek ilerlemektesiniz.

Lütfen bu mektubu partinize yönelik dostluk, dayanışma ve saygı mesajımız olarak kabul edin. Kendinizi asla güç, coşku, kararlılık ve cesaretten yoksun bulmayacaksınız. Mücadelelerinizde tamamıyla başarılı olmanızı dileriz.

Partinize barış, dayanışma, adalet, toplumsal kalkınma ve sosyalizm yolunda bolca cesaret ve dayanıklılık dileriz.

Kardeşçe, yoldaşça selamlar,

Bohemya ve Moravya Komünist Partisi Merkez Komitesi
Uluslararası Siyaset Departmanı

BRİTANYA YENİ KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Britanya Yeni Komünist Partisi ve dergisi Yeni İşçi, Türkiye Komünist Partisi'nin 10 Eylül 1920'deki kuruluşunun 94. kuruluş yıldönümünü kutlayacak olan Türkiyeli yoldaşlarımıza kardeşçe selamlarımızı gönderir.

Türkiyeli komünistler, devrimci dönüşümün yolunu açmak ve Türkiye emekçi halkının çıkarlarını savunmak için uzun zamandır baskı ve teröre meydan okumaktadır.

Partiniz uluslararası komünist hareketin militan geleneklerini, Avrupa ve Orta Doğu'ya yayılan gerici saldırıya karşı kitle direnişi kurmaya ve aşılamaya yardım ederek, örnek olmayı sürdürmektedir.

Ortak Marksizm-Leninizm ideolojimizi ve barış ve sosyalizm için mücadelemizi sürdürmekte, partinizle birlikteyiz. İşçi sınıfı enternasyonalizmi bizi halk demokrasileri ve emperyalizme karşı savaşta cephede mücadele eden halklarla birleştirmektedir. Marx, Engels, Lenin ve Stalin'in düşünceleri ölümsüzdür. Bolşeviklerin ve bizden önce gelen milyonlarca komünistin deneyimleri geleceği güvenle çizmemizde bize yardımcı olmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük krizin ortasındayız. Şimdi, her zamankinden daha çok, milyonlarca işçi kapitalizmin insanlığın sorunlarını çözemediğinin farkına varıyor. Yalnızca sosyalizm zamanımızın politik ve ekolojik krizini giderebilir.

Partimiz mücadelenin ön safındaki Türkiyeli yoldaşlarımıza en içten selamlarımızı gönderir. Mutlaka gelecek olan daha iyi bir yarın için yolunuzu çizmektesiniz ve sizin gibi biz de eminiz ki 21. yüzyıl sosyalizmin yüzyılı olacak.

Yolunuz açık olsun,

Andy Brooks
Britanya Yeni Komünist Partisi
Genel Sekreteri

KÜRDİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ

Türkiye Komünist Partisi Uluslararası Bürosu'na,

Sevgili yoldaşlar,

Kürdistan Komünist Partisi olarak, bölgenin en eski ve bugüne kadar en çok baskı ve zulüm altında kalmış komünist partisi olan Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. yıldönümü kutlamasında size ortak olmak bizim için büyük bir onurdur.

Devam eden mücadelelerinizi ve işçi ve yoksulların çıkarlarını savunmadaki güncel yararlılığınızı görmek geleceğe olan umudumuzu artırıyor.

Kürdistan'ın her bölgesinde barışçıl çözüm beklentileriyle yüzleşen insanlarımızın sorunuyla dayanışmanızı dört gözle bekleriz. Ayrıca, Kürdistan Komünist Partisi ve Komünist Parti arasında, işçi sınıfı ve halklarımızın ve bütün dünyanın ezilen diğer sosyal sınıflarının enternasyonalist ve ortak mücadelesini birleştirmek için, yakın bağlar kurmayı dileriz.

Komünist Parti'nin haklı mücadelesine zafer!

Yaşasın uluslararası dayanışma!

Yoldaşça selamlarla,

Kürdistan Komünist Partisi - Irak
Siyasi Büro

İSPANYOL HALKLARININ KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

İspanyol Halklarının Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi'nin kuruluşunun 94. kuruluş yıldönümü kutlamasına tebriklerini ve kardeşçe selamlarını iletir.

Türkiye burjuvazisinin işçi sınıfının öncü örgütünü yok etmek üzere gösterdiği çabalara rağmen, Türkiye Komünist Partisi uzun tarihi boyunca, her zaman ve her koşulda, siyasi, örgütsel ve militan gücünü ortaya koyara, güçlüklerin üstesinden geldi ve Marksizm-Leninizm'e dayanan devrimci ilkelerini sarsılmaz şekilde sergiledi. Bu, kurulduğu 1920 yılından beri ve bugün de Türkiye işçi sınıfının ve emekçilerin mücadelesinde görülebilir.

Bizleri birleştiren derin dostluğa dayanarak, İspanyol komünistlerinin, Komünist Parti'nin 94. yıl kutlamalarına ilişkin kardeşçe tebriklerini kabul edin.

İspanyol Halklarının Komünist Partisi
Merkez Komitesi

BANGLADEŞ KOMÜNİST PARTİSİ

Komünist Parti Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Bangladeş Komünist Partisi Merkez Komitesi adına en içten selamlarımızı lütfen kabul edin. Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yılında sizi ve sizin aracılığımızla tüm partilileri kutlarız. Bu tarihsel günde, Türkiyeli komünist-

lerle ve Türkiye halkıyla olan geleneksel dostluğumuzu hatırlatır, burjuvaziye karşı güçlü bir mücadele inşa etme görevinde başarılar dileriz.

Parti önderliğini, üyelerini ve destekçilerini, Türkiye'deki faaliyetleri güçlendirmeleri dolayısıyla tebrik ederiz. Umuyoruz ki Komünist Parti, neo-liberalizmin, şovenizmin ve dinci gericiliğin yarattığı zorlukları göğüsleyecektir.

Şuna kesin olarak inanıyoruz ki, Komünist Parti değerli mirasını sürdürecek ve demokratik ve sosyalist bir toplum kurmak için aralıksız süren şerefli mücadelesine devam edecektir. Bu, dünya komünistlerini sonsuza denk birleştiren en asil görevdir.

Bizler aynı zamanda, insanlığın en saldırgan düşmanı olan Amerika emperyalizminin liderliğini yaptığı emperyalist küreselleşmeye karşı ortak bir savaş veriyoruz.

Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümü dolayısıyla içten tebriklerimizi yeniden sunar, iki parti arasındaki dostluğun gelecek dönemde güçlenerek sürmesini umut ederiz.

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi.

Yaşasın Bangladeş ve Türkiye halklarının kardeşliği.

Syed Abu Jafar Ahmed
Genel Sekreter

PORTEKİZ KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümüne işaret eden bilgilendirmeniz üzerine Portekiz Komünist Partisi olarak, Türk işçilerinin ve halkının hakları, çıkarları, özlemleri; onların toplumsal ve ulusal kurtuluşu ve yeni bir toplumun kuruluşu ve sosyalizm için mücadele eden Türk komünistlerini selamlar.

Sizlere başarılar diler ve kardeşçe selamlarımızı iletmek isteriz.

Portekiz Komünist Partisi Uluslararası Büro

RUSYA FEDERASYONU KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Partinizin 94. kuruluş yıldönümünde, Rusya Federasyonu Komünist Partisi Merkez Komite Prezidyumu, sizlere kardeşçe ve en sıcak selamlarını iletir ve geniş halk kitlelerinin haklarını koruma mücadelesinde başarılar diler. Partinizin tarihinde, siz Türkiyeli komünistlerin gurur duyacağı pek çok zafer dolu

sayfa bulunmaktadır. Bugün, sizler gerçek demokrasi ve emekçi halkın siyasal ve toplumsal hakları için mücadeleyi sürdürüyorsunuz. Komünist Parti, uluslararası komünist hareketin aktif bir katılımcısıdır. Günümüz koşullarında, dünya komünistlerinin eylem birliği ve dayanışması, hiç olmadığı kadar gerekli ve yaşamsaldır.

Ortak ideallerimiz için verdiği mücadelede Komünist Parti'ye yeni başarılar dileriz.

Kardeşçe selamlar,

Rusya Federasyonu Komünist Partisi Merkez Komite Prezidyumu

KOLOMBİYA DEVRİMCİ SİLAHLI GÜÇLERİ - HALK ORDUSU (FARC-EP)

Sevgili yoldaşlar,

Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri – Halk Ordusu (FARC-EP) ve şu an Küba'da, Havana'da Kolombiya hükümetiyle barış görüşmelerini yürütmekte olan Barış Delegasyonu, Bakü'de kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin 94. yıldönümünü selamlar. Emperyalizmin tüm dünyada faaliyetlerini yoğunlaştırdığı ve günümüzde ve gelecekte varlığını idame ettirmek adına çatışmalar çıkardığı ve bu hedef uğruna dünyanın tüm yerli oligarklarıyla işbirliği yaptığı koşullarda, dünya üzerindeki tüm komünist parti ve hareketler için birlik, dayanışma ve proletarya enternasyonalizmi hiç olmadığı kadar büyük önem kazanmıştır.

Türkiye ve Kolombiya halkı, son yıllarda devlet baskının tüm ağırlığını omuzlarında hissetmektedir. Barış sürecinde olmamıza rağmen, halkımız tarafından toplumsal adalet ve onurlu yaşam koşulları için yükseltilen taleplere verilen karşılık, artan devlet terörizmi olmuştur. Ancak FARC-EP, bir anlaşmaya varılıncaya kadar masadan kalkmayacağını ortaya koymuştur; çünkü örgütümüz kurulduğundan bu yana, bayrağımızda barış ve toplumsal adalet yazmaktadır.

Barış süreci olsun ya da olmasın, FARC-EP, şeref, toplumsal adalet ve sosyalizm mücadelesi için kavgaya devam edecektir.

Bir kez daha Partinizi tebrik eder, Türkiye'de işçi sınıfını birleştirmek ve neoliberal İslamcı diktatörlüğü yenilgiye uğratmak için yürüttüğünüz mücadelenizde başarılar dileriz.

Yaşasın uluslararası dayanışma!

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!

Kolombiya Silahlı Devrimci Güçleri – Halk Ordusu, FARC-EP

HIRVATİSTAN SOSYALİST İŞÇİ PARTİSİ:

Değerli Yoldaşlar,

Hırvatistan Sosyalist İşçi Partisi, Komünist Parti üyelerini ve özgürlüğüne düşkün tüm Türkiye vatandaşlarını, TKP'nin 94. yıldönümü dolayısıyla tebrik eder.

Partinin kuruluşu, işçilerin varlığının ve hakları için mücadele edebilmelerinin kabul edilmesi anlamına gelmiştir. Hırvatistan Sosyalist İşçi Partisi, kardeş partimiz Komünist Parti'ye gelecek gündemlerinde başarılar diler.

Hırvatistan Sosyalist İşçi Partisi
Başkan
Vladimir Kapuralin

BREZİLYA KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili Yoldaşlar:

Brezilya Komünist Partisi, 1920 yılında kurulan Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümünü kutlar. O yıllardan beri, Komünist Parti işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda emperyalizme karşı ve sosyalizm için mücadele ediyor.

Günümüzde, Türkiye hükümetinin şiddetiyle karşı karşıya olan Komünist Parti, Erdoğan'ın halka karşı işlediği suçları ve Suriye'nin egemenliğine karşı ABD ve Avrupa Birliği'yle birlikte giriştiği saldırıyı teşhir ediyor. Brezilya Komünist Partisi, Komünist Parti'yi emperyalistlerin kirli savaşını açığa çıkaran rolü dolayısıyla tebrik eder.

Komünist Parti'ye, barış içinde bir dünya ve sosyalist bir gelecek hedefinde başarılar diliyor, dayanışmamızı iletiyoruz.

Yaşasın Türkiye Komünist Partisi!

Kardeşçe selamlar

Ricardo Alemão Abreu
Brezilya Komünist Partisi Uluslararası ilişkiler sorumlusu

TUDEH - İRAN

Komünist Parti Merkez Komitesi'ne,

Komünist Partili sevgili yoldaşlar,

İran Tudeh Partisi Merkezi Komitesi adına, kardeş partinizin 94. kuruluş yıldönümü münasebetiyle size selamlarımızı yollamak isterim. Partinizin kurul-

duğu ve toplum çapında örgütsel kapasitesinin ve politik hedeflerinin getirdiği zor koşulların bilincindeyiz. Komünist Parti, Türkiye'deki ve uluslararası alandaki ilerici güçlerin saygısını kazanmak için önündeki zor ve karmaşık engellerin üstesinden gelmeyi başarmıştır.

Biz, İran Tudeh Partisi olarak, mücadelenizi yürüttüğünüz koşulların çok iyi farkındayız. Geçen doksan yıl boyunca İran ve Türkiye'deki gelişmelerin birçok ortak yönü var. Hatta güvenle söyleyebiliriz ki iki ülkedeki en önemli gelişmeler birçok bakımdan bağlantılıdır. Bir NATO üyesi ve emperyalist güçlerin ve çokuluslu ların çıkarlarına hizmet eden güçler tarafından yönetilen bir ülke olarak Türkiye'nin rolü, tüm muhalif propagandaya rağmen, olumlu bir rol olamaz. Orta Doğu'da, son on yılın AKP hükümeti dahil, son birkaç on yıldaki Türkiye hükümetleri, ABD'nin yönettiği dünya emperyalizmine hizmet etmiştir.

Bu nedenle, TKP'nin halkı barış ve toplumsal kalkınma için harekete geçirmedeki rolü çok önemli ve elzemdir. Partinizin son yıllarda işçileri barış ve ilerleme hareketinde etkin görev alarak mobilize etmede oynadığı önemli rolün farkındayız.

TKP'nin Orta Doğu bölgesinde ve uluslararası alandaki sorunlar karşısında benimsediği enternasyonalist duruşa özellikle dikkat çekmek isteriz. Bugün, Orta Doğu halklarına karşı tehlikeli ve kapsamlı komplo ve planlarla karşı karşıya olduğumuzdan, yalnızca işçi sınıfının çıkarına dayalı ve gerçek bir enternasyonalist görüş en gerekli olandır.

İran Tudeh Partisi, TKP'nin 94. kuruluş yıldönümü münasebetiyle sizi, yoldaşlarınızı ve Türkiye işçi sınıfını selamlar, barış ve ilerleme mücadelenizde başarı diler. Bölgemizdeki barış ve ilerleme hedefinde partilerimiz arasında daha yakın çalışma ilişkilerine olan arzumuzu yeniden teyit ederiz.

Yaşasın İran Tudeh Partisi ve Komünist Parti arasındaki kardeşçe ilişkiler!

Yaşasın barış ve sosyalizm mücadelesi!

Yaşasın uluslararası dayanışma!

İran Tudeh Partisi Merkez Komitesi
Uluslararası Departman

MALTA KOMÜNİST PARTİSİ

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne,

Sevgili yoldaşlar,

Malta Komünist Partisi, Türkiye Komünist Partisi'nin 10 Eylül 1920'deki kuruluşunun 94. yıldönümü münasebetiyle Komünist Parti liderlerine, Merkez

Komitesi'ne ve tüm kadrolarına içten selamlarını gönderir.

Türkiye Komünist Partisi, varlığının 94 yılı süresince, birçok zorluk atlatmış, Türkiye komünist hareketine karşı gerici burjuvazinin dayattığı sert koşullar altında hayatta kalmayı başarmıştır.

Bugün Komünist Parti, Türkiye'deki diğer ilerici güçlerin yanında, işçi sınıfının koşullarının iyileştirilmesi için ve Türkiye'nin laik yapısını ortadan kaldırmak isteyen parlamentodaki gerici güçlere karşı mücadele vermektedir.

Malta Komünist Partisi, günlük ekmeğini kazanmak için didinen herkesin selameti için her türlü mücadelesinde Komünist Parti'yi desteklemektedir.

Yaşasın Marksizm-Leninizm!

Yaşasın TKP!

Malta Komünist Partisi Merkez Komitesi

POLONYA KOMÜNİST PARTİSİ

Sevgili yoldaşlar,

Polonya Komünist Partisi Türkiye Komünist Partisi'nin 94. kuruluş yıldönümünde en içten yoldaşça selamlarını gönderir.

TKP, kapitalizmi yıkmak için kesintisiz mücadeleyle dolu tarihiyle, dünya çapında antikapitalist ve komünist hareket için bir örnektir.

Sermaye diktatörlüğü ve onun burjuva siyasetindeki kuklalarına karşı kavga eden Türkiyeli komünistlerin mevcut mücadelesiyle dayanışmamızı ifade ederiz. Militarizm ve emperyalizme karşı kavganızı destekliyor, TKP'nin partiniz tarafından hala sürdürülen yüce geleneğini selamlıyoruz.

Polonya Komünist Partisi Merkez Komitesi adına,

Krzysztof Szwej
Genel Başkan

Komünist Parti

GELENEK 125

Tartışılan parti değil, "komünist parti"dir...
KEMAL OKUYAN

Krize kenar notları ya da komünist parti nedir, ne değildir?
AYTEK SONER ALPAN

Birlik için sesli düşünceler: Aynlık sevdaya dahil
SELAHATTİN AKDAĞ

Kent sınıfı, sınıf partiyi arıyor
ÖZGÜR ŞEN

Yeni bir dönem açılırken gençlik nerede duracak?
SENEM DORUK - UĞUR KAYRAK

Komünist Parti Temmuz 2014 Siyasi Raporu

Uluslararası komünist hareketten 10 Eylül mesajları

ISSN 1301-8264 10 TL